

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra romanistiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**EL DICCIONARIO DE AMERICANISMOS; la letra M (1^a parte) de los
diccionarios de Augusto Malaret, Marcos A. Morínigo, Brian Steel y Josef
Dubský**

SLOVNÍK AMERIKANISMŮ; písmeno M (1. část) ze slovníků Augusta
Malareta, Marcose A. Moríniga, Briana Steela a Josefa Dubského

THE DICTIONARY OF AMERICANISMS; the letter M (1th part) from the
dictionaries of Augusto Malaret, Marcos A. Morínigo, Brian Steel and Josef
Dubský

Vypracovala: Mgr. Hana Roháčková

Vedoucí práce: prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Studijní obor: Španělská filologie

Studijní rok: 2012/2013

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a zdroje, které jsem ke své práci použila, jsem uvedla v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne:

podpis_____

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce panu prof. PhDr. Jiřímu Černému, CSc. za cenné rady a připomínky, které mi pomohly při zpracování této práce.

ÍNDICE:

INTRODUCCIÓN.....	5
LAS ABREVIATURAS UTILIZADAS.....	6
EL DICCIONARIO ESPAÑOL-CHECO DE AMERICANISMOS	9
COMENTARIO DE LA TRADUCCIÓN.....	54
CONCLUSIÓN	58
RESUMEN	59
ANOTACIÓN	60
BIBLIOGRAFÍA	62

1. INTRODUCCIÓN

Mi tesis final forma una parte del Diccionario de Americanismos Checo-Español que intenta incluir casi todas las expresiones orales y escritas de los hispanohablantes de América Latina.

Mi propósito del trabajo es componer una lista de todas las palabras con las letras iniciales Ma.

Todos los lemas proceden de los diccionarios de americanismos de Augusto Malaret, Marcos A. Morínigo, Brian Steel y Josef Dubský. En mi trabajo intento unir todos esos lemas y traducirlos al checo. Trato de hacer una traducción más precisa y comprensible posible.

La parte del diccionario de la tesis contiene varios símbolos que facilitan la comprensión y la búsqueda de los lemas. Por eso decidí a crear una lista de las abreviaturas e intercalarla entre la introducción y el diccionario.

El propio diccionario no contiene solamente las traducciones de los lemas, sino también las notas que precisan el significado de algunos de los lemas o las que nos dan otras informaciones interesantes de ellos.

La otra parte muy importante de la tesis es el comentario de la traducción. En el comentario describo el procedimiento de la traducción paso a paso. Menciono los problemas a los que me confronté durante el trabajo en la tesis y el proceso, a veces muy complicado, de encontrar la solución adecuada.

Después sigue el resumen y la anotación. Al final de la tesis viene la bibliografía, la lista de todos los recursos que utilicé durante la elaboración del trabajo.

El español de la América Latina es bastante diversa. De eso me convencí durante la búsqueda de varios lemas. En varias regiones puede tener un lema significados diferentes. Para mí la búsqueda de los equivalentes checos es una actividad muy interesante y enriquecedora.

También me parece muy útil participar en la creación de un diccionario español-checo de americanismos que un día servirá y ayudará a mucha gente. Creo que todavía no existe un diccionario así y por eso elegí el tema de la traducción de americanismos como el tema de mi tesis.

2. ABREVIATURAS UTILIZADAS

2.1. Marcas gramaticales:

adj.	-	přídavné jméno
adj/subst.	-	přídavné jméno i podstatné jméno
adj/adv.	-	přídavné jméno i příslovce
adv.	-	příslovce
arch.	-	archaický
citosl.	-	citoslovce
f.	-	femininum, ženský rod
hanl.	-	hanlivě
intr.	-	intransitivní
intr/tr.	-	intransitivní i tranzitivní
m.	-	maskulinum, mužský rod
m/f.	-	maskulinum i femininum
pl.	-	plurál
předl.	-	předložka
spoj.	-	spojka
subst.	-	podstatné jméno
tr.	-	tranzitivní
zvrat.	-	zvráté

2.2. Marcas geográficas:

Am	-	Amerika
Antil	-	Antily
Arg	-	Argentina
Bol	-	Bolívie
Dom	-	Dominikánská republika
Ekv	-	Ekvádor

Guat	-	Guatemala
Hond	-	Honduras
Chil	-	Chile
JižAm	-	Jižní Amerika
Kol	-	Kolumbie
Kost	-	Kostarika
Kub	-	Kuba
LaPlat	-	oblast La Plata
Mex	-	Mexiko
Nik	-	Nikaragua
Pan	-	Panama
Par	-	Paraguay
Per	-	Per
Portor	-	Portoriko
Salv	-	El Salvador
StřAm	-	Střední Amerika
szArg	-	severozápadní Argentina
Urug	-	Uruguay
Ven	-	Venezuela

2.3. Otras marcas:

aim.	-	jazyk zvaný aimara, aymara apod.
arw.	-	jazyk zvaný arahuaco, arawak apod.
angl.	-	angličtina
karib.	-	karibské jazyky
fr.	-	francouzština
it.	-	italština
map.	-	jazyk zvaný mapuche
may.	-	jazyk zvaný maya
nah.	-	jazyk zvaný nahuatl
keč.	-	jazyk zvaný quechua
port.	-	portugalština

AM	-	Augusto Malaret
MM	-	Marcos A. Morínigo
BDE	-	Breve diccionario ejemplificado de americanismos
JD	-	Josef Dubský
Lid.	-	lidově
; ►	-	encyklopedické vysvětlení
; ■ Syn.:	-	synonymum
; ■ Var.:	-	varianty
●	-	nový pramen
←	-	z
~	-	nahrazuje opakovaný text
atd.	-	a tak dále
apod.	-	a podobně
tzv.	-	takzvaný

3. EL DICCIONARIO ESPAÑOL-CHECO DE LOS AMERICANISMOS

- M-19**, m. (1) (Kol): hnutí 19. dubna; př.: *en su despacho se hallaban los guerrilleros del M-19 que unas pocas horas antes habían tomado sangrientamente el Palacio de Justicia, en pleno centro de Bogotá*; ► tohle hnutí kolumbijských partyzánů se v roce 1990 přeměnilo v Sociálně-demokratickou stranu; (BDE).
- ma**, f. (← *madre*) (1) (Kub, Portor): oslovení starší ženy tmavé pleti; př.: *ma Juana, ma Francisca*. (MM).
- mabinga**, f. (1) (Kub): tabák špatné kvality; (2) špatný doutník; (3) zvířecí exkrement; (4) dušený pokrm; ► připravovaný s kolokázií jedlou. (MM). • (5) (Am): hnůj; (JD).
- mabita**, m/f. (1)f. (Ven): uřknutí; (2) f.(Ven): smůla; (3) **le cayó la** ~ (Ven): měl smůlu; (4) **tener** ~ (Ven): mít smůlu, nestát za nic; (5) m. (Ven): smolař; (JD).
- mabitoso, sa**, adj. (1) (Ven): smolařský, mizerný; (JD).
- maboa**, f. (1) (Kub): pryskyřičný strom *Cameraria latifolia*; ► z čeledi toješťovitých; (MM).
- mabú**, m. (1) (Ven), viz: *guadua*.; (MM). • (2) (Ven): bambus mabú; (JD).
- maca**, f. (1) (Antil): papoušek; (2) pták; ► též nazývaný *acana*; (MM).
- macá**, m. (← guar. *macá, macang*) (1) (Arg): jazyky; (MM).
- macabisa**, f.(1) (Bol): veselá dívka; (AM).
- macaca**, m. (← *macaco*) (1) (Chil): opilost; (2) druh velkých brouků; (MM). • (3) **agarrar una** ~ (Chil): namazat se, mít opici; (4) **pegarse una** ~ (Chil): namazat se, mít opici; (JD).
- macacada**, f. (1) (Am): darebáctví, uličnický kousek; (2) **¡~as!** (Am): hlouposti!; (JD).
- macacín**, m. (1) (Mex): viz: *macacinas, mocasín*; (MM). • (2) (Ekv): kožený sandál, mokašín; (JD).
- macacinas**, f.,pl. (← *mocasín*) (1) (StřAm, Hond): boty; ► nekvalitní, narychlo ušité z kůže, bez podpadku; nosí je indiáni; ■ Syn.: *mocasín*; (MM).
- macacinear**, tr. (Guat): oloupit, odcizit, ukrást; (AM).
- macacino, -na**, adj. (1) (Guat): zlodějský; ► v Salvadoru se jim říká *macasino*; (AM).
- macaco, -ca**, adj/subst. (1)m. (Am): druh opice; (2) adj.(Arg, Kub, Chil, Mex): ošklivý, zdeformovaný; (MM). •(3) m.(Am, Ekv, Mex, Pan, Per): čínský osadník; (JD, MM). • (4) adj. (Am): šeredný; (5) adj. (Portor): pitomý; (6) m., hanl. (Am): Braziliánec; (7) m. (Mex): strašidlo; (8) ~ **viejo no sube a palo podrido** (Arg): kdo se jednou spálí, bojí se i vody; (JD). • (9) m. (StřAm): mince; ► ražená, bez vroubkovaného okraje, v hodnotě jednoho pesa; (AM).
- macacoa**, f. (1) (Ven): mrzutost; (JD).
- macachí**, m. (1) (Arg), viz: *macachín*; (MM).
- macachín**, m. (1) (Arg, Urug): rostlina *Oxalis Selowiana* či *Arona patagonica*; (MM). • (2) rostlina; ► z čeledi šřavelovitých, kvetoucí na podzim a to žlutě či nafialověle, s listy podobnými jeteli, s jedlou hlízou; listy a květy se používají k lékařským účelům; (RAE).
- macadán**, m. (1) (Am): dláždění ulic a cest; ► z drceného kamene, který se stlačuje těžkým válcem; (MM).
- macadanizar**, tr/intr. (1) (Am): dláždít cestu s *macadán*; (MM).
- macagua**, f (← arw.) (1) (Kub): strom; *Pseudolmedia spuri, Griseb* ► má asi 15 metrů vysoký kmen a s tvrdé vláknité dřevo;rodí plody podobající se malé olivě, které slouží jako potrava pro zvěř; (MM). • (2) (Ven): zmije sametová; (JD).
- macagual**, m. (1) (Kub): místo hojně obývané sokolci volavými; (MM).
- macagüil**, m. (← nah. *maítl, cuahuitl*) (1) arch. (Mex): meč či kyj; ► užívali ho aztékové; meč ze dřeva s ostřím z obsidiánu; (MM).
- macagüita**, f. (1) (Kub): šáchorjedlý (*Cyperus esculentus*); (2) (Ven): palma *Aeria attenuata*; ► má trny, plodí malé kokosové oříšky tmavé, téměř černé barvy; (3) plod této palmy; (MM).
- macagüite**, m. (1) (Guat, Mex, Nik): rostlina rodu fikus; (MM).

macal, macale, m. (1) (Mex): rostlina; ► vyskytuje se v oblasti pevninské šíje Mexika; (2) jedlá hlíza této rostliny; ► je bílá, moučná a suchá; vaří se v hrnci; (MM). • (3) m. (← may.) druh sladké brambory; př.: *siembran además camote, plátano, yuca y macale, una especie de papa silvestre*; (BDE).

macaliste, m. (1) (Mex): indiánská rostlina; ► známá pro své hemostatické vlastnosti; (MM).

macana, adj/subst. (← arw): (1) f. (Mex): mačeta; ► ze dřeva, s ostřím z pazourku; (2) f. (Kost): železná tyč pro obdělávání půdy; (3) f. (Kol): dřevo některých palem; (4) f. (Bol): bavlněná látka; (5) de ~ (Kub): pevně, jistě; (6) a raja ~ (Ven): za každou cenu; (7) f. (Ven): tyč; ► vypadá jako meč; zmínka zaznamenaná Španěly v Santu Domingu v r. 1515; (MM). • (8) f. (Am, Ar): pitomina, blbina; př.: *todo eso son macanas; no me vengas con macanas*; (BDE, JD). • (9) (Arg): mizerný, šeredný; (10) f. (Am): ležák (zboží); (11) f. (Am): humbuk; (12) f. (Am): o zábavě: otrava; (13) f. (Bol): bavlněné prádlo; (14) f. (Kol): palmové dřevo; (15) f. (Ekv): šála; (16) f. (Mex): rýč; (17) de ~ (Kub): nabeton, sichr; (18) ;qué ~! (Arg): hergot!; (19) a raja ~ (Ven): energicky, ostře; (20) ser muy ~ (Kol): být pěkně silný; (JD). • (21) f. (Portor): obušek; ► používá ho policie; (22) f. (StřAm, Mex): druh motyky; (AM).

macanada, f. (1) (Am): bezhlavost, ztřeštěnost; (2) otravování, otrava; (3) bouchnutí, majznutí, plácnutí klackem; př.: *le dio una macanada*; (JD).

macanazo, m. (1) arch. (Am, Per): rána, úder kyjem; př.: *nos subieron a la patrulla a macanazos*; (BDE, MM). • (2) (Arg, Chil, Par, Urug): obrovská hloupost; ztřeštěný čin nebo výraz; (3) nuda, odpor, mrzutost; (4) obrovská lež, žvást; (MM). • (5) (Am), viz: *macanada*; (JD). • (6) (Arg, Chil, Urug): nečekaná náhlá akce; (7) velká hloupost; (AM).

macandá, m. (1) m. (← afr.) (Kol, Portor): čarodějnictví, čáry; (2) (Kol): praktické prostředky, které pomáhají z neshází; (MM). • (3) (Am): kouzelnictví; (MM).

macandad, f. (1) (Am): mazanost, prohnalost; (2) tener muchas ~des (Am): být strašně mazaný; (JD).

macaneda, f. (1) (Am): žvanění, plácání, hloupé řeči; (JD).

macaneador, -ra, m/f. (1) (Arg, Par, Urug): šarlatán; (2) m/f., adj. (Arg, Par, Urug): nereseriozní člověk; (MM). • (3) adj. (Am): ukecaný, dělající hlouposti; (4) m. (Am): žvanil, otrava, otravný chlap; (JD).

macanear, tr. (1) (Mex): pracovat s nástrojem pro obdělávání půdy zvaným *macana*; (MM). • (2) (Am, Bol, Chil, LaPla): otravovat, blbnout, kecat, lhát; (BDE, JD); • (3) (Am): vyznat se; př.: *macanear bien un negocio*; (JD).

macaneo, m. (1) (Arg, Par): bezvýznamné klábosení; (2) (Ven): odplevelování pomocí mačety; (MM). • (3) (Am): otravování; (JD).

macanero, m. (1) (Kos, Mex): rolník; ► jeho hlavním pracovním nástrojem je *macana*; (MM). • (2) (Am): žvanil, kecal, šejdíř; (JD).

macanero, -ra, adj. (1) (Chil): nereseriozní, ztřeštěný, dělající hlouposti; ► v oblasti Río de la Plata se říká *macaneador*; (AM). • (3) (Am): žvanivý, ukecaný; (JD).

macanilla, f. (1) (Kol): rodové jméno palem; ► označuje všechny palmy s černým tvrdým dřevem, které používají indiáni pro výrobu luků a šípů; (MM).

macanudamente, adv. (1) (Arg, Urug): velmi dobře, excelentně; (MM).

macanudo, -da, adj. (1) (Chil): velký, mohutný, neúměrný; (2) (Kol, Ekv): obtížný, složitý, pracný; (3) m. (Kol, Ekv): silný člověk; (MM). • (4) (Kol, Ekv): silný; (5) (JižAm, Guat, Portor): obdivuhodný, skvělý, výborný, perfektní; (AM).

macao, m. (1) (Kub): poustevník, samotář; (AM).

macaquear, intr. (1) (Arg, Urug): dělat pohyby jako makak; (2) tr. (StřAm): uloupit; (AM). • (3) tr. (Am): šlohnout; (JD).

macaquito, m. (1) (Per): makak, opička; (JD).

macarela, f. (1) (Am): makrela; (JD).

macarronada, f. (1) (Kol): vařené makaróny; (JD).

macarrónico, -ca, adj. (1) (Am): směšný, podivinský; (JD).

macarronismo, m. (1) (Am): směšnost, podivínství; (JD).

macasín, m. (1) (Am): sandál, mokašín; ■ Syn.: *macasina*; (JD).

macasino, -na, m/f. (1) (Am, Salv): zloděj; chmaták, dlouhoprsták; (JD, MM).

macasinos, m., pl. (Mex: Yucatán), viz: *macacinas*; (AM).

macasúchil, m. (1) (Mex): vanilka macasuchil; (JD).

macateta, f. (1) (Ekv): hra; ► založená na hbitosti rukou, typická hra pro děti; (2) kuličky; ► používají se při této hře; (AM).

macaurel, f. (1) (Ven): nejedovatý had; *Xiphosoma caninum*; ► měří tři až čtyři metry, jeho kůže je zelená, má šupinatou hlavu a tlamu; (2) jedovatá zmije; *Bothrops atrox*; ► dlouhá asi 1,5 metru, má tmavou kůži; viz: *yarará*, *mapanare*; (MM).

macayo, m. (1) (Mex): rostlina; *Andira racemosa*; viz: *yaba*; (MM).

macaz, m. (1) (Per): hlodavec *Coelogenys fulvus*; ► je robustní, žlutý s nádechem do červena; ■ Syn.: *majá*; (AM).

macedo, m. (1) (Kol): vyhubování, vynadání; (2) (Ekv): výhoda; (JD).

macear, intr. (1) (Arg): hrát si, vsadit se; (2) vsázet peníze; ► bez rozmyšlení, být si jist výhrou (3) (Kol): hrát na jistotu; (MM).

macegual, m. (1) arch. (← nah. *macehualli*) (Mex): indián; ► byl určený k práci na obdělávání půdy; v koloniální době tak Španělé nazývali lidi žijící ve velmi špatných sociálních podmínkách; (MM).
 • (2) m. (← nah.) (Mex): nevolník; ► měl za úkol obdělávat půdu či sloužit urozenému pánu; stupeň v indiánské hierarchii z doby před španělskou kolonizací; (BDE).

maceo, m. (1) (Kub): pětka, pětipeso; (JD).

macero, -ra, m/f. (1) (Kol): hráč; ► nic neriskuje; hraje na jistotu; (2) člověk, který ve smlouvě přistoupí jen na málo věcí nebo na nic; (MM).

maceta, f. (1) (Bol, Chil, Portor, LaPla): dřevěná palice či kolík; (2) (Chil): kytice; (3) (Portor): klacek, kyj; ■ Syn: *macana*; (4) **ser duro de ~** (Arg, Bol): být velmi hloupý; (5) o lidech: pro které je namáhavé chodit; ► mají oteklé či ploché nohy; (6) **ponerse ~** (Arg, Bol): zestárnout; (MM). • (7) f. (Kub): pouliční ochodník; ► většina Kubánců vnímá tyto obchodníky jako lidi, kteří zbohatli vlastním úsilím; (BDE). • (8) adj. (Am): pomalý, těžkopádný; (9) f. (Chil): snítka; (10) f. (Mex): palice, makovice; (JD).

macetazo, m. (1) (Mex): rána palicí; (2) **dar/ pegar un ~** (Mex): uhodit palicí; (JD).

macetear, tr. (1) (Arg, Kol, Portor): udeřit palicí *maceta*; (AM). • (2) (Am): tlouct paličkou; zarazit tloukem; (JD).

macetero, m. (1) zahradník; (MM). • (2) (Am): květináč, kořenáč; (3) hanl. (Am): cecky; (JD).

macetudo, -da, adj. (1) o jízdní zvěři: mající dlouhý krok; (MM). • (2) (Am): krátkonohý, tlustonohý; (3) (Am): o koni: pomalý, těžkopádný; (JD).

macicito, adj. (1) (Mex): staříčkový; (JD).

maciega, f. (1) (Am): býlí, plevel; (JD).

maciegal, m. (1) (Am): zaplevelené pole; houština; (JD).

macizo, m. (1) (Dom): květinový koš; ► pojem převzatý z francouzštiny; (AM).

maco, m. (1) (Kub): šnek; ► s ulitou vejčitého tvaru s drážkou po celé délce; *Cyprea cerous*; (2) (Portor): hladký a lesklý šnek; (3) žlutá či barevná semínka; ► také se nazývají *matos*; (MM).

macoca, f. (1) (Kol): nepoužitelná či nevhodná mačeta; (2) (Ven): klacek, kyj; (MM). • (3) (Kol): tupá mačeta; (JD).

macoco, m. (1) (Kol), viz: *macoca*; (2) (Ven): klacek, kyj; (AM).

macocoa, f. (1) (Kol): smutek, skleslost; (AM). • (2) (Kol): mrzutost, zasmušilost; (JD).

macolla, f. (1) (Ven): klan, mafie; př.: *los demás integrantes de la macolla Tinoco no han cedido*; (2) peníze, prachy; př.: *metemos la macolla en tres maletines*; (BDE).

macollado, -da, adj. (1) (Chil): naplněný, přeplněný; př.: *plato macollado*; (MM).

macollar, tr. (1) (Chil): střádat, kupit, střežit, chránit; (MM).

macollo, m. (1) (Hond): odnož rostliny; (JD).

macón, -na, adj. (1) (Kol): vytáhlý; urostlý; (AM). • (2) (Kol): velikánský; (JD).

macondo, m. (1) (Kol): hazardní hra; (AM).

maconear, tr/intr. (1) (Pan): sít trávu; (2) zkrátit výhonky rostlin; (MM).

macontullo, m. (1) (Bol), viz: *murucuntuyo*; (AM).

macoquiar, tr. (1) (Kol): udeřit palicí *macoca*; (AM).

macoreto, m. (1) (Ven: Trujillo): učeň mezkař, povozník; (AM).

macorí, m. (1) (Kub): strom *Cupania oppositifolia*; ► planě rostoucí, má pevné dřevo a silnou vůni; ■ Syn.: *macurije*; (MM).

macota, f. (1) (Urug): označení pro lidi z města; ► používá se mezi venkovany; (AM). • (2) (Arg): papaláš, šéf, hlavoun; (3) (Urug): buržoust; (JD).

macote, adj. (1) (Bol): velký; (AM). • (2) (Am): velikánský; (JD).

macri, m. (1) (Kub, Arg): bílá kůže, běloch; (JD).

macró, m. (← fr.) (1) (Chil, LaPla): kuplíř, dohazovač; př.: *el barrio era algo sórdido, cruzado por mujeres macilentas, maricones o pequeños macrós*; (BDE). • (2) (Per): darebák, lump; (AM). • (3) (Am): pasák holek; (JD).

macuá, m. (1) (Pan): kouzlení, čáry, magie; (2) (Per): nedovolená sestava; (MM).

macuache, adj/subst. (1) adj. (Mex): špatného vzezření; (2) adj. (Mex): hrubý, neotesaný, ošklivý; (3) o indiánech: omezení a chudí; (MM). • (4) m. (Mex): divoch; (JD).

macuachi, m. (← *macchualtic*) (1) (Mex): opovržením hodný indián; (AM).

macuahuitl, m. (1) (Mex), viz: *macagiül*; (AM).

macubá, (← místní název) f. (1) velmi aromatický tabák; ► z jedné osady na Martiniku; (2) brouk; ► bronzově zelený, šíří pach pižma; zapáchající moucha; (MM). • (3) (Kub): druh šňupacího tabáku; (AM).

macuco, -ca, adj/subst. (1) adj. (Arg, Chil, Per, Ven): chytrý, mazaný, lišácký; (2) adj. (Ekv): starý, neužitečný; (3) m. (Arg, Bol, Kol): výrostek, klacek; (4) (Bol), viz: *martineta*; (MM). • (5) (Arg, Chil, Ven), viz: *macanudo*; (AM). • (6) m. (Am): dlouhán, kolohnát; (7) (Chil): tahák; (JD).

macucón, -na, adj. (1) (Kol), viz: *macón*; o chlapi: na svůj věk velmi urostlý; (AM). • (4) (Kol): velikánský; (JD).

macuche, m. (1) (Mex): tabák; ► pěstovaný v severní části země; (2) adj. (Mex): špatně udělaný, průměrné kvality; ■ Var.: *macuchi*; v Mexiku, D. F. říkají *macuache* nebo *macuachi*; (AM).

macuenco, -ca, adj. (1) (Kub, Portor): hubený, slabý; (2) (Dom: Cibao): nepoužitelný, nevhodný; (3) (Kol): výrostek, klacek; (MM).

macuico, -ca, adj. (1) (Kub): rachitický, slabý, neduživý; (MM).

macuilís, m. (1) (Mex): strom *Tubeuia leucoxylla*; ► z čeledi trubačovitých; vyznačuje se bohatou korunou s jasně zelenými listy a buclatým vzpřímeným kmenem; dřevo je tvrdé a velmi cenné; (MM).

macuito, -ta, m/f.. (1) arch. (Per): přezdívka; ► obvykle se dává černochům; (AM).

macujear, intr. (1) (Kub): žmoulat, žužlat; (AM).

macumbé, adj. (1) (Bol): velký; př.: *espuela macumbé*; (AM).

macún, m. (← map. *Macuñ.*) (1) (Chil): druh vlněného trička; ► bez rukávů s páskem v pase; (MM).

macundales, m., pl. (1) (Kol): krámy, harampádí; viz: *macundos*; (MM). • (2) (Ven): denní starosti, nářadí; (JD).

macundos, m., pl. (1) (Ven): krámy, harampádí; viz: *macundales*; (MM).

macuquero, -ra, adj. (1) (Portor): mazaný, vychytralý; (AM).

macuquino, -na, adj/subst. (1) adj. (Bol): velikánský; viz: *macón*; (2) m., arch. (Mex, Portor, Ven): mince; ► hranatá ražená mince ze stříbra, bez vroubkování; (MM).

macurca, f. (← aim.) (1) (szArg, Chil): bodavá bolest, jehlice; (MM). • (2) (Am): píchání; bolest po velké námaze; (JD).

macurije, m. (1) (Kub): strom; viz: *macorí*; (MM).

macurque, m. (1) (Per): extrémně silná křeč; (AM).

macuteno, -na, m/f. (1) arch. (Mex): kapsář, zloděj; (MM).

macutica, f. (1) (Kub): miláček; (JD).

macuto, m. (1) (Kub, Dom, Ven): žebadlo; viz: *mochila, jaba*; (2) (Kub): jakákoli úzká dlouhá taška, ranec s oblečením; ► lidé ji nosí na rameni; viz: *hamaca*; (3) (Ven): větev palmy s datlemi (4) **no faltare a uno sino el** ~ (Ven): být chudý; (5) **no querer que otro tenga** ~ (Ven): fráze, která poukazuje na závist; (MM). • (6) (Kub): balíček vyrobený z pletiva *yagua*; ► uvnitř bývá vosk, maso nebo tabák; (AM). • (7) (Kub): tahák; (8) **no le falta sino el** ~ (Ven): je úplně na mizině; (JD).

macha, f. (← map.) (1) (Chil): jedlí mořští měkkýši; (MM). • (2) (Bol, Per, Dom): mužatka; (3) (Arg): vtíp, žert; (4) f. (← keč.) (Per): rostlina *Oxalis tuberosa*; ► v některých regionech je ušlapaná a sluncem vysušená tak, že vypadá jako suchý fik; připravuje se z ní pokrm *mazamorra*; (AM). • (5) (Am): opilost; (6) (Kub): svině, prasnice; (JD).

machaca, f. (1) (Mex): tradiční mexický pokrm z masa; ► pokrm typický pro severní a severozápadní část Mexika; jedná se o pokrm ze sušeného drceného masa, které se usmaží s vejci na sádle a dochutí se cibulí, rajčaty a chilli; (BDE).

machacante, m. (1) (Kub): pomocník řidiče; závozník; (AM).

machaco, m. (1) (Am): makak; (JD).

machacón, m. (1) (Am): drcení, roztloukání, rozmačkávání; (JD).

machacoso, -sa, adj. (1) (Kub): vlezlý, neodbytný; (JD).

machada, f. (1) (Kub): prasárna; (2) (Mex): opice, opilost; (3) (Par): chlapi; (JD).

machadato, m. (1) (Kub): Machadovavláda; (JD).

machado, adj/subst. (1) (Am): opilý, opilec, mazavka; (JD).

machador, m. (1) (Am): ochlasta; (JD).

machaje, m. (1) (Arg, Bol, Chil, Urug): skupina živočichů; ► samců; mezků; (MM). • (2) (Am): stádo plemenných samců; (JD).

machamartillo, m. (1) a ~ slepě věřit; (JD)

machancha, f. (1) (Arg): ulejkva; (2) **hacer la** ~ (Arg): ulejvat se; (JD).

machanchero, m. (1) (Arg): ulejkvač, flákač; (JD).

machanga, f. (1) (Chil): pitomost, otravování; (JD).

machango, m. (1) (Am): opilost, opička; (2) (Kub): čahoun; (3) (Chil): otravný chlap, otrava; (JD).

machango, -ga, adj/subst. (1)adj. (Chil): o člověku: otravný, pošetilý, hloupý, naivní; (2) adj. (Kub): pomalý, tupý, těžkopádný; hrubý, sprostý, neomalený; (MM).

machangón, -na, adj. (1) (Dom: Cibao): těžký, neforemný; (AM).

machanguería, f. (1) (Chil): hloupost, blbost, nesmysl, nežádoucí jednání; (MM). • (2) (Bol): otravování; (JD).

machaque, m. (1) (Bol): hádka, hloupost, blbost; (MM). • (2) (Bol): obtěžování, otrava; (AM).

machaquar, intr. (1) (Mex): rozdrtit, tlouct, mačkat; (MM).

machaquero, -ra, adj. (1) (Portor): vlezlý, otravný; (AM).

machar, intr. (1) (Kub): o děvčatech: mít sklony k chlapeckým hrám; (MM). • (2) (← keč., aim. *macha*) (Bol, Ekv): opít se; (AM). • (3) **macharse** (Am): namazat se; (JD).

macharín, m. (1) (Am): mazavka, opilec; (JD).

machasca, f. (1) (Per): opice, opilost; (JD).

machazo, adj/subst. (1)adj. (Arg, Kol, Urug): velmi chlapácký; (2)adj. (Arg, Kol, Urug):ohromný; (MM). • (3) adj. (Ekv): statečný, mající chlupatý hrudník; (AM). • (4) m. (Am): chlap, chlapík; (JD).

machear, intr. (1) (Kol), viz: *machar*; (AM).

machelín, m. (1) (Per): sekyrka; ► používán sběrači kaučuku, slouží k sekání stromů; (AM).

;**machembé!**, citosl. (1);*qué ~!* (Dom): ty jsi ale borec!; zvolání na neobyčejného člověka; (AM).

machero, m. (1) (Mex, Portor): člověk, který má na starosti muly a samce; (AM, MM). • (2) (Portor): vtípálek; (MM). • (3) (Mex): ohrada, stáj pro muly aj.; (JD).

machetazo, m. (1) (Am):říznutí či zranění způsobené nožem; (MM).

machete, m. (1) (Kol): záhyb, sklad; ► pro okrasu oblečení; (2) (Urug): lakomec, skrblík; (3) (Portor), viz: *macho*; hlavolam, křížovka, rébus; (4) **amarrar** ~ (Kub, Portor): fráze poukazující na mladého muže, který už může pracovat s mačetou, protože je dostatečně velký a silný; (MM). • (5) adj. (Ven): báječný, skvělý; př.: *estuvo machete*; (6) (Ven): génius, eso; ► člověk, který v určité situaci či při určité činnosti prokáže svou odvahu a rozhodnost; (BDE). • (7) (Dom): peso, dolar; (8) (Portor): sranda, zábava; (9) **le dio** ~ (Guat): vzal ho mačetou; sekl po něm mačetou; (JD).

macheteada, f. (1) (Am): sekání mačetou; (JD).

machetear, tr/intr. (1) (Kol): mezi obchodníky: prodávat pod cenou (2) (Kos, Mex, Par): zranit mačetou či nožem; (3) (Chil): v policejním žargonu: nechat na svobodě zločince, aby se policie vyhnula byrokratickým úkonům; (4) **Dejarse o hacerse** ~ (Arg): Nechat sebou orat; (5) intr. (Kol, Mex): hádat se, naléhat; (6) (Mex): pracovat, dělat něco nerozvázně, zbrkle, nepozorně a jen napůl; (7) mezi typografy: pracovat jako sazeč; (MM). • (8) (Mex): tvrdě pracovat; (BDE). • (9) (Am): biflovat, šprtát, dít; (10) (Am): odfláknout, zfušovat; (11) (Kol): špatně s někým zacházet; trvat na něčem; (JD). • (12) (Arg): chovat se k někomu špatně; ► fyzicky či slovně; (AM).

macheteo, m. (1) (Am): dření, šprtání, biflování; (JD).

machetería, f. (1) (Ekv): boj na nože, s použitím mačet; (AM). • (2) (Ekv): sekání mačetou; (JD).

machetero, -ra, adj/subst.(1)adj. (Ant, Par): guerillový; (2) m/f. (Mex): nemotorný pracovník; (3) m. (Mex): mezi tiskaři: sazeč; (4)m. (Mex):šprt; (5) m., hanl. (Ven): voják obecně; (MM). • (6) adj. (Mex): pracovitý; př.: *hasta la cúspide de la pregunta de los 64 mil pesos, si acaso les sale un hijo machetero*; (BDE). • (7) m. (Am): dřevorubec, sekáč; (8) m. (Mex): nádeník, nosič, hulvát; (9) **es un gran** ~ (Mex, Kub): rváč; ► hned má kudlu v hrsti; (JD).

machetillo, m. (1) (Ekv): krátká mačeta; (JD).

machetín, m. (1) (Am, Antil): krátká mačeta; (AM, JD).

machetón, adj/m. (1)m. (StřAm, Mex): autoritativní a nevzdělaný voják; viz: *militarote*; (MM). • (2) adj. (Mex: Hidalgo): zlobivý, rozpustilý, neklidný; (AM).

machetona, f. (1) (Kol): velký nůž, tesák; (JD). • (2) (Guat, Mex: Jalisco): mužatka, lesba; (AM).

machi, m. (← map.) (1) (Chil): čaroděj, kouzelník; ■ Syn.: *machí*; (MM).

machía, f. (1) (Ven): mužnost, mužství; (AM).

machica, f. (1) (Am): sladká pražená kukuřičná mouka; (JD).

machicó, m. (1) (Arg): míca, kočka; (JD).

machiembrarse, zvrat., vulg. (1) (Portor): stát se konkubínou; (AM).

machigay, m. (1) (Kol): drobotina; (2) drobný dobytek; (AM).

machigua, f. (1) (Mex): voda; ► myjí se v ní ruce, aby se na ně nelepilo těsto na výrobu kukuřičných place; (AM).

machimbra, f. (1) (Arg, Par): prkno; ► se žlábkem na jedné straně a s jazýčkem na straně druhé; tato prkna jsou upravena tak, aby se dala spojovat a navzájem do sebe zapadala; (MM).

machimbrar, tr. (1) (Arg, Par): smontovat dva dřevěné díly k sobě; (MM).

machimbrarse, intr.(1) (Bol): žít s někým na hromádce; (JD).

machimbre, m. (1) (Arg): prkno; ► se žlábkem na jedné straně a s jazýčkem na straně druhé; tato prkna jsou upravena tak, aby se dala spojovat a navzájem do sebe zapadala; (BDE).

machín, m. (1) (Kol): konkubinát; (AM). •(2) (Kol, Ven): malpa běločelá; ► malá jihoamerická opice; (MM). • (3) opička uistiti; (4) (Kol): manželství nadivoko; (JD).

machina, f. (← fr.)(1) (Portor): kolotoč, koničci; (AM).

machinarse, zvrat. (1) (StřAm), viz: *amachinarse*; (AM).

machismo, m. (1) (Am): chlapská čest; chlapství, mužnost; (JD).

machito, m. (1) (Guat): kus chleba; (2) (Mex): škvarek; (MM). • (3) (Kub): prasátko; (4) (Mex): jídlo ze studených drůbků; (JD).

machitos, m., pl. (1) (Mex): sendvič se smaženými dršťkami; (BDE).

machitún, m. (← map.) (1) (Chil): obřady a praktiky čarodějů; (MM).

macho, adj/subst. (1) ajd. (Kub): tlustý jako prase; (2) ~ **en sebo** (Kub): krmník; (3)m. (Mex): ochrápanost; (4) **montar en** ~ (Chil): naštvat se; (5) **parar el ~ a alguien** (Am): zepsout někoho; (JD). • (6)**a ~ y martillo** (Am, Arg, Portor): skálopevně věřit; pevně; (AM, JD) • (7) m. (Portor): zábava, hra; (8) m. (Portor): velká ospalost; (9) m. (Hond): kousek uhnětené kukuřičné placky se sýrem; ► dává se dětem; (10) m.(Guat, Kol, Kub): neoloupané zrnko rýže; (11) (Guat): nevěstka, prostitutka; (12) m/f. (Kost): člověk nezdravého vzhledu s blond vlasy; (13) m/f. (Kost): Sas; (14) **eso es** ~ (Portor): kategorický zápor; (15) **pararle el ~ a alguien** (Ekv, Kol, Per, Portor, Ven): zastavit někomu autem, (16) **pasar el** ~ (Per, Portor): trávit čas, vtipkovat a dělat povyk; (17) **a** ~ (Ekv): ránou holí; (AM).

machón, adj/subst. (1) adj. (Am): pořádný, velikánský; (2) m. (Am): ožrala; (3) m. (Kub): pořádný chlapák; (JD). • (4) m. (Am, Arg, Bol, Ekv, Guat): mužatka; (AM, JD). • (5) adj. (Portor, Urug): vytáhlý; (AM).

machona, f. (1) žena; ► preferuje mužské chování (MM).

machonga, f. (1) (Kol): pyrit; pyrit obsahující síru, železo a měď; (AM).

machorreear, intr/zvrat. (1) (Ven): promarnit, propást, nevyužít; (AM).

machorrearse, intr. (1) (Ven): zkrachovat; (JD).

machorro, m. (1) (Chil): neplodný muž; (MM). • (2) (Mex): ženská; ► vypadající jako chlap; (JD).

machorrucio, m. (1) (Kol): příprava kukuřice; ► vařená, namletá a scezená; (2) **jugarle a uno** ~ (Kol): podvádět někoho; (AM).

machota, f. (1) (Mex): mužatka; (JD). • (2) **a la** ~ (Am, Kol, Kub, StřAm): lajdácky, nedbale; hrubě (AM, JD).

machote, m. (← nah. *machiotl*) (1) (Bol, StřAm, Ekv, Mex): náčrt, koncept; patron, příklad, předpis, tabulka; př.: *entre los documentos más importantes figuran: machote para la solicitud de ingreso; esquemas para la primera y segunda investigación*; (BDE, MM). • (2) (Mex): vykolíkování; ► v dolech; (JD). • (3) **a** ~ (Ěkv): úderem mačetou; (4) **a** ~ (Chil): hrubě; (AM).

machucada, m. (1) (Chil): vojanda, viz: *rabona*; (AM).

machucado, m. (1) (Chil): chlap, člověk; (JD).

machucangú, m. (← *machucangú*) (1) (Pan): dřevěný hmoždír; (MM).

machucante, m. (1) (Kol): osoba, individuum; (AM). • (2) (Kol): chlapík; chlápek; (JD).

machucar, tr. (1) (Kol, Mex, Portor): unavit koně na trénincích před závodem; (2) (Kub): prát prádlo na jemno, prát ho špatně; (3) (Mex): drtit, tlouct; (MM). • (4) (Kub): ožuzlat; (JD).

machucazo, m. (1) (Portor): rozdrčení; (AM).

machuco, adj/subst. (1) m. (Kol): ragú; ► z dužniny švestek s mlékem, cukrem, rajčaty a dalšími ingrediencemi; velmi oblíbené v této oblasti; (2) m. (Kol): pokrm; ► masovozeleninová směs s luštěninami, slaninou, šunkou, klobásou a dalšími pochutinami; (AM). • (3) adj. (Kol): lakomý; (4) adj. (Mex): mazaný; (5) adj. (Ven): pořádný; (6) m. (Chil): čert; (JD).

machucón, m. (1) (Am): rozdrčení; (MM). • (2) (Am): pohmožděnina, modřina; (JD).

machucona, f. (1) (Kub): špatná pradelna; (MM).

machulla, f. (1) (Chil): míšenec Evropana s Indiánem; (MM).

machusca, f. (1) (Bol): zralá žena kyprých tvarů; (AM). • (2) (Bol): matřona; (JD).

madama, f. (1) (Arg, Bol, Par, Urug): porodní bába; (2) vedoucí nevěstince; (3) (Kub): netýkavka balzamína; ► okrasná rostlina; (MM). • (4) (Am): madam z bordelu, bordelmamá; (JD).

madeja, f. (1) (Hond): movitosti, movité věci; ► ve vlastnictví určitého majitele; (AM).

madejar, tr. (1) (Arg): zamotat, splést, zaplést; (JD).

madera, f. (1) ~ **plywood** (Am): překližka; (JD).

mađi, m. (← map.) (1) arch. (Chil): mádie setá; ► rostlina z čeledi hvězdnicovitých; má olejnatá semínka; (MM).

madona: **¡a la Madona!**, citosl. (1) (Arg): jéžiš!, kristepanel!; (BDE).

madrazo, m. (1) (Mex): silný úder; (BDE).

madre, f. (1) hromada dříví; ► má být spálena na uhel; (2) **no tener uno** ~ (Kub, Mex, Portor): mít špatné tušení, špatný pocit; (AM); • (3) (Kub): (Kol): mrtvá tkáň; ► oddělí se od poranění; (4) **mentarle a uno la** ~ (Am): urážet či nadávat někomu pomlouváním jeho matky; (5) (Arg, Mex, Par, Urug): krotký kůň; ► jede na něm jezdec, který vede vzpurné hříbě, na kterém jede krotitel; (6) ~ **de cacao** (StřAm, Mex): společné jméno pro různé druhy stromů rodu *Gliricidia*, *Robinia* a *Erijthrina*; ► vysazují se, aby stínily kakaovníkům a kávovníkům; (7) **¡Su ~!** (Arg): urážlivé zvolání, kterým se vrací nadávka; př.: *Usted es un ladrón; ¿ladrón? ¡su madre!*; (8) ~ **de los alquilados** (Kub): děšť; ► dělníci nepracují, když prší; (9) **No tener uno ni** ~ (Portor): mít špatný pocit; (10) nestoudník, nestoudnice; (11) ~ **de hormigas** (Mex): hadi; ► *Dipsas annulata*; (MM). • (12) **su señora** ~ (Mex, Ven): matka; ► toto označení vyjadřuje úctu; př.: *los restos de Galindo; fueron depositados cerca de la tumba que ocupa su señora madre*; (13) adj. (Mex): obrovský; př.: *cometimos el error madre de pasar a la clandestinidad*; (14) **de a** ~ (Mex): hrozně moc; př.: *duele de a madre*; (BDE). • (15) **¡anda mi ~!** (Kub): propánakrále, jémine; (16) **¡ay mi ~!** (Kub): propánakrále, jémine; (17) **dar en la ~ a alguien** (Mex): urazit někoho; (18) **ella está de** ~ (Kub): je v jednom kole; (19) **de mala** ~ (Kub): gaunerský; př.: *es hijo de mala madre*; (20) **mentar a alguien la** ~ (Am): urazit někoho; (21) **sacar la ~ a alguien** (Chil): zepsout někoho, vynadatu mu; (22) **no tener** ~ (Am): být nestydatý, sprostý; (JD).

madrejón, m. (1) (Arg): vyschlé koryto řeky či potoka, které zachycuje vodu z dešťů; (MM).

madrepeña, m. (1) (Am): mech, bažina; (JD).

madrina, f. (1) (Arg, Chil): klisna; ► doprovází při výcviku zvíře, které se připravuje na závod; (2) (Arg, Hond, Mex): krotké zvíře; ► dává se ke zvířeti, které chceme zkrotit; (3) (Ven): stádo krotkého dobytka; ► má přilákat divoká zvířata; (4) **palo** ~ (Kub): kůl uprostřed ohrady; ► přivazuje se k němu rozružený dobytek k dalším úkonům; (MM). • (5) (Ven): obrubník; (JD).

madrinero, -ra, adj/subst. (1)m. (Arg): nádeník; ► jede před stádem dobytka na klisně; viz též: *madrina*; (2) m. (Ven): dobytek, který slouží jako *madrina*; (MM). • (3) adj. (Ven): o koních: krotký, ochočený; (4) m. (Arg): dělník vedoucí ochočenou klisnu; (JD).

madrino, m. (1)(Arg, Kol): strom; ► je vybrán ke skácení; (AM). • (2)(Arg, Kol): zvíře, které vede stádo; viz: *madrina*; (MM). • (3) (Arg): vůdce stáda; (JD).

madroño, m. (1) (StřAm): strom s dobrým dřevem; ► *Degame*; (2) (StřAm, Kol, Kub, Mex): keř; *Alibertia edulis*; ► keř rovnými a odolnými výhonky; plodí jedlé ovoce zelené barvy, které svým tvarem připomíná malou guavu; (3) (Mex): název rostlin různých druhů čeledi vřesovcovitých; (MM).

madrota, f. (1) (Mex): majitelka nevěstince; (AM). • (2) (Mex): kuplířka; madam z nevěstince; (JD).

madrugar, tr. (1) ~ **lo a uno** (Arg, Mex): připravit někoho o náskok; vzít mu výhodu; ► především v přímém útoku proti jeho osobě či proti jeho majetku; (MM). • (2) (Am): napálit někoho, doběhnout ho; (JD).

madura, adj. (1)(Portor): o mléku: téměř sražené; (AM).

maduro, -ra, adj. (1) (Mex): bolavý, trápený, týraný; (MM). • (2) **poner** ~ (Kub): pomlouvat někoho; (3) (Am): zralý banán; (JD).

maestranza, f. (1) (Chil, Mex): dílny; (JD).

maestría, f. (← angl.) (1) magisterské studium, magisterský titul; př.: *se vieron obligados a cerrar fábricas y a despedir miles de empleados, desde directivos preparados con títulos de maestría obtenidos en Estados Unidos, hasta obreros*; (BDE).

maestro, -a, m/f. (1) (Arg): oslovení staršího neznámého člověka; ► domníváme se, že by mohl být umělec; (2)(Mex, Par): způsob chování; ► studenti tak projevují úctu významnému profesorovi; (MM). • (3) (Mex): univerzitní profesor; př.: *yo mismo busqué al maestro Portillo*; (BDE). • (4) ~ **de azúcar** (Kub): cukrovarník; (JD).

mafafa, f. (1) (Kol): viz: *malanga*; (MM).

mafia, f. (← it. *mafia*)(1) (Arg): banda zločinců; (AM).

mafioso, m. (1) (Arg, Urug): člen mafie; (2) o osobách: jednají nečestně v pokoutném obchodování; (MM).

magancia, f. (1) (Chil): lest, finta, ničemnost, lumpárna; zrada, faleš, nevěrnost; (MM). • (2) (Chil): mazanost; (JD).

maganciero, -ra, adj. (1) (Chil): padoušský, mazaný, vychytralý; (MM).

maganza, f. (1) (Kol, Ekv): zahálka, lenošení; (AM). • (2) **Hacer** ~ (Kol, Ekv): zahálet; (MM).

maganzón, na, adj/subst. (1)adj. (Ekv: Esmeraldas, Kol, Kost, StřAm): zahálčivý a flegmatický; (AM, MM). • (2) m/f. (Am): ulejšák, flákač; (JD).

maganzonear, intr. (1) (Am): flákat se, ulejšvat se; (AM).

maganzonería, f. (1) (Kol): zahálka, pomalost; (MM). • (2) lajdáctví, flákání; (JD).

magaya, f. (1)(StřAm): nedopalek, špaček od cigarety; (2) (Ven): kabelka či vak; ► vozí se v ní zásoby na cestu; (AM). • (3) (Hond): ■ Syn.: *mayagua*; (MM).

magazine, m. (1) (Am): magazín; vydání; př.: *el magazine dominical del periódico*; (2) (Kub): žurnál, magazín; (JD).

magincho, -cha, adj. (1) (Ven: Trujillo): trpící ankylostomózou; ► onemocnění způsobené parazitními červy; projevuje se gastrointestinálními problémy a zmenšením počtu červených krvinek v krvi pacienta; postihuje především horníky a další osoby, které se po delší čas vyskytují v podzemí; (AM, RAE).

Magistrado: Primer Magistrado, m. (1) prezident, premiér; př.: *el Primer Magistrado contestó en breves palabras*; (BDE).

magnolia, f. (← fr.) (1) (Am): strom; ► typický pro oblast Mexika a jihovýchodní části Spojených států amerických; vyznačuje se velkými tvrdými lesklými listy oválného tvaru; má velké bílé květy s hebkými okvětními lístky, příjemně voní; šácholan hrubokvětý ■ Syn.: *súchil*; (MM).

magollo!, citosl. (1) (Portor): no nazdar!; ► vyj. ironii vzhledem k něčemu mimořádnému; (AM).

magua, f. (1) (Kub): zklamání, urážka; (AM). • (2) (Am): malér, krach; (JD).

maguaquite, m. (1) (Mex): *nahuayaca*; ► velmi jedovatá zmije; (JD).

maguarse, zvrat. (1) (Kub, Portor, Ven): zklamat se; (2) pokazit večírek, oslavu; (AM).

máguare, m. (1) (Kol): čert; (JD).

maguaro, m. (1) (Ven): hmyz; ► černý, s dlouhými chlupatými papilami na které se přilepuje špína která slouží jako maskování; (MM).

maguarse, zvrat. (1) (Kub, Per, Ven): přerušit večírek; (2) zklamat se; (3) rozesmutnit se; zastydět se; (MM). • (4) (Am): pokazit se; zkrachovat; (JD).

maguey, m. (← arw.) (1) (Am, bez Bol, Par, LaPla): rodové jméno různých rostlin; ► např. *Agave americana*, L., *Agave mexicana*, Lam., *Puya lanuginosa*, Schult.; (MM).

magüira, f. (1) (Kub): rostlina; *Capriara biblora*; (MM).

magullada, f. (1) (Am): pohmožděnina, modřina; (JD).

magullar, tr. (1) (Per, Portor): nechat uhynout, zničit; (AM). • (2) (Am): zmačkat; (JD).

magullón, m. (1) (Arg, Chil, Guat, Mex, Par, Per, Portor, Urug): zhmoždění, pohmožděnina; (MM).

maguncia, f. (1) (Portor): prozíravost, důvtip; ► mezi venkovany; (AM).

maiceado, -da, adj. (1) (Hond): přioptív, v náladě; (AM).

maicear, tr. (1) (Kub): svolávat prasata; ► zvukem, který vzniká při vsypávání kukuřice do nádoby a při třesení s touto nádobou; (MM). • (2) (Guat, Mex, Ven): krmit zvířata kukuřicí; (AM, MM).

maicena, f. (1) (Am): škrobový prášek z kukuřice; ► slouží k výživě dětí a k dalšímu kulinářskému využití; (2) pokrm připravený z tohoto prášku; ■ Var.: *maizena*; ► název byl vytvořen jednou společností pro výrobu potravin, která uvedla tento produkt na trh a která brzy získala mezinárodní uznání; (MM).

maicerada, f. (1) (Kol): nadsázka, přehánění; (AM).

maicero, -ra, adj. (1) (Kol): vlastní kolumbijskému departamentu Antioquia; (AM).

maicono, m. (1) (Chil): hrdlička; (JD).

maicero, -ra, adj. (1) (Am): týkající se kukuřice a všeho, co s ní nějakým způsobem souvisí; př.: *caballo maicero*, *cosecha maicera*; (2) (Kol): vlastní pro oblast Antioquia; ► departement v západní Kolumbii; (3) subst., venk. (Mex): sýpka, silo; (4) hojnost, dostatek kukuřice; (5) m/f. (Am): osoba zabývající se pěstováním a obchodováním s kukuřicí; (6) m. (Kol): pták; ► kukačka ani; (MM).

maicillo, m. (1) (StřAm, Mex): tráva; *Paspalum stoloniferum* ► užívá se pro výrobu košťat; (2) (Chil): rostlina; *Sisyrinchium graminifolium* ► z čeledi kosatcovitých obsahující barvivo; (3) (Mex): rostlina z čeledi áronovitých, *Anthurium scandens*; (4) (Per): hmota z bílé kukuřice, cukru a koření tvrdé konzistence; (5) (Salv): pícninová plodina; *Holcus sorghum*; (MM).

maicono, m. (← map.) (1) (Chil): hrdlička; (MM).

mainel, m. (1) (Kub): laťka; ► železná nebo dřevěná, s otvorem, kterým se protahují kolíky; (MM).

maipurí, m. (← onomat.) (1) (Ven): druh papouška; (2) druh tapíra; ► tapír čabrakový; (MM).

maisiar, tr. (1) (Guat, Kub): dávat kukuřici zvířatům či ptákům; (AM).

maistate, m. (← *maxtlatl*, *maxtli*) (1) (Guat, Salv): bederní rouška; ■ Var.: *maishtate*, *maixtate*, *maztlate*, *mastate*; (AM).

maistro, m. (1) (Mex): prófa, úča; (JD).

maitén, m. (← map. *maghtum*) (1) (Chil): strom; *Maytenus chilensis* ► zářivě zelený, s kulovitou korunou, velkými zubatými listy a zvonečkovitými květy; (MM).

maitenal, m. (1) (Chil): místo, kde se hojně vyskytuje strom *Maytenus chilensis*; (MM).

maitencillo, m. (1) (Chil): (2) léčivá rostlina; *Ionidium parviflorum*; (MM). • (3) (Kol): zimostřáz; (JD).

maitencito, m. (1) (Chil): hra; ► podobná hře na slepou bábu; hráči utvoří kruh, dva z nich mají zavázané oči; jeden z nich následuje druhého, aby ho plácnul a při tom se ptá: „maitencito, kde jsi?“, pronásledovaný odpoví: „tady!“, a neustále mění pozici; v momentě, kdy hráč se zavázanýma očima plácne druhého hráče, hra končí a vyberou se noví dva hráči, kterým se zavážou oči; (MM).

maitu, m. (1) (Chil): balík, hrst; (JD).

maíz, m. (← taíno. *Mahis*) (1) (Am): kukuřice setá; ► domorodá americká rostlina z čeledi lípnicovitých s tlustým stonkem, která dorůstá do výšky až tří metrů; má dlouhé kopinaté listy, květy jsou jednopohlavní samčí a tvoří laty klásků; plody této rostliny jsou klasy s velmi výživnými zrníčky; existuje asi šedesát druhů, které se liší tvarem, velikostí či barvou zrníček; pěstuje se od chladných oblastí velkých severoamerických jezer až po Patagonii; (2) zrna této rostliny, která jsou jednou z hlavních potravin amerického venkova; (3) **echarle ~ a la pava** (StřAm): vychvalovat se; (4) ~ **de agua** (Arg, Par): rostlina viktorie královská; (5) plody viktorie královské; (6) **estar sin su ~ que asar** (Kol, Dom, Ven): být velmi chudý; (7) **darle a uno su ~ tostado** (Kol): dát někomu to, co

si zaslouží; zasloužený trest; **(8) comer** ~ (Kub, Portor): nechat se podplatit; **(9) coger a uno asando** ~ (Kub): přistihnout někoho in flagranti; **(10) el que sembró su ~, que se coma su pinole** (Mex): co si kdo zaseje, to si také sklídí; **(11) no estar el ~ para esquite** (Mex): nemít možnost cokoli udělat; **(12) el primer ~ es de los pericos** (Ven): první plody bývají zvláštní; **(13)** (Am): výraz, který se vyskytuje v názvu mnoha rostlin, které nemají s kukuřicí nic společného; př.: *maíz de agua; maíz de monte; maíz de perro; maíz de Tejas*, atd.; ■ Syn.: *abatí*; (MM). • **(14)** adj. (Kub): blondatý; **(15) asando** ~ (Kub): načapat někoho při činu, in flagranti; **(16) ~ de China** (Mex): širok, ságo; **(17) es como** ~ (Kol): je toho plno, habaděj; (JD). **(18) estar sin un ~ que asar** (Am, Dom, Kol, Ven): nemít co do huby, nemít ani vindru; (AM, JD).

maizal, m. **(1)** (Am): oseté kukuřičné pole; (MM).

maizena, f. **(1)** ■ Var.: *maicena*; (MM).

maizón, m. **(1)** (Salv): druh kukuřice; (MM).

maizudo, -da, adj. **(1)** (Guat): zámožný, bohatý; (AM).

maja, f. (← *majar*) **(1)** (Chil): drcení jablek na výrobu moštu; (MM). • **(2) ~ blanco** (Mex): druh nápoje z *atole*; (AM).

majá, adj/m. **(1)**m. (Kub): had; ► hroznýšovec kubánský; žije v lesích na Kubě; má velké tlusté tělo nažloutlé barvy s hnědými načervenalými skvrnami; pohybuje se velmi pomalu **(2)** m. (Kub): varianta hroznýšovce kubánského, ale menší velikosti; hroznýš skvrnitý; **(3)** m. (Per): velký hlodavec; *Coelognys fulvus*; ■ Syn.: *macaz*; **(5) hacerse uno el ~muerto** (Kub): dělat jakoby nic; dělat se, že neslyší (*hacerse el sueco*); (MM). • **(6)** adj. (Kub): lenivý; (JD).

majacear, intr. **(1)** (Kub): flinkat, flákat, ulejšvat se; (JD).

majada, f. **(1)** (Arg, Chil, Urug): stádo ovcí či kozlů; (MM).

majaderear, tr. **(1)** (Antil, Arg, Kol, Per, Ven): obtěžovat, otravovat, uvádět do rozpaků; (MM).

majadero, m. **(1)** (Mex): místo, kde se drtí fazole, aby se oddělily od lusků; (MM). • **(2)** (Kub): mlsal; (JD).

majado, m. **(1)** (Bol): pokrm; ► rýže s masem, rizoto; **(2)** (Chil): kukuřičná kaše; (JD).

majador, m. **(1)** (Mex): člověk, který má na starosti drcení zrn; ► především drcení rýže, aby se vyloupala; (MM).

majagua, f. **(1)** (Kol, Kost, Kub, Mex, Nik, Portor): ibišek lípovitý; ► rostlina z čeledi slézovitých; roste v močálech a na často zaplavovaných územích; z jeho kůry jsou vyráběny kvalitní provazy a lana; **(2)** (Kol): provaz, kterým se vážou svazky tabáku; **(3)** (Kub): sako, kabátek, bunda; **(4)** (Pan): vlákno z kmene banánovníku; **(5)** (Ven): keř *Cassia olata*; (MM). • **(6)** (Kol): agávané povřísló; (JD).

majagüilla, f. **(1)** (Kub): poddruh rostliny majagua; *pavonia racemosa*; (MM).

majamama, f. **(1)** (Chil): spleť, intrika, podvod; lstivý podvod; ► v počtech a při obchodování; (MM).

majapola, f. **(1) a la** ~ (Kol: Riohacha): sebejistě a násilně; (AM).

majar, tr. **(1)** (Kost): drtit, tlouct; mačkat, pohmoždit; pošlapat, sešlapat; (AM). • **(2)** (Mex): loupat fazole; (JD).

majarete, m. **(1)** (Antil, Ven): dezert; ► připravený z kokosového mléka, kukuřičné mouky a cukru; **(2)** dezert připravený z křehké kukuřice nebo mladých kukuřičných klasů; **(3)** (Kub): muž sladký jako med, galantní muž; **(4)** (Dom): machinace; (MM). • **(5)**(Ven): kukuřičný pudink; ► z kukuřice, kokosového mléka, mléka, bílého či hnědého cukru; s vanilkovým či skořicovým aroma; (BDE). • **(6)** (Am): kukuřičné cukroví; (JD).

majaretear, tr. **(1)** (Dom): usilovat, snažit se o něco; (AM).

majaretero, -ra, adj.**(1)** (Dom): schopný, dovedný; (AM).

majaseador, adj/subst. **(1)** (Kub): flákač, líný člověk; (JD).

majasear, intr. **(1)** (Kub): projevit nechuť k práci; (MM).

majasera, f. **(1)** (Kub): zahálka, povalečství; **(2)** zaměstnání; ► pracuje se zde málo nebo vůbec; (AM).

majasería, f. **(1)** (Kub): flákárna, flákání; (JD).

maje, m. **(1)** (Portor): komár; (MM). • **(2) hacer** ~ (Mex): napálit někoho; (JD).

majear, tr. **(1)** (Mex): uspat, tišit; působit nevolnost, závratě; **(2)** lichotit někomu; ► za účelem získat jeho náklonnost; zblbnout ho; (MM).

majestad, f. (1) **estar con la ~ empolvada**. (Per): mít špatnou náladu; (MM).

majomía, f. (1) (Kub): otravování, buzerování; (JD).

majomita, f. (1) **jugara la ~** (Kol): vyhýbat se osobě, vůči které mám nějaký závazek a nechci ho splnit; (MM). • (2) **jugar la majomita** (Kol): vyhýbat se závazku, slibu; (AM).

majón, m. (1) (Kost): šlápnutí, kopanec, políček, zhmožděnina; (MM).

majonería, f. (1) (Par): lízání, olizování; (JD).

majoncho, m. (1) (Salv): tlustý krátký banán; ► hranolovitého tvaru, světle žlutý; (MM).

majorero, -ra, adj. (1) (Urug): pyšný, nafoukaný; (AM).

majúa, f. (1) (Kub): drobná žena; (AM).

majuana, m. (1) (Kub): přepravník cukrové třtiny; (2) **hacer o amarrar majuana** (Portor): lenošit, předstírat práci; (AM). • (2) (Kub): dělník, který přenáší sklizenou cukrovou třtinu; (MM).

mal, m. (1) (Guat, Hond, Par, Per, Portor): epileptický záchvat, hysterie či podobná nemoc; ► tento termín se používá vždy s určitým členem; př.: *a Fulano le dio el mal*; (2) ~ **que** ~ (Arg, Chil, Par, Per, Portor): ačkoli není všechno v pořádku; př.: *mal que mal, el enfermo va saliendo a flote*; (AM, JD). • (3) vztekání se, zuření; (AM). • (4) **aunque ~ ; anque esté ~ ; aunque lo haya hecho** ~ ačkoli nejde všechno dobře; (5) ~ **de cadera** (Arg): třesavka; ► nemoc jízdnicích zvířat; (6) ~ **de siete días** (Kol): dětský tetanus; (7) **ponerse uno ~ con otro** (Chil, Per, Portor): zneřádat si někoho; (8) vztekání se, zuření; (MM). • (9) ~ **que** ~ (Am): tak či onak; (10) **ser ~ al corazón** (Am): být špatný na srdce; (11) ~ **de la puna/ de las alguras** (Chil): vysokohorská nemoc; (12) (Am): padoucnice; (13) ~ **de buche** (Mex): vole, struma; (14) ~ **de pelea** (Ekv): hysterie; (15) ~ **del zambito** (Chil): tanec svatého Víta; ► nemoc; (JD).

mala, f. (1) (Am): poštovní parník; (JD).

malaca, f. (1) arch. (Mex): ženský účes; ► vlasy spletené do copů se obtočí kolem hlavy a copy se sepnou nad čelem; (AM). • (2) (Am): rákos; (3) (Arg): rákosová hůl, rákoska; (JD).

malacachón, m. (1) (Mex): dětská hra; ► spočívá v tom, že děti vytvoří kruh, chytanou se za ruce, roztočí se a křičí nebo zpívají; (MM).

malacanchoncha, f. (1) (Mex): hra; ► děti se při ní drží za ruce a točí se; (AM).

malacanchuca, f. (1) (Mex): otočka či otočky; ► velká osoba chytí dítě za ruce a jednou či několikrát se s ním otočí; (AM).

malacara, adj. (1) (Arg, Par, Urug): o koni: mající tělo načervenalé barvy a bílé čelo; (MM).

malacariento, -ta, m. (1) (Mex): nezdravě vypadající člověk; (MM). • (2) adj. (Mex): nevlídný, nevrlý; (AM).

malacate, m. (← nah. *malacatl*, „kost, otáčivá věc“) (1) (Bol, Mex, Per, StřAm, Ven): stroj na způsob vratidla, rumpálu; ► používá se pro vytahování vody a minerálů; (AM). • (2) (Guat, Mex, StřAm): vřeténko k předení; ► slouží ke stáčení bavlny, ixtlu a dalších vláken; (BDE, MM).

malacriadeza, f. (1) (StřAm, Kol, Ekv, Mex): viz: *malcriadez*; (MM).

malacrianza, f. (1) (Am, Kol, Kub, Chil, Ekv, Per, Portor, StřAm): nezdrvořilost; (MM).

malagana, m. (1) (Ekv): loudal, pomalý člověk; (AM).

malagano, m. (1) (Kol): poslupan člunový; ► rostlina s ostnatou slupkou, ostny jsou tvrdé; ■ Syn.: *peine de mico*; (MM).

malagente, f. (1) (Kub): protiva; př.: *es muy malagente*; (JD).

malagracia, adj. (1) (Per): nešťastný, ubohý; (JD).

malagradecido, -da, adj. (1) (Antil, StřAm, Kol, Chil, Ekv, Mex, Per, Urug, Ven): nevděčný; (AM).

malaguaste, m. (1) **Al ~** (Hond): způsob zakládání ohně; ► tření dvou dřívků o sebe; (AM).

malagueta, f. (← Š, arch.) (1) (Antil, Pan, Portor): rostlina; ► z čeledi *amomaceae*; připisují se jí léčivé účinky; ■ Var.: pimentovník lékařský; *Amomis caryophyllata*; (2) (Kub, Mex: Tabasco, Ven): rostlina; ► z čeledi myrtovitých; vyskytuje se v oblasti pevninské šíje Ameriky a severu Jižní Ameriky; pravděpodobně se jedná o původně španělský název pro pojmenování rostlin z čeledi pepřovníkovitých a jejich plodů; užívání tohoto názvu ve Francii se datuje do 16. století; v italštině byl tento pojem zaznamenán v roce 1455 a byl užíván ve stejném významu jako ve španělštině, tedy jako produkt pocházející z afrického pobřeží, z ústí řeky Gambie; ta samá oblast se později nazývala *costa de la Malagueta*; Kolumbus se zmiňuje ve svém Deníku (1493) o oblasti la costa de la Menegueta v Africe jako o místě, kde opět uviděl sirény, stejné jako ty v Americe; nebylo by tedy

nic zvláštního na tom, že by Španělé či Portugalci dali tohle jméno americkým rostlinám podobným těm, které znali; ■ Var.: pimentovník pravý a další; (MM).

malaltoso, -sa, adj. (1) (Ven): otravný, hloupý; (AM).

malambo, m. (1) (Kol): palma rodu *Geonoma*; (2) (Kub, Ven): strom s hořkou kůrou; *Croton malambo*; (MM). • (3) (Arg, Urug): tanec; ► velmi oblíbený tanec bez zpěvu či recitace; psaný v různém taktu, který postrádá přesně dané figury; tančí ho jen muži; v Chile, konkrétně v Chiloé se tančí v párech, dupe se při něm a podupává tak jemně, jako by tanečníci zametali podlahu; (AM).

malalengua, m. (1) (Kub): klepal; (JD).

malamistado, -da, adj. (← *mala amistad*) (1) (Chil): zneprátelený; (MM). • (2) (Chil): o člověku: žijící s někým na hromádce; (JD).

malamujer, f. (1) (Mex, Portor, Ven): obecný název pro různé rostliny; (MM).

malanga, f. (← afr.) (1) (Am, Kol, Kub, Mex, Ven): rostlina; ► z čeledi árónovitých; má jedlou hlízu; ■ Var.: kolokázie jedlá a další; př.: *accedió a vender malanga y otros productos del campo*; (BDE, MM); • (2) nejedlá varianta této rostliny; ► má velké kulaté listy s bílými a fialovými skvrnkami; používá se k výzdobě; (3) (Kub), viz: *yautía*; (4) pěst; ■ Syn.: *mafafa*; ► tento výraz se neobjevuje u nejstarších indiánských kronikářů, neobjevuje se ani u těch, kteří svou pozornost věnovali především americkým rostlinám, které sloužily jako potraviny; (MM). • (5) adj.(Kub): zakřiknutý; (6) (Kub): lhaní; (7) ¿*cómo acabó la* ~? (Kub): jak to dopadlo?; (8) *la* ~ *está dura* (Kub): je to pěkná šlamastyka; (9) *la* ~ *se les puso dura* (Kub): dopadlo jim to bledě; (JD). • (10) **pelar a uno a la malanga** (Dom): škaředě někoho ostříhat; (AM).

malango, m. (1) (Portor): druh banánu; (2) adj. (Portor): neschopný, nešikovný, pomalý; (MM).

malanguita, f. (1) (Kub): ofinka; (JD).

malanochado, -da, adj. (1) (Ekv): nevyspalý; (JD).

malario, -ria, m/f. (1) (Arg): člověk nemocný malárií; (AM).

malarrabia, f. (1) (Kub, Ven): sladký pokrm; ► připravuje se z banánů, sladkých brambor a sirupu; (2) (Ekv, Kub, Ven): sladkost; ► ze zralých banánů a sýra; (AM).

malatoba, m. (1) (Kos, Mex, Per), viz.: *malatobo*; (MM). • (2) (Am): kohout s rezavým peřím; (JD).

malatobo, -ba, adj. (1) (Kub, Chil, Dom, Kost, Mex, Nik, Per): o kohoutech: jasně červené barvy, s velmi tmavými křídly a několika černými peříčky na prsou; ► tento termín se v Peru nepoužívá v ženském rodě; (AM, MM).

malavez, m. (1) (Am): naneštěstí; (JD).

malaya, citosl/subst. (1) citosl. (StřAm, Mex): sakra!; zatraceně!; ■ Var.: *malhaya*; (2) f. (Kol): krční vaz skotu; (3) f. (Kol): ragú; ► masovozeleninová směs vyrobená z hovězího masa, které se nachází nad žebry zvířete; (4) f. (Per): nízký bok hovězího masa; ► pečený na grilu; (MM). • (5) f. (Chil): nízký bok hovězího masa; ► svalovité tvrdé maso; mezi kůží a žebry; (BDE).

¡**malaya!** citosl. (1) (Am): běda!, ouvej!; (JD).

malazo, adj. (1) (Am): velice zlý, ohavný; (JD).

mal-caliente, m. (1) (Kol): erysipel u hovězího dobytka; (AM).

malcasada, f. (1) (Kol, Pan): rostlina; ► klejicha kurasavská/glejovka; (2) (Kub): rostlina *Euphorbia pilulifera*; (MM).

malcontado, m. (1) (Chil): peníze; ► těmito penězi disponují pokladní a účetní, aby vyrovnali ztráty způsobené chybnými výpočty; (AM).

malcorazón, adj. (1) (StřAm): krutý, zlý; (AM).

malcriadez, f. (1) (Arg, StřAm, Kol, Chil, Ekv, Mex, Pan, Ven): nevychovanost, nezdrvořilost; (AM). • (2) neomalenost, nemravnost; ■ Syn.: *malacriadeza*; (MM).

malcriadeza, f. (1) (StřAm, Kol, Ekv): nevychovanost, nezdrvořilost; (AM).

malcriado, m. (1) (Kub): mazlíček; př.: *malcriado de la casa*; (JD).

maldad, f. (1) (Am): neposlušnost; (JD).

maldadoso, -sa, adj. (1) (Am, Chil, Mex): nevychovaný, neposlušný, zlobivý, neposedný; (AM, JD).

maldita, f. (1) (Kub, Portor): malý nádor; (2) (Portor, Ven): ranka; ► většinou se vytváří po bodnutí hmyzem; (AM).

malditada, f. (1) (Per): kletba, zaklení, nadávka; (JD).

maldito, -ta, adj. (1) (Am): chorý, špatný, ubohý, bídný; (2) (Mex): úskočný, drzý; (3) *está* ~ (Kub): má smůlu; (4) m. (Am): šikovní chlapík; (5) m. (Am): nežit; (6) m. (Kub, Portor): jizva, rána; (JD).

maldoso, -sa, adj. (1) (Chil, Mex): páchající nepravosti; perverzní, špatný; (MM). • (2) (Am): ničemný; (JD).

maleante, adj/subst. (1) (Mex): škodlivý; (JD).

malecón, m. (1) **te quedó como el** ~ (Kub): to seš teda vedle jak ta jedle; (JD).

maleficio, m. (1) (Kol): tubera, součotiny; (JD).

malembo, -ba, adj. (1) (Kub): stonavý, ubohý; (AM).

malero, m. (1) (Per): čaroděj, kouzelník; (MM).

malespín, m. (← *malespín*) (1) (StřAm): slang darebáků; ► prohazování písmen ve slovech; název nese podle generála Malespína, který tento slang vymyslel; (AM).

maleta, adj/subst. (1) f. (Kol, Kub, Portor): hrb; (2) f. (Kol, Chil, Ekv, Guat, Nik): ranec s oblečením; (3) f. (Chil, Guat): cestovní vak, brašna na kolo; viz.: *cantinas*; (4) adj. (StřAm, Mex, Per, Portor): zlobivý, uličnický; (5) adj. (Arg, Chil, Par, Urug): hloupý, neschopný, vychytralý; (6) adj. (Arg, Chil, Par, Urug): bezvýznamný, obyčejný; (7) f. (Arg, Mex): lenoch, spáček; (MM). • (8) f. (Am, Ekv): ranec prádla; (9) f. (Am): sedlová taška; (10) **largar la** ~ (Chil): natáhnout bačkory; (11) m. (Am): hrubec, darebák; (JD). • (12) pl. (Ven: Trujillo): velké močály, bažiny; (AM).

maletear, tr. (1)hovor. (Chil): krást peněženky; (AM).

maletera, f. (1) (Kol): malé zavazadlo; (AM). • (2) (Kol, Mex): vak na cestovní zavazadla; ► umísťuje se na hřbet koně; (MM). • (3) (Bol, Chil, Per): kufr auta; př.: *perpetrado el delito, la víctima fue traída por sus asesinos en la maletera del mismo vehículo*; (BDE). • (4) f. (Am): kufřík; (JD).

maletero, m. (1) (Chil): zloděj, kapsář; (AM). • (2) (Am, Ekv, Kol): sedlové zavazadlo; (AM, JD); • (3) zavazadlová síť; úschovna zavazadel; zavazadlový kufr; (4) **tener el ~alto** (Kub): mít zadnici jako kotel; (JD).

maletín, m. (1) (Am): aktovka; (2) (Arg): necesér; př.: *maletero de belleza*; (JD).

maletón, -na, adj/subst. (1) (Ven): odstavené tele; (2) (Ekv): pouzdro, potah; (AM). • (3) adj. (Kol): hrbatý; (MM).

maletudo, -da, adj. (1) (Am, Kol, Kub, Ekv, Mex, Per): hrbatý; ► v Peru se to říká o člověku, který má jen lehčí zakřivení páteře, ne hrb; (AM, JD, MM). • (2) m. (Am): hrboun; hrbatec; (JD).

malevaje, m. (1) (Arg, Urug): lupičství; (MM).

malevo, -va, adj/subst. (1) adj. (Arg, Bol, Par, Urug, Am): zlý, zločinný; (JD, MM). • (2) člověk špatného charakteru; (MM). • (3) m. (Am): ničema, zlotřilec; (JD).

maleza, f. (1) (Arg Chil): hnis; (AM, MM). • (2) (Kub): bolení; př.: *maleza de vientre*; (JD).

malezal, m. (1) (Arg, Chil, Portor): hnis; (AM). • (2) (Am): houští, křoví; (JD).

malgeniado, adj. (1) (Am): popudlivý, vzteklý; ■ Syn.: *malgenio; malgenioso*; (JD).

malgenio, adj. (1) (StřAm, Kol, Ekv): vzteklounský, prudící; (AM).

malgenioso, -sa, adj. (1) (Kol, Chil, Mex): vzteklounský, prudící; ► psaná forma v Mexiku je *malgenioso*; (AM).

malgestado, -da, adj. (1) (Mex): mrzoutský; (JD).

malgrado, adv. (1) (Am): nerad; (JD).

¡malhaya!, citosl. (1) viz: *malaya*; (MM). • (2) (Ven): kéž by!; př.: *¡al malhaya quién pudiera irse lejos!*; (BDE).

¡malhaya (sea/ sean)!, citosl. (1) (Mex): hergot!, sakra!; př.: *ay, condenado Negro este, ¡malhaya sean tus gracias!*; (BDE). • (2) (Am): k čertu s tím!; (JD).

malhayar, intr. (1) (Kol, Guat): ■ Syn.: *almahayar*; (AM).

malhembro, m. (1) (Kub): podivín; (JD).

malicia, f. (1) (Chil): kořalka; ► v malém množství se přidává do různých nápojů; (AM). • (2) (Chil): panák pití; (JD).

malicioso, -sa, adj. (1) (Mex): chytrý; (JD).

maligna, f. (1) (Kub): vrcholící horečka; (AM).

malillero, -ra, adj. (1) (Per): o otravném člověku: hatící určitý plán či úmysl; (AM).

malinche, f. (← nah. *malintzin*) (1) (Kost, Nik): rostlina; ► sapan nádherný; ■ Syn.: *tabachín*; (2) (Mex): dívka; ► ozdobená barevnými pásky; účastní se lidových slavností; (MM).

malmandado, adj/subst. (1) adj. (Kub): líný jako veš; (2) m. (Kub): lenoch; (JD).

malmariar, tr. (1) (Urug): zblbnout, zhloupnout; ► po úderu nějakým předmětem nebo kvůli alkoholismu; (AM).

malmodado, -da, adj. (1) (Kub, Mex): hrubý a neomalený; (AM). • (2) (Kub): nevychovaný, drzý; (JD).

malmodear, tr. (1) (Mex): trápit; (JD).

malmodiar, tr. (1) (Mex): chovat se špatně; ■ Var.: *malmodear*; př.: *si no me quiere, no me malmodee*; (AM).

malmodoso, -sa, adj. (1) (Kol): nevychovaný, drzý; (JD).

malnaturoso, -sa, adj. (1) (Per): perverzní, špatný; (MM).

malo, -la, adj/subst. (1) **a la ~a** (Am, Kub, Per, Portor): po zlém; (2) m. (Chil, Mex, Portor): špatný úmysl; (3) **a las ~as; a la ~as; de ~as** (Portor): znepřátelit; (4) adj. (Chil, Portor): mající špatnou náladu; (5) **de a ~as** (Arg): po zlém; (AM). • (3) **ella está ~a** (Kub): dostala měsíčky; (4) **la de ~as** (Mex): smůla v kartách; (JD).

maloca, f. (← map. *malocan*, „ozbrojený útok proti nepříteli“, „vyplenění“) (1) (JižAm, Arg, Chil, Urug): viz: *malón*; (AM, MM). • (2) (Bol, Kol): skryš nebo vesnice divokých indiánů; (AM). • (3) (Am): nájezd, přepadení indiánského území; (4) (Am): indiánská vesnice; (JD).

malograr(se), tr/zvrat. (1) (Per): pokazit, pokazit se; př.: *esta máquina se ha malogrado*; (BDE). • (2) (Kol): mít, dostat tuberu; (JD).

maloja, f. (1) (Arg, Bol, Kub, Mex, Portor, Ven): rostlina kukuřice; ► nedává plody, ale používá se jako píce; (2) rostliny a stvoly kukuřice; ► po sklizni zůstávají na strnisku a používají se jako píce; (3) křehká špička cukrové třtiny; ► používá se jako píce; (MM). • (4) **no le he echado ~** (Kub): copak jsme spolu pásli krávy?; (JD).

malojal, m. (1) (Am): pole zelené kukuřice; (JD).

malojear, tr. (1) (Kub): sekát kukuřici; (AM). • (2) (Am): dávat zelenou kukuřici dobytku; (JD).

malajo, m. (1) (Portor, Ven): viz: *maloja*; (2) píce zelené kukuřice; (MM).

malón, m. (← map. *malon, malocan*) (1) (Am, Arg, Chil, Urug.): viz: *maloca*; neočekávaný vpád či útok indiánů; ► má za následek drancování, krádeže a vraždění; (JD, MM). • (2) (JižAm, Chil): překvapivý vpád skupiny kamarádů; ► do nějakého domu za účelem zábavy; (AM, MM). • (3) (Arg): randál; (4) (Chil): mejdan; (JD). • (5) (JižAm): provozovat černý obchod; (AM).

maloquear, intr. (1) (Am): přepadnout, napadnout; (JD).

malora, adj/subst. (1) adj. (Mex): nevhodný, neposlušný; (AM). • (2) adj. (Mex): zlý; (3) m. (Mex): zlý člověk; (JD).

maloso, -sa, adj. (1) (Chil, Kol, Mex): o člověku: špatný, zlý; př.: *el sueño de todo policía ... consiste en capturar a ... cualquier otro maloso de envergadura*; (BDE). • (2) (Par): churavý; (JD).

malote, -ta, adj/subst. (1) (Mex): machr, chvástal; (2) m. (Mex): horečka; (MM). • (3) adj. (Mex): statečný, odvážný; (JD).

malparido, -da, adj. (1) (Kub): o lidech či zvířatech: nedonošený; (2) o lidech, zvířatech či ovoci: narozený s určitou anomálií, deformovaný; (MM).

malpechoso, -sa, adj. (1) (Kol: Riohacha): zlomyslný; (AM).

malrayo, m. (1) (Portor): sladkost; ► z kokosu a melasového cukru; ■ Var.: *marrayo*; (AM).

malro, m. (1) (Chil): kořen ocasu; (AM).

malta, f. (1) (Ekv): hliněná nádoba; ► s malým kruhovým dnem, je kulatá, ale má velmi úzký otvor; slouží k nošení vody, mléka nebo nápoje *chicha*; nosí se na zádech; (AM). • (2) (Am): sladké maltové pivo; (JD).

maltón, -na, adj/subst. (1) adj. (Am): mladičká, mlad'ounek; (2) m. mladiček; (JD).

maltratada, f. (1) (Am): trýznění, špatné nakládání; (JD).

maluco, -ca, adj/subst. (1) adj. (StřAm, Kol): chorý, bez chuti; (MM). • (2) adj/subst. (Ven): zlý, špatný člověk; př.: *que soy un marxista-leninista maluco?*; (BDE). • (3) adj. (Am): nedobrý, mdlý; (4) **ponerse ~** (Ven): pokazit se; (5) **salir ~** (Ven): nepodařit se; (JD).

malucón, adj. (1) (Chil): churavý, nemocný, neduživý; (JD).

malucoso, -sa, adj. (1) (Par): churavý, nemocný, neduživý; (JD).

malulito, adj. (1) (Am): mizerňoučký; (JD).

malulo, adj. (1) (Am): špatný, zlý; (2) (Chil): rohatý; (JD).

malumacas, f., pl. (1) (Dom): lichotky, podlézání; (AM).

maluquera, f. (1) vulg.(Kol, Kub): nevolnost, stísněnost; (2) (Kol): nepoctivost, ošklivost; (AM). • (3) (Ven): podlost, zvrácenost, škodolibost; (MM).

maluquez, f. (1) (Par): nevolnost; (JD).

maluqueza, f. (1) (Pan, Par): pocit nevolnosti; (AM, JD). • (2) (Kol): ošklivost; (3) (Ven): ničemnost, škodolibost, zvrácenost; (AM). • (Ven): zločinnost; (JD).

malura, f. (1) (Chil): nevolnost, neklid, starost; (AM).

malva, f. (1) (Am): název rostlin; ► označuje rostliny z čeledi slézovitých a další rostliny z různých čeledí, kterým jsou připisovány podobné léčivé vlastnosti, jako má sléz; (2) výraz, který je součástí názvu bezpočtu rostlin různých čeledí a druhů; (MM). • (3) (Ven): zkaženost; (JD).

malvavisco, m/f. (1) název různých rostlin; ► týká se to především rostlin z čeledi slézovitých, které jsou charakteristické svým květem, který po vyklíčení vypadá jako uzavřený kalich tvořený velkými okvětními lístky; ■ Syn.: *malvisco*; (MM).

malvelar, tr. (1) (Ven): špatně ukrýt; (JD).

malvisco, m. (1) (Mex), viz: *malvavisco*; (MM).

malviviente, m. (1) ničema, padouch; př.: *pertenecen a una gavilla de peligrosos malviviientes*; (BDE).

malvón, m. (1) (Arg, Mex, Par, Urug): muškát, pelargonie; (MM).

malla, f. (1) ~ **de baño** (Am): plavky; (JD).

mallar, m. (1) (Per): místo, kde rostou stromy *molles*; viz: *molle*; (MM).

mallete, m. (1) (Ekv): výřez; ► dělá se na dřevěném sloupu, pilíři, aby se na něj mohly položit další trámy konstrukce; (MM).

mallín, m. (← map. *mallin*, „laguna“ (1) (Chil): nížina, nízko položená vlhká oblast v pohoří; ► v Sierras Grandes provincie Córdoba v Argentině jsou místa, kterým se říká mallín; tato místa mají společné to, že se nachází ve vlhkých nízko položených oblastech; (MM).

mallo, m. (1) (Chil): dušený pokrm; ► z vařených rozmačkaných brambor; je podobný pokrmu *chupe*; (AM).

mallugar, tr., hanl. (1) (Guat, Hond): pomačkat, pohmoždit, rozmačkat; (AM). • (2) (Mex): očumovat; (JD).

mallugón, m. (1) (Mex): zhmoždění, pohmoždění; ■ Syn.: *magullón*; (AM).

mama, f. (1) (Am): chůva; (JD).

mamá, f. (1) (Mex, Ven), viz: *madre*; ► ve Venezuele a dalších hispanoamerických zemích je tento pojem považován za špatný až urážlivý; ve španělštině je běžně používán; př.: *dígale a su madre; hay que decir su mamá; ¿ para qué quiere a Daniel?; ¿es usted su mamá?; sí, yo soy*; (BDE).

mamacita, f. (1) (Mex): máma; př.: *se murió tu mamacita anoche –le dije–, y yo buscándote por todita la ciudad, y nada*; (BDE). • (2) (Am): maminečka; (JD).

¡mamacita!, citosl. (1) (Per, Urug): krasavice!; ► používá se pro lichocení ženám; př.: *¡guapa!*; *piropo*; (BDE).

mamacona, f. (← keč.) (1) (Arg, Chil): matka rodiny, matrona, tlustá stará žena; (MM). • (2) (Bol): ohlávka; ► z kroucené kůže; dává se koním v zápřahu; (AM).

mamaconsiente, f. (1) (Per): opičí máma; (JD).

mamacha, f. (1) (Per): jméno; ► indiáni tak pojmenovávají svaté, především pannu Marii; také tak říkají osobám, ke kterým cítí náklonnost a respekt; (AM).

mamada, f. (1) (Bol, StřAm, Chil, Ekv, Per, Portor): výhodná koupě či výhoda získaná s malým úsilím; (MM). • (2) (Am, Arg, Par, Urug): opilost; viz: *mamúa*; (JD, MM). • (3) (Am): štístko, výhra v loterii; (4) (Mex): výhodné zaměstnání; prebenda; (JD).

mamadera, f. (1) (Am): dudlík u kojenecké láhve; (MM).

mamado, **-da**, adj/subst. (1) adj. (Arg, Mex): opilý; (2) adj.(Kub, Portor): hloupý, pošetilý; (3) m. (Kub): hudební nástroj; ► vyrábí si ho chlapi z kravského rohu a brku; vydává nepřijemný zvuk; (MM).

mamador, **-ra**, adj. (1) (Per): opilecký; (MM).

mamagrande, f. (1) (Arg, Mex, Par): babička; (MM).

mamá grande, f. (1) (Kol): babička; př.: *la mamá grande ordenó que la sentaran en su viejo mecedor de bejuco*; (BDE).

mamajuana, f. (1) (Arg, Kol, Per): demižón; (AM).

mamama, f. (1) (Hond, Per): babička; (AM, MM).

mamamama, f. (1) (Per): babička; (AM).

mamana, f. (1) (Dom): živobytí, obživa; (AM).

mamancona, f. (1) (Chil): stará tlustá žena; ► málo používaný výraz; (AM).

mamandurria, f. (1) (JižAm): prebenda; ■ Syn.: *mamada*; (AM).

mamangá, m. (← guar.) (1) (Par), viz: *mangangá*; (MM).

mamangulina, f. (1) (Dom): určitý zpěv a tanec; (AM).

mamantear, tr. (1) (StřAm, Kub, Portor): kojit; (2) rozmazlit, špatně vychovat; (3) (Kost, Ven): kojit, krmit mláďata; ► pro usnadnění dojení; (AM).

mama pacha, f. (1) (Per): kečuánský výraz; ► velmi známý, dávní Peruánci jím označovali Matku Zemi; ■ Var.: *pachamama*; (AM).

mamapunga, f. (1) (Ekv: Esmeraldas): velmi špatná kořalka; (AM).

mamar, tr. (1) **querrer ~ y beber leche** (Guat, Mex: Durango): být nenasytý; (MM). • (2) **no ~es** (Mex): neštví!, neříkej kraviny!; př.: *jno mames, pinche Memo! ya sabes que en el club no se admiten viejas*; (BDE). • (3) (Am): utlouct; (4) **~ y comer zacate** (Mex): cpát se plnou pusou; (5) **~ (el) gallo a alguien** (Am): dělat si z někoho legraci; (6) **quiere ~ y beber leche** (Am): neví, co by chtěl; (7) **~ a dos tetas** (Mex): sedět na dvou židlích; (JD).

mamarrachero, m. (1) (Kub): směšná či groteskní maškara; (JD).

mamarracho, m. (1) (Kub): groteskní maska; ► doprovází karnevalový průvod; (MM).

mamarse, zvrat. (1) (Am, Arg, Mex): opít se; (JD, MM). • (2) (Kol): litovat svého jednání; (3) unavit se; (4) **~ a uno** (Kol, Chil, Mex), viz: *madrugarlo*; připravit někoho o výhodu ve při; (5) (Pan): zabít někoho, nebo jej porazit; (MM). • (6) **~ a alguien** (Am): doběhnout někoho; (7) (Kol): mít toho dost, ucuknout; (8) **~ de la clase** (Kol): ulejt se ze školy; (JD).

mama-señora, f. (1) (Am, Arg, JižAm, Kol, Kub, Nik, Par): babička; (AM, MM). • (2) (Kol, Mex, Par): chování adoptovaných či do péče svěřených dětí; ► k osobám, které je vychovávají; oslovení manželky pána domu, zaměstnavatele na statku; (MM).

mambí, adj. (1) arch. (Antil): bojovníci za nezávislost Antil; ► bojovali proti Španělsku; (2) (Kub): o zvycích, způsobu oblékání a dalších věcech souvisejících s antilskými povstalci; př.: *fiesta mambí*; (MM).

mambisa, f. (← *mambí*) f. (1) (Antil): ženský rod *de mambí*; (AM).

mambiseño, -ña, adj. (1) (Kub): související s *mambí*; (AM).

mambisería, f. (1) (Kub): skupina *de mambises*; (AM).

mambises, m., pl. (← *mambí*) (1) (Antil): plurál *de mambí*; (MM).

mambo, m. (1) (Am): tanec; ► rychlý tanec původem z Haiti; velmi podobný rumbě; (MM).

mamboretá, m. (← guar.) (1) (Arg, Par, Urug): hmyz; ► obrovský skákavý rovnokřídlý hmyz; kudlanka nábožná (*Mantis religiosa*); ■ Syn.: *comepiojo, profeta, mbois, vaca, vaquita, usamico*; ■ Var.: *mamoretá*; (MM).

mambrillita, f. (1) (Chil): hra na slepou bábu; (MM).

mambullita, f. (1) (Chil): hra na slepou bábu; (AM).

mameluca, f. (1) (Chil): prostitutka; (AM).

mameluco, f. (1) (Antil, Arg, Chil, Ekv, Par, Per, Urug): overal, dupačky; ► nosily je především děti dělníků; ve Španělsku se jim říká *mono*; viz: *overall*; (2) (Hond): široké kalhoty, pumpky; (MM).

mamengue, adj. (1) (Arg): o člověku: opatrný, úzkostlivý; (MM).

mamerria, f. (1) (Dom): hlava; (AM).

mamerro, -rra, adj. (1) (Portor): obrovský, skvělý; (2) zcela plný; (3) zbabělý; (AM).

mamerto, adj/subst. (1) (Ekv): blbec, hlupák, prostoduchý člověk; (AM). • (2) (Arg, Urug): prostoduchý, naivní; (MM).

mameso, m. (1) (Bol): předtucha, ponoření, bankrot; (AM).

mamey, m. (← taíno) (1) (Antil, Mex, StřAm): strom; *Mammea americana* ► pochází z tropické Ameriky; plodí oválné ovoce se silnou načervenalou slupkou a šťavnatou nažloutlou dužninou; (2) plody tohoto stromu; př.: *llegaban de las huertas las carretadas de frutas; plátanos, mangos, guanábanas, mameyes*; (BDE, MM). • (3) (Kub, Portor): lukrativní zaměstnání, prebenda; (4) **al finalizar el año, piña, ~ y zapote** (Kub): nic mezi jídly; (5) **con la boca, es un ~** (Portor): od slova ke skutku je daleko; (6) **estar en el mame o en el ~** (Ekv): být na vrcholu, být v rozkvětu; (7) **puro**

~ (Per): o něčem velmi obtížném, co nás nutí hodně bojovat; **(8) saber lo que es** ~ (Per): vědět co je dobré, co je složité a díky čemu dosáhneme cíle; **(9) ser algo un** ~ (Portor, Dom): být snadný, snadno dosažitelný; **(10) vivir el** ~ (Portor): žít na náklady státu; (AM).

mameyal, m. **(1)** (Antil, Mex): pěstování stromů *mamey*; místo s bohatým výskytem těchto stromů; (MM).

mameyero, m. **(1)** (Mex, Per): strom *mamey*; (MM).

mameyes!, citosl. **(1)** (Kub): ale houby!; ► kategorický zápor; (AM).

mameyista, adj. **(1)** (Portor), viz: *mameyero*; (MM).

mamita, m. **(1)** (Arg, Kost): teplouš; **(2)** adolescent; (MM).

mamola, f. **(1)** (Mex): důrazný zápor; **(2) hacer** ~ (Kol): ztrácet čas; (MM).

mamón, m. **(1)** (Antil, Kol, Kost, Pan, Ven): stromek; ► z čeledi Anonaceae, dorůstá malé výšky; anona síťovaná (*Annona reticulata*), anona šupinatá (*Annona squamosa*); **(2)** plody tohoto stromu; ► vypadají jako malá čirimoja (*chirimoya*); **(3)** (Arg, Bol, Par, Urug), viz: *papayo*; papája obecná (*Carica papaya*) a její plody; **(4)** (Arg, Bol, Par, Urug): sání, vdechování; **(5)** (Kub): tabák pocházející z druhé sklizně; **(6)** (Guat, Hond): klacek, kyj, hůl; **(7)** subst/adj. (Guat, Mex): dítě; ► na svůj věk velmi vyspělé; **(8)** (Guat): kojenecká láhev; **(9)** cukrová třtina; **(10)** výhonek banánovníku; **(11)** (Mex): piškotová buхта; ► velmi měkká a kyprá; běžně se připravuje z mouky a vajec; **(12)** výhonek rostliny; (MM). • **(13)** (Kol, Ven): tropický strom a jeho ovoce; *Melicocca bijuga*; př.: *bajo un copudo mamón de la plaza conversaban tres hombres*; **(14)** (LaPla): papája melounová (*Carica papaya*); ► má plody podobné melounu, jsou jedlé; (BDE).

mamón, -na, adj. **(1)** (Arg, Ekv, Guat, Mex, Par, Urug): o jakémkoli mladém savci; př.: *ternero mamón*; *chivito mamón*; (MM).

mamona, f. **(1)** (Ekv): opilost; (AM).

mamoncillo, m. (StřAm, Kol, Ven): strom z čeledi mýdelníkovitých; ► *Melicocca bijuga*; robustní; **(2)** plod tohoto stromu; **(3)** (Kub): rostlina z čeledi vavřínovitých; ► *Annona bullata*; (MM).

mamoncito, -ta, m/f. **(1)** (Mex, Portor): malé dítě; ► na svůj věk velmi vyspělé; **(2)** m. (Portor): sele; (MM).

mamonear, tr. **(1)** (Guat, Hond): bit někoho kyjem *mamón*; **(2)** (Dom): pořádně někoho uhodit; **(3)** oddalovat vykonání něčeho; odkládat něco; **(4)** trávit čas hloupostmi; (AM).

mamoneo, m. **(1)** (Dom): způsob, jak se vyhnout odpovědnosti; ► vágní odpovědi; (AM).

mamoretá, m. (← guar.) **(1)** viz: *mamboretá*; (MM).

mamotreto, m. **(1)** (Dom, Portor): zdeformovaná či neforemná věc; (AM). • **(2)** (Arg, Mex): krám, haraburdí; (MM).

mampato, -ta, adj. **(1)** (Chil): o ptácích a jiných zvířatech: s velkým tělem a krátkýma nohama jako kachny; **(2)** o malém koni; (AM).

mampelao, m. **(1)** (Urug): pohádkový čtyřnožec; ► podobný malému psíku; má chlupaté tlapy, podle kterých získal své jméno; (AM).

mamplor, adj. **(1)** (Guat): oboupohlavní; ■ Syn.: *manflor*; (AM).

mamplora, adj. **(1)** (JižAm): oboupohlavní; **(2)** sodomitský; (AM).

mampolón, m. **(1)** (Kol: Riohacha): kohout obecný; ► pro odlišení od kohoutů chovaných pro zápasy; (AM).

mamporra, m. **(1)** (Urug): bezvýznamná osoba; (AM).

mamposta, m/f. **(1)** (Dom): hlupák, naivka; (AM).

mampostear, intr. **(1)** (Arg): budovat stěnu z neopracovaných kamenů; (MM).

mampuche, m. **(1)** (Ekv), viz: *bampuche*; **(2)** (Kol): oplácáný, baculatý; (AM).

mampucho, -cha, adj. **(1)** (Ekv): oplácáný, baculatý; **(2)** (Kol): panák, loutka; **(3)** (Kol, Pan): zženštilý, homosexuální; (AM).

mampuesto, m. **(1)** (Am, Mex): podpěra pro střelnou zbraň; ► pro střelbu ze stabilní polohy; **(2) disparar en** ~ (Mex): střílet ze zbraně; ► tato zbraň je něčím podepřená; **(3)** zvítězit výhodou nebo švindlem; (AM, MM).

mamúa, f. **(1)** (Arg, Urug): opilost, viz: *mamada*; (AM).

mamulón, -na, adj. **(1)** (Kost): o dospělém člověku: chovající se jako dítě; **(2)** lenošský, povalečský; (MM).

mamuncia, f. hanl. **(1)** (Guat, Kol: Riohacha): obživa, živobyčí; (AM).

mamure, m. (1) (Ven): velký koš; ► používá se při rybolovu na ostrově Margarita; (2) obrovský klobouk; ► má 200 až 220 cm po obvodu, je vyrobený z liány; (AM).

mamusear, tr. (1) (Hond): sklidit zbytky jídla ze stolu; (AM). • intr. (2) dopít to, co jiný člověk nechá ve sklenici; (MM).

mana, f. (1) (Am): mana; (2) (StřAm, Kol): pramen, zdroj; (3) (Bol): sladkost z *maní*; (4) (Ven): malá říčka, potok; ► spojuje dvě řeky; (MM).

maná, f. (1) (Pan): ozdoba košile; ► z copánku; nosí ji vesničané; (AM).

manaca, f. (1) (StřAm, Kub, Mex): pobřeží Pacifiku): palma; ► atalea kamenná (*Attlea cohune*) nebo její plody; (2) (Arg, Par): zahradní rostlina; ► s fialovými květy, které nakonec zbledají; také se jí říká paraguajský jasmín (*jasmín del Paraguay*); (3) (Ven): palma; ► euterpa jedlá (*Euterpe edulis*) má hladký kmen; její dřevo je vhodné pro výrobu ohrad, plotů či střechy; výhonky této rostliny jsou jedlé; ■ Syn.: *macaná*; (MM).

manacá, m. (1) (StřAm, Kol), viz: *manaca*; (MM).

manada, f. (1) (Kub): svazeček tabákové náplně; ► vejde se do ruky; (AM).

mancornas, f., pl. (1) (Kol, Ven): manžetové knoflíčky; př.: *escogió una camisa blanca de cuello duro y con mangas para mancornas*; (BDE).

mancuerna, f. (1) (Mex): partnerství, tým, aliance; př.: *se disolvió la mancuerna musical que encumbró el conjunto de rock y blues*; (BDE).

mancuernas, f., pl. (1) (StřAm, Mex): manžetové knoflíčky; př.: *tiene unas mancuernas de oro*; (BDE).

manada, f. (1) (Kub): zbytky listů tabáků; ► zůstávají v hrsti ruky, kterou se plní doutníky; (MM).

manadero, m. (1) (Mex), viz: *pizote*, *coatí*; (2) plemenný osel; (MM).

managüises, m. (1) (Kub): nosítka; ► pro převážení nákladu na koni; (AM).

manajuillo, m. (1) (Kub): rostlina; ► druh *manajú*; *Rheedia ruscifolia*; (MM).

manamano, m. (1) (Ven): šupinatá ryba; ► z jezera Maracaibo; (MM).

manare, m. (← karib.) (1) (Kol, Ven): druh koše; ► vyrobený z *bejucos* nebo vrbového proutí; používá se pro nošení ovoce, zeleniny nebo prádla; (2) síto; ► zhotovené z palmového či vrbového dřeva nebo z *bejucos*; slouží k prosévání škrobu z juky; (3) (Ven): pletivo; ► dno je tvořeno mřížkou z liány či trsti rákosovité; větší se na trop v chudých kuchyních a slouží k úschově potravin; (MM).

manatí, m. (← arw. nebo karib.) (1) (Am): siréna ► tlustokožec s jedlým masem dosahující délky až tři metrů; s ploutvemi a pětiprstými předními končetinami; má sploštělé zuby, velká ústa; jedná se o býložravé živočichy s tělem rybovitěho tvaru, kteří jsou neškodní a žijí v antilských vodách a v řekách ve východní části Jižní Ameriky; kapustňák širokonosý (*Trichecus manatus*); *Manatus americanus*; ■ Syn.: *vaca marina*; (2) pružný bič; ► vyrobený z kůže zvířat, která nesou tohlehle jméno; tento výraz byl velmi brzy doložen v americké španělštině; to nutně předpokládá, že španěle buď tento výraz vytvořili nebo se ho naučili v Antilách; Bartolomé de Las Casas potvrzuje, že se jedná o domorodý antilský pojem; Oviedo tvrdí, že Španělé vymysleli výraz *manatí* speciálně kvůli jedné z vlastností tohoto zvířete, a to, že toto zvíře mělo dvě krátké končetiny blízko hlavy; etymologie podle Ovieda byla obecně přijata jako správná; nicméně je diskutabilní; kdyby Španělé vytvořili tento termín, tato morfologie by nemohla existovat; kdyby původní název pocházel z latiny, výsledkem by bylo slovo *manato*, jako *boniato* atd., ale nikoli *manatí*; neexistuje tedy žádné odůvodnění, které by vysvětlovalo stavbu tohoto pojmu, který se natolik liší od všech ostatních výrazů vytvořených Španěly pro označení věci a zvířat, které jim americký kontinent přináší jako věci nové; etymologie podle Bartolomea de Las Casas je spíše přijatelná; ten měl daleko lepší podmínky pro odhadnutí správného názvu než Oviedo; daleko lépe znal indiánský život a jazyk v Antilách; na druhou stranu existují indicie a poznámky, které se týkají výslovnosti tohoto pojmu a nabízejí vážný argument proti jeho latinskému či španělskému původu; je naprosto nemožné, aby Španělé spletli akcent ve slově, které sami vytvořili; je ale možné, že se dopustili chyby v indiánských výrazech, kvůli jejich vrozené tendenci přizpůsobovat tyto pojmy španělské morfologii; další navrhované etymologie opomíjejí chronologický úhel pohledu; (MM).

manca, f. (← keč) (1) (Bol): velký hrnec na vaření; (AM).

mancaballos, m. (1) (Chil): brouk; ► píchá koně uvnitř jejich kopyt; (2) (Mex): kaktus *Echinocactus horizonthalonius* ► má silné trny, které způsobují, že koně a muly, které po něm šlapou, kulhají; (MM).

mancamontero, m. (1) (Kub): strom; ► *Mimosa unguis-cati*; velmi trnitý strom; (2) popínavá rostlina; ► s velmi jedovatými květy; *Strychnos gray*; (MM).

mancar, tr. (1) (Arg, Mex): selhat, chybovat; př.: *mancar el tiro*; (MM).

mancarrón, f. (1) (Arg, Urug): starý, špatný a churavý kůň; (2) (Chil, Per): hrůbek brázdy nebo palisáda; ► slouží ke stočení směru toku vody; (MM).

mancarronada, f. (1) (Arg, Urug): stádo starých churavých koní; (MM).

mancerina, f. (1) (Chil, Mex): talíř nebo tácek; ► vyrobený z jemného dřeva; uprostřed je kovová objímka na nádobku či šálek s čokoládou; název nese podle markýze de Mancery, místokrále v Peru mezi léty 1639 a 1648; (AM, MM).

manclenco, -ca, adj. (1) (Ekv): o sloupu, pilíři apod.: nestabilní; (2) (Kol, Ekv): neduživý, churavý; (3) slabý, bez sil; (AM).

manco, m. (1) (Chil): špatný kůň, viz: *mancarrón*; (MM).

mancorna, f. (1) (StřAm, Kol, Chil, Dom, Ekv, Mex, Ven): manžetové knoflíčky, viz: *mencuerna*; (MM).

mancornear, zvrat/tr. (1) tr. (Portor): spojit; (2) zvrat. (Portor): spojit se, spiknout se; (3) (Chil): jít si na ruku; (AM).

mancornearse, zvrat. (1) (Chil): hádat se, bojovat; (2) (Mex): pářit se; (3) (Mex): spojit se, spráhnout se s někým; (MM).

mancornera, f. (1) (Chil): řemen; ► slouží k posunování třmenů; (AM).

mancornia, f. (1) (Portor): kámoš, komplic, kumpán; (AM).

mancuerna, f. (1) (Kub, Mex: Tabasco, Ven): část stonku tabákovité rostliny s párem listů; (2) pl. (Mex): manžetové knoflíčky; ■ Syn.: *mancuernillas*; (MM).

mancuernillas, f. (1) (StřAm, Mex): manžetové knoflíčky, viz: *mancuernas*; (MM).

manculeto, -ta, adj. (1) (Kol: Riohacha): napůl chromý, jednoruký; (AM).

mancha, f. (1) (Ekv): nemoc kakaovníku; (2) (Guat, Hond): malý kroužek na podlaze; ► slouží ke hře s káču; (3) (Arg): karbunkl u dobytka; (AM).

manchal, m. (1) (Per): seskupení stromů kaučukovníku; ► od pěti až po čtyřicet stromů; (AM).

manchancha, f. (1) (Arg): předběhnutí; (AM). (2) **tírar o arrojar a la ~** (Arg): vyhodit mince či bonbóny mezi děti, aby si je posbíraly; běžné rozptýlení na křtech či svatbách; ► peníze či bonbóny rozhází svědek či kmoťr; (MM).

manchar, tr. (1) (Hond): hrát káču; ► účelem je srazit káču; (MM).

manchatinta, m. (1) (Mex): škrabák, pisálek; (JD).

manches, f. (1) a ~ (Mex): obkročmo; (AM).

manchón, m. (1) (←fr. *Manchon*) (Arg, Chil): rukávník; ► používá se, aby chránil ruce; (AM, MM).
• (2) (Am): rukávniček, štuclík; (JD).

manchonero, -ra, m/f. (1) (Hond): člověk, který zpracovává rostlinu *jiquilete* či *añil*; (AM).

mandado, m. (1) **estoy a su ~** (Arg): být někomu na povel; (2) **el chico de los ~** (Arg): mladík zaměstnaný či sloužící u někoho doma; ► chodí na nákupy a jiné pochůzky; (3) **el petiso de los ~** (Arg): kůň; ► na venkově slouží k tomu, aby se na něm jelo do vesnice na nákupy či na další pochůzky; (4) **comer el ~** (Mex): využít situace; (5) **hacerle los ~ a uno** (Mex): poukazuje na nedostatek odvahy nějakého člověka; (MM). • (6) (Mex): nákup; př.: *su bolsa del mandado de plástico verde*; (BDE). • (7) **no dejarse comer el ~** (Mex): nenechat si něco vyfouknout před nosem; (8) **hacer el ~** (Kol): připravit o věnec; (9) **le hace los ~s** (Mex): nestojí za nic; (10) **a mí me hace ~s** (Mex): kašle na mne; (JD).

mandador, m. (1) (Ven): cep; (AM).

mandante, m. (1) (Mex): vládce; (JD).

mandar, tr. (1) (Am): hodit; př.: *me mandó una piedra*; (2) (Am): vrazit, přišít; bouchnout, třísknout; př.: *mandar por la barriga*; (3) (Kol): odpravit, oddělat; (4) (Kub): dát si bene; (5) ~ **cambiar a alguien** (Am): vyhodit někoho; dát někomu vyhazov; (6) ~ **la chingada** (Mex): poslat do prdele; (7) ~ **feo de película de suspense** (Am): vypadat jak gangster; (8) ~ **a freír chongos** (Mex): poslat do hajzlu; (9) ~ **a freír monos, micos o tusas** (Am): poslat do hajzlu; (10) **me ~dó a llamar** (Am):

dal mě zavolat; (11) ~ **mudarse** (Am): vyhodit na dlažbu, dát padáka; (12) ~ **pateando** (Ekv): vykopnout ven; (13) **¿quién te ~a?** (Am): co tě to bere?; (14) ~ **a volar algo** (Mex): nechat něco plavat; (JD).

mandarse, intr/tr. (1) (Am): ráčít; př.: *mándese entrar*; (2) (Am): dát si něco; pochutnat si na něčem; př.: *yo me mando esta naranja*; (3) (Am): vypařit se; (4) (Am): dotknout se někoho; př.: *no te mandes conmigo*; (5) **se las ~ó abrir** (Kost): prásknul do bot; (6) **mándese apear** (Am): sestupte z koně; (7) ~ **al buche algo** (Am): pošmáknout si na něčem; (8) ~ **al buche a alguien** (Am): podat si někoho; (9) ~ **a cambiar** (Am): vypaříte se, vypadnout; (10) ~ **a largar** (Kol): vypadnout; (11) ~ **a mudar** (Am): vypařit se, vypadnout; př.: *yo me mando mudar*; (12) ~ **a alguien al pecho** (Chil): odrovnat někoho; (13) ~ **a alguien al pato** (Am): odrovnat někoho; (14) ~ **un viaje de turismo** (Arg): udělat si výlet; (JD).

mandarín, m. (1) (Am), viz: *mandón*; (MM). • (2) (Am): komandant, poháněč; (JD).

mandarina, f. (1) **ser uno una ~ o una buena ~** (Arg): podvodník; ► člověk, před kterým se musí mít ostatní na pozoru; (MM). • (2) (Arg): nezbeda; př.: *es una buena mandarina*; (JD).

mandatario, m. (1) (Am): hodnostář, starosta, předseda, hlava státu; př.: *el Primer Mandatario de la Nación*; *el Primer Mandatario del Estado*; (3) (Kub): velitel, nadřízený; (JD).

mandatario, -ria, adj. (1) (Arg, Bol, Kol, Chil, Guat): vládnoucí, řídicí; (AM).

mandí, m. (← guar. *mandi-i*) (1) (Arg, Par): ryba anténovec; ► má velmi chutné maso; dorůstá až třiceti centimetrů; termín užívaný především bilingvními lidmi, kteří mluví jazykem guaraní a španělsky; (MM).

mandíl, m. (1) (Arg, Chil): čabraka; ► ozdobná přikrývka na koně; (AM). • (2) (Mex): dětský kabátek; (JD).

mandilandinga, f. (1) (Arg): chmatáci, dlouhoprstáci; (JD).

mandinga, m. (← afr.) (1) osoba černé pleti pocházející ze Súdánu; (2) (Arg): ďábel; (3) **cosa de ~** (Arg): čarodějnictví, očarování; (4) **negro ~** (Arg): Afričan černé pleti; (MM). • (5) (Am): negr; (6) (Arg): kluk; (7) (Kost): rošťák; (8) (Kub): nešika; (9) **se lo lleva ~** (Mex): je strašně naštvaný; (10) **parece cosa de ~** (Arg): v tom jsou nějaké čáry; (11) **tener ~ en el cuerpo** (Am): být jako posedlý; (12) (Per): bouchačka; (JD). • (13) (StřAm, LaPla): Martinik, skřítek; homosexuál, (14) adj. (Arg, Ven): živý, neposedný; (15) (Ven): malá kulatá síť na rybaření; (16) **el que no tiene dinga, tiene ~** (Portor): ten, kdo není černý na tomto ostrově, tomu minimálně koluje alespoň trocha africké krve v žilách; (16) **el que no dice de inga, tiene ~** (Kol, Ekv, Per): ten, kdo nemá nic z indiána, ten má něco z černocha; (AM).

mandioca, f. (← guar. *mandi-ocá*) (1) (Ant, Arg, Bol, Kol, Par, Per, Urug): keř z čeledi pryšcovitých; ► jeho kořen tvoří jednu z hlavních potravin pro lidi žijící v hispánské Americe; maniok nejužitečnější (*Manihot utilissima*) a další druhy, některé jedovaté; ■ Syn.: *casabe, tapioca, yuca*; ► mnohé slovníky uvádějí, že *mandioca* pochází z *mandiog*; díky procesu derivace je to ale naopak; *mandioca* je zastaralý název, který byl zkrácen na *mandiog* v pošpanělské epoše, kdy různé dialekty jazyka guaraní byly ovlivněny tendencí učinit pronikavými všechny zvuky, které před tím byly hluboké; tento morfologický požadavek se podařilo splnit a ještě dodnes se dodržuje v dialektech, a to dvěma způsoby: vypuštěním popřívzvučné slabiky (v případech, kdy má výraz více než tři slabiky) nebo změnou přízvuku na poslední slabiku (v případě, že má slovo tři nebo dvě slabiky), např. z *maraca* na *maracá*, ale z *maracayára* na *maracayá*; (MM). • (2) (Antil, Arg, Bol, Kol, Per, Urug): mouka z juky; (AM).

mandiocal, m. (1) (Arg, Bol, Par): plantáž s *mandiocas*; (MM). • (2) (Am): ságovníkový porost; (JD).

mandolín, m. (1) (Kub): mandolínka; (AM).

mandolina, f. (1) (Am): mandolínka; ► slovo přejaté z francouzštiny; (AM).

mandolino, m. (1) (Chil): mandolínka; (AM).

mandón, m. (1) arch.(JižAm), viz: *cacique*; náčelník kmene; osoba, která měla na starosti disciplínu a práci indiánů v indiánské vesnici; (2) (Arg): důlní mistr; (MM).

mandria, adj/subst. (1) adj.(Chil): líný; (2) (Chil): lenoch; (JD).

mandubí, m. (← guar.) (1) (LaPla), viz: *maní, cacahuete*; (2) (MM). • (3) (Am): arašid; (JD).

manduca, f. (1) (Dom): kukuřičný koláček, placička; (AM).

manduco, m. (1) (Pan): lopatka, hůl; ► pradleny touto holí bouchají do prádla; (AM).

mandulete, adj. (1) (Portor): hlupák, trouba; (AM).

manea, f. (1) (StřAm, Arg, Dom, Urug): bič; (2) ~ **redonda** (Urug): sedlo; (3) **estar más que ~ vieja** (Urug): mít životní zkušenost; (AM).

maneadero, m. (1) (Mex): místo v *haciendas*, kde se svazuje dobytek; ohrada; (MM).

manearse, zvrát. (1) (Mex): plést nohama; (MM).

maneador, m. (1) (Am): ohlávka, oprat', laso; (JD).

manear, tr. (1) (Am): bránit, zabraňovat, překážet; př.: *eso me manea*; (JD).

manearse, intr. (1) (Mex, Chil): zaplést si nohy, zakopnout; (JD).

maneco, -ca, adj. (1) (Arg, Mex, Portor), viz: *maneto*; člověk s hrbatýma či poraněnýma rukama; (2) člověk s nohama do x; (MM). • (3) (Am): chromý, pajdavý; (JD).

maneche, m. (← karib.) (1) (Bol), viz: *araguato*; (MM). • (2) (Bol): štěkavá opice; (JD).

manejador, m. (1) (Mex): řidič; př.: *el manejador del automóvil particular ... murió en el lugar*; (BDE). • (2) (Kub): chůva; (JD).

manejar, tr. (1) (Am, Arg): řídit automobil; (JD, MM). • (2) zvrát. (Arg): dobře řídit; počínat si dobře v nesnázích; (MM). • (3) ~ **el control** (Arg): provádět kontrolu; (JD).

manejarse, zvrát. (1) (Am): zachovat se, chovat se; (2) (Arg): umět si poradit; př.: *se manejó muy bien en el asunto*; (JD).

manejo, m. (1) řízení; př.: *acta de nacimiento, licencia de manejo*; (BDE).

manera, f. (1) **tener ~** (Am): mít dobré způsoby a vychování; umět se chovat; (MM).

maneta, f. (1) (Kol): veš ohanbí; (2) ručička, klíč; (MM).

maneto, -ta, adj/subst. (1) adj. (Kol, Guat, Hond, Portor): mající zdeformovanou jednu či obě ruce; (2) adj. (Ekv): nešikovný; (MM). • (3) m/f.(Kol, Guat, Ven): člověk s nohama do x; (AM, MM). • (4) adj. (Am): zchromlý, chromý; ► na jednu či obě ruce; (5) pajdavý, šmajdavý; (6) (Ekv): jednoruký; (JD).

manfla, f. (1) (Arg): kurva; (JD).

manflis, m. (1) (Arg): šupák; (JD).

manflor, subst/adj. (1) (Arg, Kost, Portor, Urug): zženštilý, homosexuální; (AM). • (2) m., hanl.(Kol, Ven): hermafrodit; (BDE).

manflora, adj/subst. (1) (Arg, Kost, Par, Portor, Urug): zženštilý, teplouš; (2) (Mex): mužatka; ■ Syn.: *manflorita*; (MM).

manflórico, adj. (1) (Kol, Ven): zženštilý; (AM).

manflorita, adj. (1) (Am), viz: *manflora*; (MM).

manfloro, adj/m. (1) adj. (Dom): zženštilý, homosexuální; (AM). • (2) m. (Dom): teplouš, buzerant; (JD).

manfrito, m. (1) (Kub), viz: *manfloro*; (JD).

manga, f. (1) (Am, Arg, Kol, Kub, Chil, Ekv, Mex: Vera Cruz, Urug): cesta mezi zátarasy; ► dobytek tudy prochází do ohrady; cesta v přístavu, atd.; (2) (Am, Arg, Kub, Mex, Par, Urug, Ven): skupina lidí nebo zvířat; mrak kobyлек; hejno; (JD, MM). • (3) (StřAm): pokrývka z hadru; ► přikrývají se jí chudí lidé; (4) ~ **de hule** (Mex): pokrývka z pogumované látky; ► s otvorem uprostřed na prostrčení hlavy, s límcem a zapínáním vepředu; (5) **estar uno como la ~ de un chaleco; estar más amarrado que ~ de chaleco** (Kol, Portor): být bez peněz; (6) **hacer ~** (Kol): ztrácet čas, viz: *mangonetar*; (7) **por ~s o por faldas** (Arg): tak či onak; na každý pád; (MM). • (8) **por angas o por ~s** (Am, Chil, Per): za každou cenu; (AM, JD). • (9) (Dom): zaskočení nepřítele; (10) (Mex): gumák; (11) (Am): rukáv; (12) **tírar la ~** (Arg): vypůjčovat si peníze; (JD). • (13) (Ven): druh manga; ► je kulatější a větší; (BDE).

mangaba, f. (1) (Bol): kaučukovník; ► z jeho pryskyřice se vyrábí míče na *huitoró*; *Jatropha elastica*; (MM).

mangacho, -cha, adj. (1) (Ekv: Esmeraldas): roztrhaný, rozervaný; (AM).

mangacho, m. (1) (Ekv): trhan, drban; (JD).

mangadera, f. (1) (Kub): užitek, zisk; (JD).

mangador, m. (1) (Arg): vyžírka; (JD).

mangajada, f. (1) (Per): hloupost, hovadina; (MM).

mangajo, m. (1) (Am, Ekv, Per): hlupák, trouba; (JD, MM). • (2) člověk bez vůle; (3) nevzhledný zanedbaný člověk; (MM).

mangal, m. (1) (Am): mangovníkový háj; (MM).

mangana, f. (1) (Mex): léčka, past; ► nalíčená na člověka, aby upadl; (MM). • (2) **echar una ~ a alguien** (Mex): nastražit někomu léčku; (JD).

manganá, m. (1) (Am): štěnice, otrava; (JD).

mangancé, m. (1) (Kol, Pan): pták; ► hnědý, podobný drozdovi; žije v hejnech a je velmi škodlivý v místech, kde se pěstují plodiny; (MM).

manganeador, m. (1) (Mex): vrhač lasa; (JD).

manganear, tr. (1) (Ven): zneužít, využít; (AM). • (2) (Am, Guat, Urug): uloupit, ukrást, využít; (AM, JD). • (3) (Mex): nastavit někomu nohu; (JD).

manganeta, f. (1) (Arg, Bol, Guat): smyčka; (MM). • (2) (Arg, Bol, Guat): trik s rukama; (AM). • (3) (Hond): podfuk; (JD).

mangangá, m. (1) (Arg, Bol): otrava, nudný a únavný člověk; (AM). • (Am): sršeň; (JD).

manganilla, f. (1) (Am, Mex): klam, podfuk, krádež; (JD, MM).

manganzón, adj/subst. (1) adj. (Am, StřAm): líný jako veš; (AM, JD). • (2) m. (Am): ulejšák, flákač, obejda; (JD).

manganzona, f. (1) **hacer la ~** (Am, Antil, StřAm, Kol, Ekv, Per, Ven): stát se flákačem; ulejšvat se; (JD, MM).

manganzonear, intr. (1) (Am): flákat se, ulejšvat se; (JD).

manganzonería, f. (1) (Am, Kol, Per, Portor): lenost, flákárna; (AM, JD).

mangar, tr. (1) (Arg): žebrot, tahat z někoho peníze; př.: *si viene la Muerte, mangala*; (BDE). • (2) (Kub): buzerovat; (JD).

mangarria, f. (← *manga*) (1) (Mex): velká hrubá trubka, potrubí; (2) palice nebo těžké kladivo; (3) mužský stopořený úd; (MM).

mangazo, m. (1) (Pan, Ven): rána pěstí, facka; (AM). • (2) (Am): šťouchanec, šťouchnutí; (JD).

mangiar, tr. (1) (Arg): dlabat, baštit; (JD).

manglar, m. (1) (Antil, StřAm, Kol, Ekv, Mex, Per, Ven): močál porostlý keři mangrovníku; ■ Syn.: *poyal*; (MM).

mangle, m. (← *taíno*) (1) (Antil, StřAm, Kol, Ekv, Mex, Per, Ven): rostlina; ► s velkými nahodile rostoucími pvrchovými kořeny a dlouhými kmeny; často se vyskytují u venkovských stavení; formuje rozsáhlé a husté lesy na pobřeží a u močálů tropické Ameriky; *Avicennia nitida*, *Avicennia tomentosa*, *Rizophora mangle*; (MM).

manglero, adj/subst. (1) adj. (Am): mangrovový; (2) adj. (Mex): dřevařský; (3) m. (Am): kořenovník, mangrovník; (4) m. (Mex): dřevař; (JD).

mango, m. (1) (Am): strom z čeledi ledvinovnickovitých; ► původně z Indie, ale nyní roste i v Americe, na území od Paraguaye až po Mexiko; dorůstá do výšky až 20 m, má silný kmen, krátké kopinaté listy, květy v trsech, chutné ovoce srdčitého tvaru a zelené barvy, která se postupně během zrání změní na žlutou s nádechem do červena; mangovník indický (*Mangifera indica*); (2) ovoce tohoto stromu; (3) (Antil): výhodná koupě, příležitost; něco, co snadno získáme bez vynaloženého úsilí, stejně jako ovoce z mangovníku; (4) (Dom): člověk; ► lze ho snadno porazit, v jakémkoli smyslu; (MM). • (5) (Am): snadný zisk; (JD). • (6) (Chil, LaPla): prachy; (BDE, JD).

mangó, m. (1) (Portor): mangovník; (2) **gustarle a uno el ~ bajito** (Portor): mít rád věci, které se dají snadno získat, bez vynaložení úsilí; (MM).

mangón, m. (1) (Arg, Bol, Kol): pastvina; (AM). • (2) krátká cesta; ► dobytek tudy prochází do ohrady; (MM). • (3) (Am): ohrada pro dobytek; (JD).

mangoneador, m. (1) ~ **del juego** (Chil): karbaník; (JD).

mangonear, intr/tr. (1) (Arg, Kub, Mex, Par, Per, Portor, Urug): řídit obchody či jiné záležitosti ve vlastní prospěch; (2) využít výhodné situace, veřejného zaměstnání, pro osobní prospěch; (3) (Kub, Mex): dosáhnout něčeho nezákonnými prostředky; (4) manipulovat s někým; zneužívat jeho pozice; (MM). • (5) (Dom): protahovat; (JD). • (6) přehnaně jednat v cizí záležitosti; (7) (Mex, Per, Portor, Urug): krást; ► ale nápad krást je spojen s něčím rozkazem; (AM).

mangoneo, m. (1) (Arg, Mex, Par, Per, Portor, Urug): podvodný obchod, melouch; (AM, MM). • (2) manipulace; (MM). • (3) (Am): zlodějna; (JD).

mangorrera, f. (1) (Bol): nuž; ► něco mezi dýkou a mačetou; (AM).

mangorrero, m. (1) (Urug): noží; ► běžný, do ruky; málo ostrý, rychle se opotřebuje; (2) **en la casa del herrero, cuchillo ~** (Arg): kovářova kobyly chodí bosa; (AM).

mangorrero, adj/subst. (1) (Urug): o noži: opotřebovaný častým užíváním; kudla ► užívá se na cokoli, ale neslouží moc dobře; (MM).

mangosal, m. (1) (Portor): mangový háj; př.: *fue un combate a muerte en el silencio nocturno de unos mangosales*; (BDE).

mangrino, -na, adj. (1) (Kol): slabý, rachitický; (2) (Dom: Cibao): drzý, hubatý; (AM).

mangrullar, tr. (1) (Arg): špehovat ze strážní věže; ► tohle sloveso se používá málo; (AM).

mangrullero, m. (1) (Bol): hlídač, strážce, viz: *bombero*; (MM). • (2) (Bol): špión; (JD).

mangrullo, m. (← guar. *manguruyú*) (1) (Arg): ryba anténovec; ► velká ryba, dorůstá až do 1,5 m délky; žije v řekách Paraná a Paraguay; (MM). • (2) (Am, Arg): druh strážní věže, hlídková věž; (AM, JD).

mangrullo, m. (1) (Arg, Par): konstrukce z prutů a větví; ► na jejím vrcholku býval hlídač, který měl za úkol odhalit příchod nepřítele; (MM).

mangú, m. (1) (Dom): zelený banán; ► uvařený ve slané vodě, uhnětený s trochou této vody a olejem či jiným tukem; (AM).

manguala, f. (1) (Kub, Kol): podvod, zpronevěra, defraudace; (AM, JD).

manguango, m. (1) (Par): lajdák; (JD).

manguareador, adj. (1) (Ven): flákačský; (JD).

manguaré, m. (1) (Per): druh indiánského bubnu; ► vyrobený z kmene stromu; tento výraz se používá ve východní části země; (AM).

manguarear, intr. (1) (Ven): předstírat práci; (AM). • (2) (Ven): zahálet; př.: *de esos hospitales del gobierno donde se puede cobrar y manguarear*; (BDE).

manguareo, m. (1) (Ven): flákání; (JD).

manguarse, zvrat. (1) (Ven), viz: *maguarse*; (AM).

mangué, m. (1) (Arg): jeden, člověk; (JD).

manguear, tr/intr. (1) tr. (Arg, Chil): vhnět dobytek do ohrady; (2) tr. (Arg, Chil): nadhánět zvěř; ► tak aby byla lovci na dostřel; (3) tr. (Arg, Chil): opatrně a šikovně řídit; (4) intr. (Kol, Portor, Ven): předstírat práci; (5) intr. (Arg, Chil): toulat se, plést se do nějaké záležitosti; (6) intr. (Kub, Dom, Ven): mávat na někoho; zdravít někoho; ► z dálky máváním ruky; (AM).

manguuada, f. (1) (Mex): nahnání dobytka; (2) (Portor): flákání; (JD).

manguear, tr. (1) (Arg, Chil, Mex): vhnět dobytek do ohrady; (2) nadhánět zvěř; ► při lovu; nánhanět ji tak, aby vstala a dostala se lovci na dostřel; • (3) (Am): sehnat rozběhlé stádo; (JD).

manguear, tr. (1) (Arg): půjčovat si malé částky peněz, bez úmyslu vrátit je; (MM). • (2) (Arg): žebrať; př.: *cuando le mangué mil pesos porque tenía la vieja mala*; (BDE).

manguera, f. (1) (Am, Arg, Chil, Urug): ohrada pro dobytek; (JD, MM). • (2) (Arg, Kost, Chil, Mex, Par, Urug): zavlažovací hadice; (3) hadice na hašení požárů; (MM). • (4) (Am): rukáv; (5) (Kol): duše kola; (6) (Chil): hasičský vůz; (JD).

manguero, -ra, adj. (1) (Arg, Urug): o člověku: mající ve zvyku půjčovat si peníze a nevracet je; (MM). • (2) (Arg): vyžírka, příživník; (3) (Mex): mangovník; (JD).

manguí, m. (1) (Kub): já, moje maličkost; př.: *manguí no hizo eso*; (JD).

manguilla, f. (1) (Chil): ochranný rukáv; ► chrání v létě ruce před sluncem, aby se nespálily; (MM).

manguillo, m. (1) (Mex): násadka; (MM).

manguindó, m. (1) (Kub): vyžírka, obejda, parazit; (JD).

manguis, m. (1) (Arg): žebrák; (JD).

mangulina, f. (1) (Dom), viz: *mamangulina*; (AM).

maní, m. (← guar.) (1) (Antil, JižAm, Kub): tanec; ► velmi oblíbený mezi černochoy v 19. století; (AM, MM). • (2) (Antil, JižAm), viz: *cacahuete*; (3) **apestar uno a ~ tostado** (Kub): mít pověst odvážného člověka; (4) citosl. (Arg, Urug): ne!; v žádném případě!; (MM). • (5) (Am): prašule; (JD). • (6) (Chil, Ekv, Per, Urug, Ven): arašíd, burský oříšek; př.: *menos mal que quedaban algunos manies*; (BDE).

maniabierto, -ta, adj. (1) (Dom, Portor): štědrý; (AM). • (2) (Am): marnotratný, rozhazovačný; (JD).

maniate, m. (1) (Ekv): provaz či řetěz; ► na svazování končetin zvířete; (AM).

manicato, -ta, adj. (1) (Kub): statečný, odvážný; (AM).

manicero, m. (1) (Arg): prodáváč burských oříšků; (JD).

manicoba, f. (1) (Bol): rostlina, která produkuje gumu; gumovník; (MM).

manicongo, -ga, adj. (1) (Kol: Riohacha): napůl chromý; (AM).

manicruzado, adv. (1) (Kol): se zkrříženými založenými rukama; (JD).

manicuría, f. (1) (Arg): manikérství; (JD).

manicurista, m. (1) (Am): manikér; ■ Syn.: *manicuro*; (JD).

manichar, tr. (1) (Kub): řídit, dirigovat; ■ Syn.: *manichear*; (JD).

manido, -da, adj. (1) (Arg, Kol, Kost, Kub, Mex): otřepaný; př.: *asunto manido, argumento manido*; (2) (Chil): zkažený, starý, nepoužitelný; (3) (Nik): jednoduchý; (4) (Portor): plný; ► když se mluví o hmyzu; př.: *la cama está manida de chinches*; (MM). • (5) (Am): obnošený; (JD).

manifestación social, f. (1) (Chil): oslava, společenská událost; př.: *trabajaba como garzón en un casino; todas las noches había manifestación*; (BDE).

manifestarse, zvrát. (1) (Chil): zachovat se slušně; (JD).

manigua, f. (1) (Antil, Mex): vlhká oblast pokrytá roustoucím houštím nebo lesy, prales; (AM, MM). • (2) venkov; ► jako protiklad k městu; (3) **irse a la ~** (Kub): povstat se zbraněmi proti vládě; (MM). • (4) (Am): křoviny; (5) (Kub): partyzánský oddíl; př.: *un coronel de la manigua*; (6) **coger ~** (Kub): stydět se; (7) **irse a la ~** (Am): odejít do hor, povstat; (8) **lanzarse a la ~** (Am): odejít do hor, vzbouřit se; (9) **estar perdido de ~** (Am): být zaplevelený; (JD).

manigual, m. (1) viz: *manigua*; (MM).

maniguazo, m. (1) (Kub): rozlehlý křovinatý porost; (JD).

manigüero, -ra, adj/subst. (1) adj.(Antil), viz: *mambí*; (MM). • (2) m/f. (Antil): hráč; (AM). • (3) (Am): obyvatel buše; (JD).

manigüita, f. (1) **echar una ~** (Kub, Portor): rozptýlit se, pobavit se; ► odkazuje na karetní hry nebo na kohoutí zápasy (MM).

manija, f. (1) (Arg, Urug): šňůra; ► slouží k připevnění biče či lana kolem zápěstí; (2) vrhací zbraň; ► nejkratší ze tří zbraní ve hře *boleadora*; drží se v ruce a slouží k manipulaci s ostatními zbraněmi; (AM). • (3) (Arg): startovací klika motoru; př.: *buscó manija en la cabina, bajo el asiento; luego fue hasta el paragolpes delantero y la colocó con dificultad*; (4) (Chil, Mex, Ven): klika, klepadlo; (5) **dar ~** (LaPla): povzbudit, pobízet, hecovat; př.: *los amigos de Sydney nos han dado una manija bárbara para que vayamos*; (BDE). • (6) (Am): řemínek na rukojeti bičíku; (JD).

manijar, tr. (1) (Mex): ochmatávat, ošahávat; (JD).

manijera, f. (1) (Arg): vrhací zbraň, rukojeť vrhacích zbraní; ► manipuluje se s ní tak, aby se ostatní dvě zbraně otáčely ve vzduchu; (2) rukojeť biče; (MM). • (3) (Mex): řemínek bičíku; (JD).

manila, f. (1) (StřAm, Kol): druh provazu z agáve; (AM).

manilargo, -ga, adj. (1) (Arg, Kub, Mex, Portor, Urug): o člověku: mající ve zvyku brát cizí věci; (MM). • (2) (Mex): rváčský, vyhledávající spory; (JD).

maniligero, -ra, adj. (1) (Portor): hádavý, hašteřivý; (AM).

manilo, -la, adj. (1) (Antil, Mex): o kohoutu či slepici: mající velké tělo; (2) zbabělý; (3) o osobě: pochybného pohlaví; (MM). • (4) (Am): manilský, z Manily; (JD).

manilla, f. (1) (Kol, Portor, Ven): svazky tabáku; ► z 15-20 listů svázaných k sobě; (2) dřevěná palice oválného tvaru; ► slouží k roztlučení zrní, zvedá se a nechává zase spadnout; (3) (Chil): kusy nevyčíněné kůže; ► ženci si je dávali na ruce, aby se nezranili při manipulaci s trnitými větvemi; (4) (Guat, Hond): konec houpací sítě (provaz mezi sítí a uzlem k zavěšení; na obou stranách); (5) (Mex): rukavice; ► chrání ruku při manipulaci s provazem, lasem apod.; (6) (Portor, Kol: Riohacha): tabák připravený jako pasta ke žvýkání; (7) (Portor, Ven): svazek papírů (dvacetina z *resmilla*); (MM). • (8) (← it.) (Chil, Kol): klika, páka; př.: *no tuve presentimientos al tacto de la manilla ni al pisar la nieve*; (BDE). • (9) (Am): kruhy na gymnastiku; (10) (Ven): sešitek; (JD).

manincho, -cha, adj. (1) (Arg: Salta): škudlíci, lakomý; (2) (Arg: Catamarca, Tucumán): o člověku či zvířeti: mající zdeformované nohy, končetiny; (AM). • (3) (Ar): chromý; (JD).

maniobrabilidad, f. (← angl. *maneuverability*) (1) (Am): snadné ovládní nějaké věci; (MM).

manipular, tr. (1) (Am): ovládat, zpracovávat, manipulovat; (JD).

manipuleo, m. (1) (Chil): dotek; (JD).

maniquí, m. (1) (Arg): pasák holek; (JD).

manís, m. (1) (Mex): bráška; (AM). • (2) (Mex): kámoš; (JD).

manisero, -ra, m/f. (1) (Am, Antil, JižAm): prodavač *maní*; (AM, JD).

manisuelto, -ta, adj. (1) (Portor): marnotratný, rozhazovačný; (AM). • (2) (Kub): od rány; (JD).

manito, f. (1) **echar o dar una ~** (Arg): pomoci někomu v práci; (MM). • (2) (Am): pacička; (3) **le dimos una ~** (Kub): píchli jsme mu, pomohli jsme mu; (JD). • (4) (Am, StřAm): kámoš, brácha; př.: *abusado, manito, abusado, aguas con la tira; ay manita, ya te vas –se abrazan las dos mujeres*; (BDE, JD).

manituoso, -sa, adj. (1) (Dom): drzý, opovážlivý; ► tento výraz se používá mezi vesničany; (AM).

manizuela, f. (1) (Chil): otvor v měchu; ► kterým se měch naplňuje či vyprazdňuje; (2) výpustný otvor lisu; (MM).

manjar blanco, m. (1) (Arg, Chil): pochoutka; ► připravená z kondenzovaného mléka, které se ohřívá tak dlouho, až z něj vznikne sladká pasta; př.: *¿qué le sirvo, Nina?*; *membrillo y manjar blanco*; (BDE).

manjarete, m. (1) (Ven), viz: *majarete*; (MM).

manjarria, f. (1) (Kub): páka, klička; (JD).

manjúa, f. (1) (Kub): druh sardinky; ► má dobré maso, hojný výskyt v řekách na Kubě a Martiniku; *Pellona blecqueriana*; (2) člověk malého vzrůstu; (MM).

mano, f. (1) (Am, Antil, StřAm, Ekv, Mex: Tabasco, Per): střepec ovoce; ► každý, který je tvořen deseti a více kusy ovoce, spojených v jeden trs; trs banánů; (MM, JD). • (2) (StřAm, Chil, Ekv, Mex): celek čtyř, pěti nebo šesti věcí stejného druhu; (3) neobvyklá událost, dobrodružství; nenadálá příhoda; nepříznivá situace; nečekaná událost; (4) (Kol, Portor): část tance; (5) **estar o quedar a ~** (Am): nic si nedlužít; být si kvít; (6) **estar con una ~ atrás y otra adelante** (Am): být velmi chudý; (7) **pasarle la ~ a uno** (Am): lichořit mu, pochlebovat mu; (8) **qué ~** (Am): zvolání, které může mít tyto významy: př.: *¡qué suerte!*; *¡qué sorpresa!*; *¡qué desgracia!*; (9) **~ larga** (Arg, Per): člověk, který má ve zvyku napadat pěštní nebo trestat cizí děti; (10) **~ del metate** (Mex): kámen na mletí *metate*; (11) **ponerse la ~ del almirez** (Mex): přehnaně se nastrojít; (12) **darse uno las ~s con otro** (Dom): kárat, vyhubovat, přijít do rukou; (13) **~ de pilón** (Ven): nehoda, nenadálá příhoda, zklamání; (14) **qué ~** (Ven): to je hnus!; (MM). • (15) (Am): smůla; (16) **dar una buena ~ a** (Kub): pomoci čemu; (17) **doblar las ~s** (Mex): couvnout, přiznat svou porážku; (18) **echar a alguien la ~ de** (Mex): třísknout koho čím; (19) **echar una ~ a alguien** (Dom): vykašlat se na někoho; (20) **irse a las ~os** (Am): dát se do sebe, pustit se do sebe; (21) **pasar la ~ a alguien** (Am): šanovat koho; (22) **le pasó la ~** (Ven): měl pech; (23) **ponerse a ~** (Mex): být si kvít; (24) **hasta la ~ del almirez** (Mex): vyšvihnout se, vyšňořit se; (25) **tener la ~ de ángel** (Chil): mít ručičky ze zlata; (26) **tener ~ dura** (Chil): být přísný; (27) **tener ~ de hacha** (Chil): mít obě ruce levé; (28) (Am): kámoš, kumpán, bráška; (29) (Chil): Mexičan; (JD).

mano, -na, m/f. (1) hanl. (StřAm, Kol, Chil, Mex, Per): kolega, ■ Syn.: *vale*; (MM). • (2) jednosměrná silnice; obousměrný provoz; (3) **con la ~ en la cintura** (Mex): velmi snadno; př.: *podré negarlo con la mano en la cintura*; (BDE).

manodón, m. (1) (Kol): obrovské stádo; (AM).

manojar, tr. (1) (Am): svázat tabákové listy; (JD).

manojear, tr. (1) (Antil, Kol, Mex): spojovat do svazků; (MM).

manojero, m. (1) (Kub, Mex): spojování do svazků; výsledek této činnosti; (MM).

manajo, m. (1) (Kub, Portor): tabák svázaný do větvičky; ► skládá se ze čtyř otýpek, vážící přibližně 2 libry; (2) (Mex): otep apod.; ► svazek věcí, který se nevejde do ruky; (MM). • (3) (Par): bráška; (JD).

manolarga, adj. (1) (Per): hádavý, hašteřivý; (AM).

manonino, -na, adj. (1) (Portor): o mužském kabátu: špatně padnoucí, krátký; (AM).

manopla, f. (1) (Chill, Portor): boxér; kloubník; ► zbraň; francouzský klíč; (JD).

manosear, tr. (1) (Am): přehnaně laskat; ► za účelem vyvolání touhy; (MM). • (2) (Mex): zahrávat si s někým; (JD).

manoteador, -ra, adj/subst. (1) adj. (Arg, Chil, Urug): o koni: zvedající střídavě nohy a kopající do země; (2) m/f. (Arg, Mex): zloděj; ► zmocní se cizí věci bouchnutím dlaně a pak se dá na útěk; (3) m/f. (Arg, Mexú): člověk, který hodně gestikuluje rukama během promluvy; (MM).

manquito, m. (1) (Kost): semínko klíčícího kávovníku; (AM).

manotada, f. (1) (Am): hrst rýže aj.; (2) **coger a ~s algo** (Am): chňapnout po něčem; (JD).

manoteada, f. (1) (Mex): vyfouknutí; (JD).

manoteador, m. (1) (Am): chmaták, prospěchář; (JD).

manotear, tr. (1) (Am): štípnout, šlohnout, vyfouknout; (JD).

manoteo, m. (1) (Am): šlohnutí, vyfouknutí, chmatáctví; (JD).

manque, spoj. (1) (Arg, Kol, Dom, Mex, Per): ačkoli; ► výraz velmi rozšířený mezi negramotnými lidmi a venkovany; (MM).

manque, m. (1) (Arg): žebrák; (2) lid.(Chil): kondor; (JD).

manqueada, f. (1) (Mex): kulhání; (JD).

manqueadera, f. (1) (Mex): kulhavost; (JD).

manquear, intr. (1) (Arg, Mex, Urug): kulhat; ► kulhavost je u zvířat způsobena zraněním předních či zadních končetin; (MM).

manquizar, adj. (1) (Guat): bez levé ruky, jednoruký; (JD).

manró, m. (1) (Arg): chleba; (JD).

manrubio, m. (1) (Am): manrubium; ► rostlina; (JD).

mansaje, m. (1) (Arg): skupinka záložních zvířat; (MM).

mansalino, -na, adj/adv. (1) adj. (Chil): pěkný, pořádný; (2) adv. (Chil): pěkně, pořádně; (JD).

mansar, m. (← fr. *mársarde*) (1) (Mex): podkroví, půda; (AM).

manseque, m. (1) (Chil): dětský tanec; ► svůj název získal podle prvního slova z veršů, které se recitují během tance; (AM).

mansera, f. (1) (Kub, Portor): kád'; ► na šťávu z cukrové třtiny; (MM).

mansero, m. (1) (Arg): nádeník; ► stará se o *mansaje*; (MM).

manso, sa, adj/subst. (1) adj.(Chil): ohromný, nesmírný; př.: *si no es por él empatan con el equipo Campoamor ... en el mismo arco recibió el manso pelotazo del puntero izquierdo este pecho noble*; (BDE). • (2) adj. (Am): pěstovaný; (3) adj. (Chil): ohromný; (4) m. (Am): civilizovaný Indián; (JD).

manta, f. (1) (Kub): typické oblečení kubánských venkovanek; ► na způsob velké tuniky, která zakrývá tělo od krku až po kotníky; s širokými rukávy; (2) (Mex): politický transparent; ► vyrobený z látky; př.: *las grandes mantas eran agresivas y no obstante la policía se mantenía al margen*; (BDE). • (3) (Kub): rejnok obrovský; (4) (Am, Kol, Mex, Ven): bavlněná látka; (AM, JD). • (5) (Chil, Ekv): oblečení; ► má tvar čtverce; látka, ze které je utkáno, je proužkovaná a velmi barevná; zahaluje tělo až do pasu, uprostřed má otvor na hlavu; (6) (JižAm): pytel z agáve; ► používá se v dolech pro přepravu nerostů; (7) (Bol): velení, řízení; stříbrná skvrna; ► velká a rozlehlá, ale velmi tenká; tento pojem se používá v hornictví; (8) (Ekv): pole; ► oseté bramborami, s deseti brázdami; (9) (Kub): druh sušeného masa; (10) (Chil): pohádkový či fantastický tvor žijící v řece; (11) (Kol): lidový tanec; (AM). • (12) (Ekv): záhon brambor; (13) a ~ (Kol): moc často; (14) a ~s (Kol): houfně; (15) ~ **mojada** (Ekv): zmoklá slepice, bačkora; (JD).

mantaca, f. (1) (Chil): deka; ► ze silného vlákna; (AM).

mantada, f. (1) (Chil): plachta; př.: *una mantada de frutas*; (JD).

mantadril, m. (1) (Guat, Hond): obyčejná bavlněná látka; ► různobarevná, nejčastěji modrá a bílá; (AM).

mantada, f. (1) (Am, Arg, Guat): vyhazování na plachtě; (AM, JD).

mantado, m. (1) (Arg, StřAm, Mex): clona z látek apod., cokoli, co dává stín; (2) cirkusová plachta; (MM). • (Am): plachtový přístřešek, stan; (JD).

mantadura, f. (1) (Am): napráskání, výprask; ■ Syn.: *manteamiento*; (JD).

mantear, tr. (1) (Mex, Portor): zničit jednoho člověka mezi ostatními; (MM). • (2) (Arg, Portor): zničit někoho; (AM). • (3) (Am): dát výprask, napráskat; (JD).

manteca, f. (1) (Arg, LaPla, Par, Urug): máslo, máslový krém; (BDE, MM). • (2) ~ **de cacao** (Am): určitý olej z kakaovníku; ► používá se do léků; (3) **sacar** ~ (Ven): obohatit se ve veřejném zaměstnání; (MM).

mantecada, f. (1) (Am): mražený krém, smetanová zmrzlina; (JD).

mantecado, m. (1) **ponerse para el** ~ (Kub): jen se rozplývat, být jako med; (JD).

manteco, -ca, adj/subst. (1) adj.(Kol): umaštěný, ušmudlaný; (2) m. (Kol): špekoun, špindíra; (JD).

mantecón, m. (1) (Kub): hrouda másla; ► o člověku; (JD).

mantecoso, -sa, adj. (1) (Portor): znužený, mrzutý; (MM).

mantecudo, -da, adj. (1) (Am): máselný, sádlový, tukový; (JD).

mantel, m. (1) (Chil): velký oblak nad kopci; (AM). • (2) (Chil): černý mrak; (JD).

mantenencia, f. (1) (Chil): strava; př.: *mantenencia casera*; (JD).

mantenga, f., hanl.(1) (Portor): údržba, udržování; (AM).

mantenido, adj. (1) hanl.(Guat, Mex): zhýčkaný rozmazlený; ► žijící na útraty jiného člověka, nejen své ženy; ■ Syn.: *cabrón*; (AM). • (2) lump, darebák; (MM). • (3) (Am): pasák holek; (JD).

mantecuar, intr. (1) (Ven): využít pozice, funkce; ■ Syn.: *sacar manteca*; (AM).

mantiquería, f. (1) (Arg, Par, Urug): podnik; ► kde se zpracovává mléko, nebo se zde prodává máslo, sýry a jiné mléčné výrobky; (MM).

mantequero, m., hanl. (1) (Kub, Portor): majitel obchodu; ► se smíšeným zbožím, hokynář; (AM).

mantequilla, f. (1) *ser una ~* (Arg, Portor): být slabý, chabý, nebo si věčně na něco stěžovat; (MM).

mantequillazo, m. (1) (Portor): facka, rána; (AM).

mantequillera, f. (1) (Am): nádoba na máslo; (AM).

mantequillería, f. (1) (Am): továrna na máslo; (JD).

mantequilloso, -sa, adj. (1) (Portor): urážlivý; (AM). • (2) (Am): máslový, jako máslo; (3) (Portor): fajnový; (JD).

mantilla, f. (1) (Hond): zbabělec; (2) *dar ~* (Hond): při tanci; ► vyzvat ženu k tanci, pouze jedenkrát; (3) *hacer ~* (Hond): v určitých karetních hrách; ► brát dvě karty; (AM).

mantillón, m. (1) (StřAm, Mex): čabraka; ► ozdobná pokrývka, která se umístí na hřbet koně a na kterou se teprve dá sedlo; (2) (Mex): vyžírka; ► člověk, který žije na náklady někoho jiného a zároveň zanedbává své povinnosti, ■ Syn.: *atenido*; (MM). • (2) (Mex): nestyda, sprosták; (JD).

manto, m. (1) *~ de la virgen* (Mex): plazivá rostlina; ► má žluté a fialové listy se skvrnami; užovník (*Colodium bicolor*); (2) *~ de Santiago* (Mex): planá rostlina; *Amarillis formosissima*; (MM). • (3) keř kroton; (JD).

mantoncita, f. (1) (Ekv): indiánské děvče; (JD).

mantuano, -na, m/f. (1) (Ven): člověk s dobrým společenským a ekonomickým postavením nebo ten, o kom si to lidé alespoň myslí; většinou se jedná o člověka bílé pleti; (MM).

mantudo, -da, adj. (1) (Am, StřAm): maskovaný; přestrojený; (AM, JD). • (2) m/f. (Am): maska, maškara; (JD).

manual, m. (1) (Mex): manuální pracovník; (JD).

manubrio, m. (1) (Chil): řídítka; př.: *tenía el abuelo los bigotes retorcidos, como el manubrio de una bicicleta*; (2) (Chil, Par): volant; př.: *comenzaron a charlar sobre sus máquinas (camiones), sobre el precio de la gasolina, ... sobre manubrios y baterías y condensadores; atame este brazo al manubrio*; (BDE).

manudo, -da, adj. (1) (Am, Arg, StřAm, Mex): o člověku: mající velké tlusté ruce; (JD, MM). • (2) m. (Per): dlouhoprsták; (JD).

manuel, m. (1) (Kol): hlupáček; (JD).

manufactura, f. (1) *~ de máquinas* (Am): strojírenství; (JD).

mány, m. (1) (Am): prašule; (JD).

manyacaña, f. (1) *ser ~* (Arg): chlastat třtinovou kořalku; (JD).

manyar, tr. (← it. *Mangiare*) (1) (Am, Arg, Chil, Portor, Urug): jíst, baštit; (AM, JD). • (2) (Arg, Urug): rozumět, pochopit; ► výraz z argentinského slangu *lunfardo*; všimnout si; (3) dívat se; (MM).

manzana, f. (1) (Am): pozemek v obcích, parcela; ► s budovami či bez nich; ohraničený čtyřmi ulicemi; (2) ohryzek v krku; (3) (StřAm): měrná jednotka; ► odpovídá deseti tisícům loktů čtverečných; (4) *~ rosa* (Am): strom, viz: *pomarrosa*; *Jambosa vulgaris*; (MM). • (5) (Am): kónus, hlava, náboj kola; (JD).

manzanazo, m. (1) (Ven): zištný dar; (AM).

manzanear, tr. (1) (Am, Guat, Mex): rozdělit nějaký pozemek na *manzanas*; (2) (Ven): potěšit dárkama, podmazat; (JD, AM). • (3) (Mex): srazit na kolena; (JD).

manzaneó, m. (1) (Am): rozparcelování; (2) (Mex): sražení na kolena; (JD).

manzanero, -ra, m/f. (1) (Am): prodavač jablek; (MM).

manzanilla, f. (1) (Chil): první a čtvrtý žaludek přežvýkavců; (2) tráva; ► voní podobně jako jablečná esence; záplevák vonný, jahodová tráva (*Cephalofora aromatica*); (MM).

manzanillo, m. (1) (Antil, Mex, Ven): strom; ► s jedovatou šťávou a plody; dává slabý stín; (2) *mancinella* obecná (*Hippomane mancinella*); (2) (Kol): strom; *Rhus juglandifolia*; (3) adj. (Arg,

Mex, Urug, Ven): o jízdých zvířatech: špinavě žlutá; (MM). • (4) m. (Kub, Chil): mochyně židovská; ► rostlina; (JD).

manzanita, f. (1) (Mex): rostlina; ► dává plody podobné jablku; existují různé druhy; (MM).

manzano, m. (1) (Am, Mex, Portor): banán; ► malý a tlustý, žlutý, velmi sladký a jemný; (2) (Per): strom; *Crataegus stipulosa*; (JD, MM).

maña, f. (1) (Am): zlozvyk; (2) ~ **fuera** (Dom): zvolání; ► vyjadřuje, že nemožné by mohlo být možným; (MM). • (3) (Chil): ségra; (JD).

mañana, f. (1) **hacer o tomar la** ~ (Am, Arg, Chil, Par, Mex): dát si pár hltů kořalky brzy po ránu; (JD, MM); • (2) **dar ~s** (Mex): rozloučit se s někým brzy ráno za svítání; ► s hudbou a písněmi zpívanými na ulici před domem, kde se dotyčná osoba nachází nebo bydlí; jedná se o projev úcty; (MM). • (3) **a la** ~ (Am) ráno; (4) **de buena** ~ (Am): časně ráno, zrána; (5) ~ **a** ~ (Am): ráno co ráno; (6) ~ **no más** (Am): až zítra; hned zítra; (7) **media** ~ (Am): přesnídávka; (8) **a ~ y tarde** (Kol): den co den; (9) **una ~ temprano** (Mex): časně ráno; (10) **traspasado** ~ (Ekv): popozítí; (JD).

mañanazo, m. (1) (Ekv): ranní napití; (JD).

mañanero, m. (1) (Arg): ranní kabátek, negligé, župánek; (JD).

mañanita, f. (1) **hacer o tomar la** ~ (Arg, Chil, Par, Mex): dát si pár hltů kořalky brzy po ránu; (2) **dar ~s** (Arg, Chil, Par, Mex): loučit se s někým brzy ráno za svítání; ► s hudbou a písněmi zpívanými na ulici před domem, kde se dotyčná osoba nachází nebo bydlí; jedná se o projev úcty váženým lidem; (MM). • (3) (Mex): narozeninová píseň; ranní serenáda; př.: *y desde luego el éxito de todas las mañanitas mejicanas, que se suelen cantar en todas las serenatas; dar mañanitas*; (BDE, JD). • (4) pl. (Mex): krátká skladba; ► psaná v $\frac{3}{4}$ taktu, vyznačuje se především svou druhou melodickou částí a sextovým intervalem velmi typickým pro tuto národní hudbu; skládá se ze dvou osmitaktových částí; (AM). • (5) (Am): ranní doušek, ranní napití; (JD).

mañé, m. (1) (Kol): obyčejná látka; (2) obyčejní lidé; (3) **de** ~ (Kol): z kočičího zlata; (MM). • (4) hanl. (Dom): obyvatel Haiti; (AM). • (Kol): chátra, lůza; (5) (Dom): haitský negr; (JD).

mañear, intr. (1) (Am): obratně provést, jednat chytře, něco zařídit; (JD).

mañeco, -ca, adj. (1) (Portor): ■ Syn.: *maneco, maneto, ñoco*; (AM).

mañerear, intr. (1) (Am, Arg, Chil, Urug): počínat si šikovně; projevit se; dát najevo své zlozvyky nebo *mañas*; (JD, MM).

mañero, -ra, adj. (1) (Arg, Par, Urug): o zvířeti: nedůvěřivé, schopno udělat cokoli, jen aby nebylo uloveno, chyceno či vedeno atd.; (2) o člověku: schopný vyhnout se nebezpečí nebo nebezpečným situacím; (3) (Arg, Portor): švindlující, podvádějící; (MM). • (4) (Am): lelavý; (5) (Arg): podfukářský; mlsný; (JD).

mañiú, m. (1) (Chil): cypřiš; ■ Syn.: *mañiu*; (JD).

maño, m. (1) (Chil): brácha; kámoš; (JD).

mañoca, f. (← guar. *mandi-óca*) (1) (Kub, Portor, Ven): mouka z juky nebo z *mandioca*; ■ Syn.: *fariña, mañoco*; (MM).

mañoco, m. (← guar. *mandi-óca*) (1) (Kol, Portor, Ven): mouka z *mandioca* nebo z kukuřice; ► používá se jako běžná potravinu; (BDE, MM). • (2) (Ven): syrové těsto z kukuřičné mouky; (3) (Kol: Riohacha): d'ábel; ► *mañoco* nebo *mañoca* není přesně mouka, ale tapioka maniokový škrob, který indiáni a nejen oni skladovali v průběhu koloniální doby pro výrobu maniokového pečiva nebo chleba z juky či z manioku; mouka z maniokuči z juky se nazývala *fariña*; stále se tak ještě nazývav Brazílii, Bolívii, Paraguayi a v Río de Plata; (MM). • (4) (Am): manihot, kasavec; ► rostlina; (JD).

mañoco, m. (← *mañoca*) (1) (Arg: Corrientes): mouka z manioku; ■ Syn.: *fariña*; ► výraz užívaný velmi vzácně, protože se předpokládá, že se jedná o deformaci slova *mandioca* v ústech omezených lidí; (MM).

mañosear, intr. (1) (Mex): předvést se, projevit se; ► své zlozvyky; (2) o dětech: být šikovný; (MM). • (3) (Am): počínat si šikovně, mazaně; (JD).

mañoseo, m. (1) (Am): mlsání; (JD).

mañosería, f. (1) (Ekv): zlozvyk; (AM).

mañoso, -sa, adj/subst. (1) adj. (Arg, StřAm, Mex, Per): o zvířeti: mající nějaký zlozvyk; (2) adj. (Arg, StřAm, Mex, Per): o mazaném člověku: mající spoustu prostředků na to, aby se vyhnul zodpovědnosti nebo aby se obohatil; nečestná práce; (3) adj. (Kol): flákačský, lenivý; viz též:

cachaciento; (MM). • (4) **estar o ponerse** ~ (Am, Arg, Mex): nechtít jíst nic jiného než jen sladkosti či pamlsky; namlsat se; (JD, MM). • (5) m. (Am): lekvavý kůň; (6) (Am): mlsný; (JD).

mapa, m. (1) (Dom): zkušený člověk; ► ve všem zblhlý; (2) (Dom): podrobná zpráva; př.: *te voy a hacer la mapa de lo que sucedió*; (AM). • (3) **es la mera** ~ (Mex): to je to nejlepší; (JD).

mapache, m. (← nah. *mapachtli*) (1) (Mex), viz: *mapachín*; (MM). • (2) (← nah.) (Mex): savec podobný jezevci; ► mýval severní (*Procyon lotor*); př.: *con enormísimos ojos de mapache*; (BDE).

mapachi, m. (1) (Mex): mýval; (JD).

mapachín, m. (← nah. *mapachtli*) (1) (StřAm, Mex): domorodý savec; ► naléza se na území od Střední Ameriky až po stát Virginia ve Spojených Státech; mýval severní (*Procyon lotor*); svou velikostí a vzhledem je podobný jezevci, se kterým si ho lidé pletou, ačkoli *mapachín* je robustnější; má krátké pětiprsté končetiny; jeho ocas je dlouhý a chlupatý; má velkou téměř černou hlavu a špičatý čumák; zručně se živí zrníčky, škodnou a rybami; je to divoké zvíře, ale dá se snadno ochočit; má ve zvyku umývat si svou potravu, proto se mu také říká *lavador*; ve Spojených státech amerických se mu říká *raccoon* nebo *racoon*; ■ Syn.: *mapache*; (MM).

mapachito, m. (← *mapache*) (1) (Mex): *mapache* menšího vzrůstu; mýval trpasličí (*Procyon pigmeus*); (MM).

mapalé, m. (1) (Kol): hudebně-taneční žánr; ► v Kartageně se mu říká *bullerengue*; (AM).

mapana, f. (1) (Kol), viz: *mapanare*; (MM). • (2) (Kol): černá zmije; (JD)

mapanare, f. (1) (Ven): had; ► velmi jedovatý, má tlusté tělo, chápavý ocas a dorůstá délky 1-2 metrů; je tmavé načernalé barvy se žlutým hřbetem a břichem; křovinář sametový (*Bothrops atrox*); ■ Syn.: *taya*; (2) černý mravenec; ► způsobuje jedovatá štípnutí; (3) rostlina; ► její listy šíří silnou vůni, o které vesničané tvrdí, že je stejná jako ta, kterou vylučuje had stejného jména; ■ Syn.: *mapana*; (MM).

mapanera, f. (1) (Ven): černá zmije; (JD).

mapano, -na, adj. (1) (Mex): o plavém koni: mající černý pruh od kohoutku až po zadek; (MM).

mapasúchil, m. (← nah. *macpalli*, „dlaň“, *xochitl*, „květ“) (1) (Mex): rostlina; ► květ podobný tulipánu; *Cheirostemon platanoides*; (MM).

mapeango, -ga, adj. (1) (Kub, Mex): slabý, neschopný; ■ Var.: *mapiangó*; (AM).

mapén, m. (1) (Portor): strom chlebovník (*Arctocarpus intergrifolia*); (MM).

mapiangó, adj/subst. (1) adj. (Am): nanicovatý; (2) m. (Am): nula; ► o člověku; (JD).

mapire, m. (1) (Kol): košík z palmových listů; (JD).

mapo, m. (1) (Kub, Portor): říční ryba; *Gobius lacertus*; (MM).

mapola, f. (1) (Kol, Ven): plácnutí; ■ Syn.: *guiñazo*; (AM).

mapolear, tr. (1) (Kol): plácnout, bouchnout; ■ Syn.: *dar guiñazos*; (AM).

mapora, f. (1) (Ven): palma; ► má úzký vysoký kmen, listy dosahují délky až 4 metrů, ovoce je načernalé a velké asi jako lískový ořech; *Oenocarpus mapora*; (MM). • (2) (Ven): palma královská; (JD).

maporro, m. (1) (Kub): murénovitá ryba; (MM).

mapurita, f. (1) (Salv), viz: *mapurito*; (MM).

mapurite, m. (← karib. *mapurichi*) (1) (StřAm): viz: *mapurito*; (MM).

mapurito, m. (← *mapurite*) (1) (Ven): skunk, viz: *yaguané*; *Mephitis suffocans*; (2) velká říční ryba; ► druh anténovce se dvěma bílými pruhy na hřbetu; (3) bílý anténovec; ► žije v Orinoku, má zploštělou hlavu a černé tečky; (4) strom; ► s páchnoucím dřevem; *Acacia foetida*; (5) chlupatá rostlina; ► podobné barvy jako česnek; *Petiveria alliacea*; ■ Syn.: *mapurita*, *mapurite*, *mapuro*; (MM).

maque, m. (1) (Mex): lak, lak na vlasy; (2) (Ven): strom s dobrým dřevem; (MM). • (3) (Mex): lakovka; (JD).

maquear, tr. (1) nalakovat, dodat lesk nějaké věci; př.: *mueble maqueado*; (2) (Mex): lakovat, natřít; (MM). • (3) (Kub): očumovat, čumět, vejrat; (JD).

maquenque, m. (1) (Kost, Pan): palma; ► z jejího dřeva dělají vesničané chatrče; (MM).

maqueño, m. (1) (Bol): velký banán; (MM).

maquero, m. (← *maca*) (1) (Per): kolébka; ► může mít různé tvary; (AM).

maquetas, adj. (1) (Kol): líný; (JD).

maquetas, f. (1) en ~s (Urug): zhruba; zkratka a dobře; (2) (← fr. *maquete*): první miniaturní náčrt sochařského díla; (AM).

maqui, m. (1) **comer ~ y cortar, sacar huira** (Chil): vykonat dva příkazy najednou; (AM).

maquila, f. (1) (Mex): cena za vymláčení obilí nebo za sklizeň úrody; (2) výměra setby; ► v některých regionech Mexika; (MM). • (3) (Mex): kompletace; př.: *la maquila de ropa es uno de los empleos de muchas mujeres que ensamblan hasta cien pantalones a la semana*; (BDE).

maquilar, tr. (1) (Mex): smontovat, zkompletovat; ► práce v továrně, v malých dílnách, která je součástí procesu výroby zboží; spočívá v manuální činnosti, jako je např. smontování různých součástek elektronických aparátů, děláni knoflíkových dírek, přišívání knoflíků v oděvní konfekci, atd.; (BDE).

maquillage, m. (← fr. *maquillage*) (1) (Am): úprava obličeje a kosmetické přípravky, které se k tomu používají; (MM).

máquina, f. (1) (Chil): útok; ► dva a více lidí napadnou jiného člověka; (AM). • (2) (Chil): mezi obchodníky: hra na kamarády, způsob jednání; ► dvě a více osob se na něčem dohodnou, ale předstírají pravý opak; je zajímavé, že výraz *máquina* slouží také jako obecný název pro auta; je tomu tak mezi hrstkou Kalifornanů, potomků Španělů, kteří doposud používají španělštinu jako hovorový jazyk; tito lidé žijí v oblasti mezi Santa Barbarou a San Luis Obispo; jedná se především o rančery a honáky dobytka, kteří si sami říkají *californios*; (AM, MM). • (3) ~ **de alquiler** (Kub): taxík; (4) **dar ~ a alguien** (Kub): mazat někomu med kolem pusy; (JD). • (5) (Guat, Kub): auto; př.: *y a los mismos automóviles, en Mexico se les dice coches, en Centroamérica carros y en Cuba máquinas*; (BDE).

mar, m. (1) ~ **pacífico** (Am): bougainvillie; ► rostlina; (JD).

mara, f. (1) (Ven): strom; (2) pryskyřice; ► indiáni ji získávají z planých rostlin; voní po terpentýnu; (MM).

mará, m. (← map.) (1) (Arg, Chil): zajíc patagonský; ► je jedlý, jeho kůže je cenná; *Dolichotis australis*; v případě nebezpečí se brání záměrným vystříknutím moči určitým směrem; ■ Syn.: *paca*; (MM).

marabaya, f. (1) (Kol: Riohacha): prvních devět čísel v loterii; (2) bezvýznamná hloupost; (AM).

marabú, m. (1) (Kub): křovina marabu; (JD).

marabuzal, m. (1) (Kub): křoví či houština marabu; (JD).

maraca, f. (← guar. *mbaracá*, „kobka“) (1) (Am, Kol, Pan, Portor, Dom, Ven): oblíbený hudební nástroj; ► vyrobený z fíkovníku či vyschlé tykve, naplněný malými kamínky, jeho součástí je i tyčka, která slouží jako držadlo; používá se pro udávání rytmu; (AM). • (2) (Chil, Per): hra se třemi kostkami; ► místo puntíků je na nich vyobrazeno slunce, zlato, hlava, hvězda, měsíc a kotva; šamanové z kmene guaraní nechávali věřit ostatní indiány tomu, že *mairas* či nadpřirozené bytosti projevují svou vůli zkrz slova, která mohou slyšet pouze oni, když chrastí nástrojem *maracas*, a tedy je mohou interpretovat jen oni; aby jejich triky působily věrohodněji, malovali na *maracas* oči, nosy a ústa; říkali, že takhle se budou moci nadpřirozené bytosti projevit snadněji; také tvrdili, že tyto nástroje nejsou jen příbytky těchto bytostí, ale jsou to jejich hlavy; obecně tyto posvátné *maracas* šamani ukládali do vykotlaných větví v lese; byly dostupné pouze jim, o čemž se neustále ujišťovali; ohledně *maracayaras* byly velmi ostražití; to samé platilo i o velkých zuřivých kočkovitých šelmách; odtud se *maracayara*, později *maracayá*, stala obecným označením pro tigry různé srsti a různých velikostí a pro divoké kočky; *yara* tedy v jazyku guaraní označuje pověřenou osobu, opatrovníka a majitele; s příchodem bílého člověka se *maracas* musely podřídit skromnějšímu osudu; (AM, MM). • (3) (Kol, Par): bambula, ťulpas; (4) (Chil): dorota; (JD).

maracayá, m. (← guar. *maracaya*) (1) (Am, Par, Ven): obecný název pro velké jihoamerické oceloty a divoké kočky, jako např. *tigre sabanero* z Venezuely a Kolumbie, a další podobné druhy, viz: *maraca*; (JD, MM).

maraco, m. (← *maraca*) (1) (Bol): hudební nástroj; (AM). • (2) (Chil): buzerant, teplouš; (JD).

maracucho, -cha, m/f. (1) (Ven): člověk maracaibského původu; (AM).

maracure, m. (1) (Ven): kulčiba jedovatá (*Strychnos toxifera*, Schomb); ► liána; (MM).

maracuyá, m. (1) (Per): druh mučenky; př.: *por entre la extensa malla metálica se engarzaban firmemente frondosas verdosidades; eran los maracuyás que pendían enlazadas de los alambres por sus exuberantes ramas*; (BDE).

maragato, adj. (1) (Arg): patagonský; (JD).

maraja, f. (1) (Kol, Ven): palma; ► místo výskytu: Kolumbie, Venezuela; *Bactris mayor*; (MM).

maramaral, m. (1) (Ven): nízká hora, kopec, strniště; (AM).

marango, m. (1) (StřAm): strom; také nazýván *sen*; (MM).

maranguango, m. (1) (Kol): lektvar, kouzlo; (AM).

maranta, f. (1) (Antil): maranta třtinovitá (*Marantha indica*); ► rostlina, viz: *yuquilla*; (MM).

maraña, f. (1) (Kol): malá odměna; (AM). • (2) (Kol): spropitné; (3) (Arg): coura, děvka; (JD).

marañón, -na, adj/subst. (1) adj. (Kol, Ven): o kohoutu: bílý s červenými pírkou; (MM). • (2) m. (Am, Mex): ledvinovník západní (*Anacardium occidentale*); ■ Syn.: *acajú, pajuil*; (JD, MM).

marao, m. (1) (Ven): mořská ryba z karibského pobřeží; (MM).

marapa, f. (1) (Ven): jiný název pro *jobo*; strom; (2) nápoj vyrobený z ovoce tohoto stromu; (MM). • (3) (Ven): nápoj; ► vyrobený z *jobas* a plodů mombínu žlutého; (AM).

maraquear, intr/tr. (1) intr. (Am): chrastit s *maraca*; (MM). • (2) tr. (Am, Dom): třást; postrčit; (JD, MM).

maraquita, f. (1) (Ven): řehtačka; (JD).

maraquito, -ta, m/f. (1) (Kol, Ven): jiný název pro *quinconcho*, viz: *maraco*; (MM). • (2) (Ven): mazlíček; (JD).

marará, m. (1) (Kol, Ven): palma; ► má vodorovný oddenek, ze kterého rostou kmeny dlouhé 6-7 metrů a široké několik desítek centimetrů; *Martinezia elegans*; (2) pták podobný turpialovi; ► staví si hnízda na této palmě; (MM).

mararo, m. (1) (Kol): rostlina *Ycica caranna*; (MM).

maratobo, adj. (1) (Kub), viz: *malatobo*; (AM).

maratón, m. (1) (Am): soutěž, utkání; př.: *maratón de basquetbol*; (JD).

maravilla, f. (1) (Kol, Ekv, Mex): název různých rostlin; ► převážně těch pestrých; (MM). • (2) slunečnice; ► rostlina, která miluje slunce; (BDE). • (3) **vino una** ~ (Guat): přišel dav lidí; (JD).

maravio, m. (1) (Arg): kuřák marihuany, feťák; (JD).

maray, m. (← keč. *maran*, „drcený kámen“) (1) (Arg: Catamarca, Chil): přístroj; ► skládá se ze dvou kamenů a slouží ke mletí nerostů, ale také ke mletí zrní; (MM).

maraya, f. (1) (Kol): palma *Geonoma linearifolia*; (MM). • (2) (Bol): banánový škrob; tapioka maniokový škrob; (AM).

marbella, f. (1) (Kub): vodní pták; ► s dlouhým krkem; *Plotus anhinga* a jiné druhy; (MM). • (2) (Am, Kol): kamélie, *Clerodendron fragans*; (JD, MM).

marbí, m. (1) (Kub): druh drozda; ► vyskytuje se na Kubě; krásně zpívá; *Turdus aliaceus*; (MM).

marcación, f. (1) (Arg, Urug): značkování dobytka; ■ Syn.: *hierra, yerra*; (AM, MM).

marcada, f. (1) (Arg, Urug): značkování dobytka; (MM).

marcado, adj/subst. (1) adj. (Arg): v náladičce; (2) m/f. (Am): značkování dobytka; (JD).

marcador, m. (1) (Arg): popisovač, zvýrazňovač; př.: *escrito con un marcador colorado*; (BDE).

marcela, f. (1) (Arg): dřevnatá rostlina; ► s aromatickými listy a květy; *Gnaphalium cheiranthifolium*; (MM).

marconigrama, m. (1) arch. (Am): radiotelegram; (MM).

marcos, m. (1) (Kol): hlad; (AM).

marcha, f. (1) (Am): průběh, vývoj, směr; př.: *la marcha de los negocios*; (2) (Kub, Portor): rytmická a měkká chůze koně; (MM). • (3) **meter la llave en la** ~ (Mex): vsunout klíček do startéru auta; (JD).

marchado, m. (1) (Arg): krok koně; ► lehčí než je běžný krok, lehké rytmické pohupování, velmi podobné poskakování (*sobrepaso*); (MM). • (2) (Arg): mírný poklus; (JD).

marchador, -ra, adj/subst. (1) adj. (Kub, Chil): o zvířeti: jdoucí současně stejnou přední a zadní nohou; (MM). • (2) adj. (Am, Kub): o člověku: neúnavný; ► během pochodování se neunaví; rychle jdoucí; př.: *es muy marchador*; (JD, MM). • (3) m/f. (Am): dobrý chodec; (JD).

marchamador, m. (1) (Mex): pečeť; ► svorka, která chrání balíky apod. během přepravy; (MM). • (2) (Mex): plomba na zavazadlech; (JD).

marchamo, m. (1) (Am, Arg, Bol): jatečné, daň; ► platí se za každé zvíře, které je zabito na veřejných jatkách; (JD, MM).

marchancha, f. (1) **andar a la** ~ (Am): tahat se o něco; (JD).

marchand, m. (← fr.) (1) (LaPla): obchodník s uměleckými předměty; př.: *no he abandonado la carrera de marchand; sigo vinculado a una galería de arte*; (BDE).

marchantaje, m. (1) (Portor, Urug): zákaznictvo, klientela; (AM).

marchante, -ta, m/f. (1) (Antil): podrazák; (2) (Per): ozdobný hřeben; ► používají ho ženy; (AM). • (3) (Am): klient, zákazník; př.: *¿qué va a llevar hoy, marchante? se lo doy bien barato, marchantica*; (BDE, JD). • (4) **andar a la** ~ (Am): tahat se o něco; (5) (Am): stálý zákazník; • (6) (Am, Kol, Per): milenec, amant; (AM, JD).

marchanteable, adj. (1) (Arg): prodejní, na prodej; (JD).

marchantear, tr. (1) (Am): prodávat, obchodovat; (JD).

marchantería, f. (1) (Mex): zákaznictvo, klientela; (JD).

marchanterío, m. (1) (Am): zákaznictvo, klientela; (AM).

marchantía, f. (1) (Am): viz: *marchantería*; (JD).

marchar, intr. (1) (Arg, Bol): dělat něco ve spěchu; (2) (Kub, Chil, Portor): o koni: provádět krok zvaný *marcha*; (3) (Kub, Portor): u zvířat: jít současně stejnou přední a zadní nohou; (4) **~le a uno**(Dom): napadnout někoho; (5) mluvit s někým o něčem; (6) zvrat. **~se** (Dom): zaútočit na sebe; ► dvě a více osob; (MM). • (7) (Dom, Kub, Portor): dvořit se ženě, ucházet se o ni, namlouvat si ji; (JD, MM). • (8) (Am): rychle odbýt; (JD).

marcharse, tr. (1) (Dom): pustit se do sebe, dát se do sebe; (JD).

marchina, f. (1) (Arg): tanec marchina; (JD).

marea, f. (1) (Chil): mořská mlha; (2) (Kub): množství mořské houby ulovené během jedné denní směny; (MM).

marear, tr/zvrat. (1) zvrat. (Arg, Kub, Portor): o látce: vyblednout; ztratit původní barvu; (AM). • (2) tr. (Am): napálit; (JD).

marearse, zvrat. (1) (Am, Arg, Kub): o látce: ztratit svou přirozenou barvu; vyblednout; (JD, MM). • (2) (Mex): stříknout se, podnapít se; (JD).

maremare, m. (1) (Ven): hojnost; (2) povyk, rámus; (3) druh indiánského tance; píseň; (AM). • (4) (Ven): motanice, zmatek; (JD).

maremoto, m. (1) (Chil): vlnobítí, příboj; (AM).

mareño, m. (1) (Ekv: Esmeraldas): rybář; (AM).

maretira, f. (1) (Kol): kukuřičný klas; ► bez zrní; (AM).

marey, m. (1) (StřAm), viz: *anacardo*; ■ Syn.: *pajuil, marañón, acajú, acayú*; (MM).

marfil, m. (1) ~ **vegetal** (Kol, Ekv): rostlina; *Astronium gravelolens*; (2) rostlina; ► slonovník velkoplodý (*Phytelephas macrocarpa*), ■ Syn.: *tagua*; (3) (Mex): hustý hřeben; (MM).

margajita, f. (1) (Mex): jemný písek; (AM). • (2) (Mex): posýpátko; (JD).

margal, m. (← port. *margai*, ← guar.) (1) (Am, Arg): divoká kočka; ■ Syn.: *margay*; (JD, MM).

margarita, f. (1) (Ekv): hyacinta; (2) **echar ~s a los cerdos** (Am): vyhazovat peníze oknem; (3) **echar ~s a los puercos** (Am): vyhazovat peníze oknem; (JD).

margay, m. (← port. *margai*) (1) divoká kočka, viz: *margal*; (MM).

marginarse, zvrat. (1) (Am): distancovat se, vzdálit se; př.: *marginarse de la política activa*; (JD).

margüida, f. (1) (Ven): skok do vody, potopení; (JD).

margüir, tr. (1) (Ven): potopit; (JD).

margüirse, zvrat. (1) (Ven): potopit se; (JD).

margullar, tr. (1) (Kub): ohnout, zahrnout; (AM). • (2) (Am): zahrabat, zasadit; (JD).

margullo, m. (1) (Am): odnož, sazenice, sazenička; (JD).

maría, f. (1) **las tres ~s** (Arg, Urug), viz: *boleadoras*; bolaso, bola vrhací zbraň; (MM). • (2) (Mex): jméno; ► běžně užívané u domorodých žen; (3) indiánská žena; př.: *las Marias, las indígenas que se han refugiado en la capital, huyendo de sus privaciones, de su medio hostil, venden cacahutas y frutas en las calles*; (BDE).

marialópez, m. (1) (Kub): měsíček; ► rostlina; (JD).

marichi, m. (1) (Mex, US): lidová hudba; ► veselá, typická pro region Jalisco, ale rozšířená po celém Mexiku; provozuje ji skupinka tří až sedmi muzikantů; (2) hudebník; ► provozuje tuto hudbu; pojem *marichi* pochází z francouzského *mariage*, sňatek; v době francouzské okupace tak lidé říkali orchestrům, které hrály lidovou hudbu na svatbách; není ale zdokumentováno nic, co by tuto verzi potvrdilo; (MM).

mariagorda, f. (1) (Mex): sladkost; ► obsahuje syrovou kukuřici, homoli třtinového cukru a skořici či anýz; je želatinová; (AM).

mariambá, f. (1) (Portor): kostkovaná látka; (AM).

mariano, m. (1) (Perú: Arequipa): o člověku: trouba, hlupák; (AM).

maricao, m. (1) ■ Syn.: *nance*; (MM).

marica, f. (1) (Ekv): strašpytel, baba; (JD).

maricela, f. (1) (Ven): lidová melodie, lidový tanec; (AM).

marico, m. (1) (Kol, Ven): zženštilý muž; (2) (Bol): pás na čelo; ► určený k nošení nákladů; (AM). • (3) (Ven): buzerant, teplouš; (JD).

maricueca, f. (1) (Am, Per): buzerant, homosexuál; (AM, JD).

Marielitos, m., pl. (1) (Kub): většina kubánských uprchlíků uvězněných ve věznici Allenwood; ► jsou zde zadržováni od doby, kdy přišli do USA v roce 1980, kdy havanská vláda nechala na svobodě více než 2 500 antisociálních lidí a nechala je začlenit se mezi 125 000 lidí, kteří měli opustit ostrov, a to z přístavu Mariel; (BDE).

mariguana, f. (1) (Am): rostlina; ► z jejích listů se dělají doutníky a cigarety, které při kouření ovlivňují psychiku, protože obsahují narkotické látky; konopí indické (*Cannabis indicu*); ■ Syn.: *marihuana*, *marijuana*; ► běžná droga v centrech neřestí, v podsvětí Mexika a sousedních zemích; její užívání se šíří ve vězeních a v kasárnách; jedná se o mexický výraz, který se rozšířil po celých Spojených státech amerických; (MM).

mariguanza, f. (1) (Chil): obřadné pohyby rukou; ► dělají je léčitelé; (2) otočka; ► v tanci a při jiných sportech či aktivitách; (AM).

marigüí, (← guar. *mbarigüi*) m. (1) (Am, Arg, Bol, Par): malý komár, moskyt, ■ Syn.: *jején*; (JD, MM).

marihuana, f. (1) (Mex), viz: *mariguana*; (MM).

marijuana, f. (1) (Am), viz: *mariguana*; (MM). • (2) (Kol): loutka, figurka, hračka; (AM).

mariloca, f. (1) (Kol): blázen, blázínek; (JD).

marilópez, f. (1) (Kub, Mex): planě roustoucí rostlina; ► s kopinatými listy a květy bez vůně, které jsou tvořeny pěti okvětními lístky a výrůstkem uprostřed; *turnera ulmifolia*; (MM).

marimba, f. (← afr.) (1) (StřAm, Kub, Kol, Ekv, Mex, Ven, US): hudební nástroj; ► afrického původu, různých velikostí, na který hraje jedna či více osob; tónina se mění podle velikosti nástroje, od jedné do čtyř oktáv; aby se rozezněly klávesy, je nutné do nich udeřit paličkami zakončenými gumovými kuličkami; ačkoli je patrná určitá podobnost mezi tympanem a marimbou, liší se; marimba se vytratila z Río de la Plata při zrušení otroctví, ale za to se používá ve Střední Americe; (AM, MM). • (2) (Am, LaPla): přísný trest, výprask; př.: *dar una marimba de palos a uno*; (AM, JD). • (3) (Arg, Portor): špatně znějící nástroj; (4) adj. (Hond, Ven): zbabělý; (AM). • (5) (Ven): bojácný kohout; (6) *está muy* ~ (Ven): je to baba; (JD).

marimbear, intr. (1) (Guat): o zvířatech: hýbat, stříhat ušima; (AM).

marimbero, -ra, adj/subst. (1) m/f. (Am, StřAm, Mex): šikovný hráč na marimbu; (JD, MM). • (2) adj. (StřAm): o šikovném člověku; ► dělající všechno levou rukou, jakoby nic; (MM). • (3) adj. (StřAm): nešikovný; (AM).

marimbo, m. (1) (Antil), viz: *güiro*; tykev láhvovitá (*Lagenaria vulgaris*); (2) plody této rostliny; (MM). • (3) (Portor): hudební nástroj *güiro*; ► odkazuje na plody lagenárie (*Lagenaria vulgaris*), ze kterých se vyrábí tento nástroj; (AM). • (4) (Portor): hlava, palice, makovice, kokos, šiška; (JD).

marimonda, f. (1) (Bol, Kol, Ven): opice; ► tmavá, velmi hravá; chápan dlouhosrstý (*Ateles belzebuth*); (MM). • (2) (Kol, Ven): opilost, opice, viz: *mona*; (3) *coger ~ en trampa* (Kol): dosáhnout téměř nemožného, mít z pekla štěstí; (JD, MM). • (4) (Ven): rozčuchaná žena; (AM). • (5) (Ven): šmudla, coura; (JD).

marimono, m. (1) (Bol): velká opice; ► chápan černý (*Ateles paniscus*); (MM).

marinante, adj/subst. (1) m. (Arg): zkušený námořník; (2) adj. (Arg): o nalodění námořníků nebo o odhodlání snášet nástrahy moře; (MM). • (3) adj. (Arg): dobře plující; (JD).

marinera, f. (1) (Am, Chil, Ekv, Per): lidový tanec; ► charakteristický pro Chile, Ekvádor a Perú; klidný, s šátky; tančí se za zvuku kytary a bubnu a za rytmického tleskání přihlížejících; zpěv má tři sloky; opakování poslední sloky má formu fugy; (AM, JD).

marinero, m. (1) (Am): teplouš, buzerant; (JD).

maringuín, m. (1) (Am): moskyt; ■ Syn.: *maringuino*; (JD).

marinilla, adj. (1) **ser uno de ~** (Kol): být hloupý; ► nářezka na obyvatele východní části regionu Antioquia; (AM).

maripa, f. (1) (Ven): palma; ► typická pro východní část Venezuely; *Attalea maripa*; (MM).

maripi, m. (1) (Bol): nádoba; (AM).

mariposa, m. (1) (Kol, Hond): větrák, větrník; dětská hračka; (2) (Kol): hra na slepou bábu; (3) (Kub, Portor): ryba; ► klíпка příčnopruhá (*Chaetodon striatus*); (4) (Kub): malý pták; ► zářivých barev a s příjemným zpěvem; (5) (Chil, Mex): jedná se o stroje a strojní zařízení; třmen; (MM). • (6) (Mex): lodní šroub; marijánka, marihuana; (7) ~ **negra** (Ven): smůla, pech; (JD).

mariposear, intr. (1) (Am): nemít stání, bloumat; (JD).

mariposón, m. (1) (Guat, Kub, Mex): muž; ► snadno a rychle se zamiluje; dvořící se muž; (AM, MM). • (2) (Kub, Per): homosexuál, teplouš; (AM, JD). • (3) (Am): meškač, absentér; (4) (Chil): baba, zbabělec; (JD).

mariquina, m. (1) (Arg): ■ Syn.: *miriquiná*; (MM).

mariquita, f. (1) (Arg): lidový tanec; ► svůj název nese podle prvního slova písně, která tento tanec doprovází; (2) (Kub): med či sirup smíchaný s čerstvým sýrem; (3) (Portor): darování mince; ► při křtu; (AM). • (4) (Mex): rostina; ► šalvěj lepkavá (*Selva glutinosa*); (MM). • (5) (Kub): kolečko smaženého banánu; (JD).

mariquito, m. (1) (Kub): homosexuál, teplouš; (AM).

marisca, f. (1) (Hond): láska; ► přitahuje jedno pohlaví k druhému; (AM).

mariscar, tr. (1) (Ekv, Esmeraldas): rybařit; ► v noci; s osvětlením; (AM). • (2) (Arg): šlohnout, vyfouknout; (JD). • (3) (Par, svArg): lovit zvířata, která obývají břehy řek a jezer; (DA).

marisco, m. (1) (Ven): buzerant; (JD).

maritacaca, f. (1) (Hond): ■ Syn.: *zarigüeya*; (MM).

maritata, f. (1) (Am): síto; drtička rud; (JD).

maritatas, f. (1) (Bol, Chil): síto z kovového pletiva; ► používáno horníky; (2) drtič kovu; (3) (Chil): studna, nádrž; (4) (Chil, Mex): kanál; ► slouží pro očištění nerostů od prachu; (MM).

maritate, m. (1) (Mex): podomní obchodník; (2) (Am): klepy; (3) pl. (Am): krámy, harampádí, haraburdí; (JD).

maritatero, m. (1) (Mex): podomní obchodník; (JD).

mariyandá, f. (1) (Portor): jibarský tanec; (AM).

marlo, m. (1) (Arg, Bol, Kol, Chil, Urug, Ven): kořen ocasu; (2) (Arg, Per: Arequipa, Urug): kukuřičný klas; ► zbavený zrníček; (AM, MM). • (3) (Am): pahýl ocasu; (JD).

marmaja, f. (1) (Am): markazit, pyrit, nerost; ► blyškový nerost, který se dává do prstenů či náušnic; (2) pl. (Hond): sulfidy; ► někdy obsahují stříbro či zlato; (AM).

marmajera, f. (1) (Mex): pískoviště; nádobka s pískem; ► s otvory ve víčku, slouží k zasypaní právě napsaného textu; (AM). • (2) (Mex): sypátko, posypátko; (JD).

marmajo, -ja, adj. (1) (Mex: Hidalgo): o koni: sivý, šedivý, namodralý; (AM).

marmella, f. (1) (Arg): kozy, cecky; (JD).

marmoleño, -ña, adj. (1) (Ven): o koni: černooký, bílý jako sníh; (MM).

marmolina, f. (1) (Arg): pórovitý mramor; ► méně jemný než běžný mramor; (2) umělý mramor; (MM).

marmota, f. (1) (Mex): lampión; (JD).

maro, m. (1) (Mex): zahradní rostlina; *Tenerium maro*; (MM).

marocha, f. (1) (Hond): čiperná nerozumná mladá žena; rozumbrada; (MM).

maroma, f. (1) sg/pl. (Am): akrobatické představení; (2) **hacer ~s** (Am), viz: *maromear*; (3) **dar ~** (Mex: Hidalgo): pomáhat posunovat těžký vlak za pomoci další lokomotivy, viz: *maromera*; (MM). • (4) (Kol, Mex, Ven): salto, přemet, zvrát, akrobatický cvik; př.: *las inauditas maromas postelectorales eran un aviso de que no existía un camino legal para llegar al poder*; (BDE). • (5) (Arg): houpačka; (6) (Am): provazochodectví, akrobati, provazochodci; (7) **hacer ~s en un popote** (Mex): dokázat nemožné; (8) **tiene cincuenta y ~** (Kub): je mu něco přes padesát; (JD).

maromeada, f. (1) (Am): akrobacie, provazochodectví; (JD).

maromear, intr. (1) (Am): tančit, chodit či předvádět akrobatické cviky na provaze; (2) (Am): přiklánět se, inklinovat k něčemu; ► dle okolností se přiklonit k jedné či druhé straně; (AM).

maromeo, m. (1) (Am): akrobacie, chození po provaze; houpání, kolébání; (JD).

maromero, -ra, m/f. (1) (Am): akrobat, provazochodec; (2) člověk spokojený se všemi politickými stranami; (AM). • (3) f. (Mex): lokomotiva; ► pomáhá jiné lokomotivě posunovat těžký vlak; (MM). • (4) provazochodec, provazolezec; (JD).

marota, f. (1) (Portor): pokrm z rýže; ► také se nazývá *funche*; (2) lano či provaz pro manipulaci se zvířaty; (3) tyč šikmě připevněná ke kravským rohům tak, aby zvíře nemohlo utéct, viz: *tramojo*; (MM). • (4) (Ven): ohlávka; př.: *poner ~s a un caballo*; (JD).

marote, m. (1) arch. (Arg): lidový tanec a píseň; ► pravděpodobně afrického původu; s lehkostí se přechází z 2/4 taktu tance *marote* na 6/8 takt tanga, stačí jen přeskočit první takt z obou tanců; (AM).

marotear, intr. (1) (Dom): jít žádat finanční pomoc; ► od obyvatel města; (AM). • (2) (Dom): žebrot; (3) (Ven): poutat, vázat, dát pouta; (JD).

marplatense, m/f. (1) (Arg): obyvatelé města Mar del Plata; (BDE).

marquesa, f. (1) (Chil, Per, Portor): ozdoba z drahých kamenů; ► na dámských prstenech; (MM).

marquesota, f. (1) (Kol): hráz na řece; ► slouží k zadržování ryb; (AM).

marquesote, m. (1) (StřAm, Mex): dort; ► vyrobený z rýžové či kukuřičné mouky, vajíčka a cukru; pečený v troubě; (MM).

marqueta, f. (1) (Chil): svazek tabáku na větvičce; (2) balík *de chancaca*; ► chleby jsou v něm umístěny jeden na druhém; (3) (Mex: Tabasco): hranolový tvar; ► tento tvar mají různé hmoty např. guma, žvýkačka či čokoláda; (4) (← angl. *market*) (Mex, US): supermarket; (MM). • (5) (Am): hrubý cukr; (6) (Chil): žok; (7) (Ekv): surová čokoládová hmota; (8) (Mex): jarmark; plac; plácek; (JD).

marquida, f. (1) (Arg): flundra, fuchtle; (JD).

marra, f. (1) *cada ~s* (Kol): občas, sem tam někdy; (2) *hace ~s que* (Am): už dávno; (JD).

marrajo, -ja, adj/subst. (1) m. (Mex): lakomec, chamtivec; (MM). • (2) adj. (Mex): lakomý, chamtivý; (AM).

marramuncia, f. (1) (Ven): podfuk, podvod; (AM). • (2) mazanost, drzost; (JD).

marrana, f. (1) *hacer la ~* (Mex): předstírat nemoc, abych nemusel pracovat; flákat se, ulejšvat se; (JD, MM).

marraqueta, f. (1) (Chil): podlouhlý chléb; ► s prasklinou po celé délce; (2) silné uchopení tukových polštářů na nohách či rukách; (MM). • (3) *hacer una ~* (Chil): plácnout na stehno takovou silou, že na něm zůstanou otisknuté prsty; (AM).

marras, f. (1) *de ~* (Antil, Arg, Par, Urug, Ven): výraz, který hanlivě poukazuje na kritiku nějaké osoby, akce či nějaké události z minulosti; př.: *el sujeto de marras, el negocio de marras*; (2) *hacer ~* (Bol, Ekv): být to už dlouho od doby kdy se něco stalo; př.: *hace marras que no veo a Fulano*; (MM).

marrazo, m. (1) (Mex): bajonet; (AM).

marrón, m. (← fr. *marron*, „kaštan“) (1) (Arg): kaštan obalený v cukru; (MM).

marrón, m. (1) (Kol): natáčka; ► papírek, kterým se omotají vlasy, aby byly kadeřavé; (MM); • (2) (Kol, Portor): velké železné kladivo; (JD, MM). • (3) (Mex): kudrlinka; (JD).

marronaje, m. (1) (JižAm): útěk z otroctví; (AM).

marroncito, m. (1) (Ven): malý šálek bílé kávy; (JD).

marroquí, m. (1) (Arg, Chil): vyčíněná kozí kůže; safiánová kůže; (MM).

marroquinería, f. (1) (Arg, Chil, Par, Urug): dílna; ► vyrábějí se zde předměty z Maroka; (2) obchod; ► prodávají se zde výrobky z Maroka; (MM).

marrosidad, f. (1) (Kol): stažení, sevření; (AM).

marroso, -sa, adj. (1) (Kol): stahující, svírající; ■ Syn.: *amarroso*; (AM).

marrueco, -ca, adj/subst. (1) (Portor): potomek anglického kohouta a manilské slepice; (2) adj. (Portor): zbabělý; ► narážka na marockého kohouta, protože takový kohout nebojuje; (AM).

marrumancia, f. (1) (Pan): podvod, podfuk; (AM). • (2) (Par): šikovnost; (JD).

marrumancioso, -sa, adj. (1) (Par): šikovný; ■ Syn.: *marrumañoso*; (JD).

marrumañoso, -sa, adj. (1) (Pan): šikovný, zručný; (AM).

marsella, f. (1) (Am): chytráctví; (2) (Kub): pik (látka); (JD).

marta, f. (1) (Chil): žena žijící v klášteře řádových sester; ► pomáhá s domácími pracemi; odkaz na Martu z evangelia v Bibli; (MM). • (2) (Chil): laická sestra; (JD).

martajado, m. (1) (Mex: Hidalgo): uvařená kukuřice; ► na hrubo pomletá; (2) způsob mluvy; ► nesprávně vyslovovaná slova; (AM).

martajar, tr. (1) (Am, Bol, StřAm, Ekv, Mex, Per): rozemlít kukuřici na kameni; (JD, MM). • (2) **saber martajada una lección** (Bol, StřAm, Ekv, Mex, Per): neumět, nebo umět jen částečně; (3) ~ **el español** (Bol, StřAm, Ekv, Mex, Per): mluvit na někoho hrubě a nespisovně, dopustit se omylu; ► jako kdyby na někoho chtěli mluvit indiáni jejich vlastním jazykem, který je jiný; (MM). • (4) (StřAm, Bol, Ekv, Mex, Per): rozlámat, rozdrtit; ► jako kukuřici; (AM).

martazorra, f. (1) (Kol): tchoř; *Mustela sinuensis*; (MM).

martí, m. (1) (Kub): zlatá mince; ► v hodnotě pěti duro; (AM). • (2) (Kub): jedník; jedno peso; (JD).

martiano, -a, adj/subst. (1) (Kub): následovník José Martího; př.: *somos martianos y, como tales, condenamos la presencia de los rusos en nuestra patria, y no descansaremos hasta sacarlos de aquí*; (BDE).

martiguar, tr. (1) (Kub, Portor): ztlumit, zmírnit, potlačit; (AM). • (2) (Kub): opéct; (JD).

martilina, f. (1) (Mex): zednická sekyrka; ► se zubatým okrajem místo ostří; opracovává se s ní hladký povrch zdí, kamene či cementu, aby získal drsný vzhled; (MM). • (2) (Mex): kamenické kladívko; (JD).

martilinear, tr. (1) (Mex): oklepávat; (JD).

martillador, m. (1) (Ekv): dražebník; (AM).

martillero, m. (1) (Chil, LaPla): dražitel; př.: *la orden de venta, publicación de edictos y designación de martillero*; (BDE).

martillo, m. (1) (Am, Antil, Arg, Chil, Par, Urug): křídlo budovy, částečné prodloužení zadní části; (JD, MM). • (2) (Am, Kol): aukce; př.: *martillo de vehículos, chatarras, mueble y enseres*; (BDE, JD). • (3) (Am): palička klavíru; (JD).

martincito, m. (1) (Arg, Urug): malý ptáček; ► existuje spousta druhů; (MM). • (2) (Salv, Hond): pták; ► existuje asi pět druhů; velmi nápadný, má velkou hlavu, krátký krk, dlouhý silný rovný zobák s ostrou špičkou, krátké nohy a některé druhy mají dlouhý ocas ve tvaru rakety; barva záleží na druhu tohoto ptáka, může být od tmavě modré až po namodralou šedou; žije v lesích v blízkosti potoků, řek, jezer a lagun jak sladkovodních, tak se slanou vodou; (RAE).

martineta, f. (1) (Arg, Bol, Par, Per, Urug): velká koroptev s korunku z peří nebo pták kvakoš (*martinete*); ► dal vzniknout tomuto jménu; viz: *copetona*; (MM).

martingala, f. (1) (Am): finta, trik; strategie; ► pro získání vítězství ve hře; (2) (Portor): dobré znamení; (3) (Kol): popruhy na koně; (MM).

marúa, f. (1) (Ven): hlinka na tetování; (JD).

marucha, adj/subst. (1) f. (Arg, LaPla, Urug): hovězí maso; ► které pokrývá kohoutek hřbetu zvířat; znalci upřednostňují přípravu dušením v páře; (AM, MM). • (2) f. (Ekv): druh svrabu; (3) adj. (Kol): o ovoci: rodící se srostlé jedno k druhému; (MM).

marucho, m. (1) (Arg, Chil): chlapec; ► jezdí na klisně *madrina*; (2) (Chil): vykastrovaný kohout; ► stará se o hejno kuřat; (MM). • (3) (Arg): kluk, klučik; (JD).

maruga, adj/subst. (1) f. (Kub), viz: *maraca*; (2) f. (Kub): bobovitá rostlina; ► při zatřesení její lusky chrastí; *Crotalaria amagyroides*; (3) adj. (Kub): zbytečný, opovržením hodný; (4) f. (Kub): špatný plátec; (MM).

marunga, f. (1) (Portor): jakýkoli lidový tanec; (AM).

marusa, f. (1) (Ven): chlebník, ranec; viz: *bolsón*; (MM). • (2) (Ven): pytlík, vak, kabelá; (JD).

MAS (Movimiento de Acción Solidaria), m. (Guat): hnutí Solidarita; př.: *Jorge Serrano del Movimiento de Acción Solidaria, MAS, vencedor en las elecciones de Guatemala*; (BDE).

más, adv. (1) ~ **que nunca** (Am, Arg, StřAm, Chil, Mex, Ven): a tím spíše, více; děj se co děj; nevadí; (AM, JD, MM). • (2) **así no** ~ (Am): jen tak, jakžtakž; takhle; (3) **bien no** ~ (Ekv): celkem dobře; (4) **¡de ~!** (Kol): kdepak!; (5) **entre** ~ (Kol): čím více; (6) ~ **que menos** (Chil): víceméně; (7) **nadie** ~, ~ **nadie** (Mex): nikdo jiný, jinak nikdo; (8) **ni** ~ (Am): už nikdy; (9) **no** ~ (Am): jen, jenom; (10) **no** ~ (+ subj.) (Mex): sotva, jakmile; (11) **al no** ~ **inf.** (Am): sotva, sotvaže, jakmile; (12) **¿qué no** ~ ? (Am): copak?; (13) **¡~ que nunca!** (Am): to je fuk!; (14) **a lo** ~ **que nunca** (Ekv): nedbale,

lajdácky; **(15) por ~ que** (Am): to je fuk; **(16) ~ que sea** (Am): i kdyby byl, i kdybyto byl; **(17) si ~** (Am): skoro, div že ne; (JD).

mas que, spoj. **(1)** venk. (Arg, Mex, Par): ačkoli, navzdory; (MM).

masa, f. **(1)** (Per): jiný název pro *chirimoya*; **(2)** dužina ovoce, dřev; **(3)** (Arg, Par, Urug): dortík; ► z těsta z mouky, vajec, sladkostí, atd.; **(4) en ~** (Arg, Chil, Per): v celku; (MM.); • **(5)** (Am, Chil, Ekv): listové těsto; (JD, MM). • **(6)** (Kub): libové maso; př.: *el pescado tiene mucha masa*; **(7) hacer la ~ aguada a alguien** (Mex): zahrát někomu špatný kousek; (JD).

masaca, m. **(1)** (Am): indiánský jazyk; ■ Syn.: *huari*; *aboba*; (MM).

masacaya, f. **(1)** (Arg): plechový nástroj; ► plný kamínků; jeho zvuk napodobuje zvuk síta; (AM).

masaco, m. **(1)** (Bol): směs; ► z pečených pomletých banánů se sýrem nebo mletým masem; **(2)** (Arg): mouka ze svatojánského chleba; ► smíchaná s vodou; **(3)** chléb; ► z mouky z rostliny *mistol* a vody; ■ Var.: *mashaco*; (AM).

masacoate, m. **(1)** (Am): hroznýš; (JD).

masacote, m. **(1)** (Arg), viz: *mazacote*; (MM). • **(2) es un tremendo ~** (Kub): o tlusté osobě: to je hora masa; (JD).

masacotudo, -da, adj. **(1)** (Chil): beztvary, těžký, hrubý; (MM).

masaculo, m. **(1)** (Chil): rána; ► provedená vši silou, dává se zadnicí; (AM).

masagrán, m. (← port. *massagada*, „směsice“) **(1)** (Am, Arg, Per, Urug): ledová černá káva; ► s cukrem, plátkem citrónu, kousky ledu a sodou; (JD, AM).

masalino, -na, adj. **(1)** (Chil): velký, vyjimečný; **(2)** úžasný, odvážný, skvělý; (MM).

masamorra, f. **(1)** (Antil, Arg, Bol, Kol, Pan): kukuřičná kaše; (AM).

masapei, m. **(1)** (Dom): lepkavé bahno; ► když se k němu přidá vápno, vytvoří tvrdnoucí směs; (AM).

masapuri, m. **(1)** (Bol): zralý banán; ► mírně povařený a rozmačkaný; (AM).

masato, m. **(1)** (Bol, StřAm, Kol, Ekv, Per, Ven): fermentovaný nápoj; ► z kukuřice, banánu nebo juky; **(2)** (Kol): pamlsek; ► z nastrouhaného kokosu, mouky a cukru; (Ekv: Esmeraldas): uvařený a rozmělněný banán; ► podává se s vodou nebo mlékem; jedná se o velmi oblíbený pokrm pro tuto oblast; také se může připravit s plody některých palm; (MM). • **(2)** (Am): cukroví z kokosové moučky; (JD).

mascada, f. **(1)** (Am, Arg, StřAm, Chil, Mex, Par, Urug): kulička tabáku; ► na žvýkání; **(2)** (Am, Kol: Riohacha, Ekv): peníze; (JD, MM). • **(3)** (StřAm, Ekv): státní pokladna, uložení, zisk, pokladnička; **(4)** (Arg, Urug): nečestně získaný prospěch; užitek; viz: *coima*; **(5)** (Guat, Mex): hedvábný kapesníček; ► nosí se v kapse nebo na krku; **(6) aflojar o soltar la ~** (Arg): zvracet; **(7) aflojar o soltar la ~** (Kol): přiznat někomu něco; připustit to, co dřív bylo popíráno; **(8) aflojar o soltar la ~** (Ven): mstít se urážkami; (MM). • **(9)** (Mex): šátek, šál; př.: *los hombres visten como hace ciento de años: sombrero chinesco, dos o tres mascadas de colores enredadas al cuello*; **(10)** (Ven): velké množství peněz; př.: *pescados en el momento de recibir la mascada tras una negociación fabulosa*; (BDE). • **(11) aflojar o soltar la ~** (Arg): zvracet; (AM). • **(12)** (Am): hrst něčeho; **(13) dar o echar una ~ a alguien** (Am): nenechat na nikom chlup suchý; (JD).

mascadero, m. **(1)** (Ven): parádník, švihák; (AM).

mascadón, m. **(1)** (Mex): hedvábný šátek; velký šátek; (AM).

mascadura, f. **(1)** (Am): žvanec tabáku; (JD).

mascaplomo, m. **(1)** (Ven): lamželezo; (JD).

mascar, tr. **(1)** (Arg, StřAm, Kub, Mex, Par, Portor, Urug): žvýkat tabák; (MM).

mascasebo, m. **(1)** (Ven): floutek, hejsek, frajer; (JD).

mascatrapos, m. **(1)** (Ven): trhan, pobuda, objeda; (MM).

mascavidrio, m. **(1)** (Kub): pařan, pijan; (JD).

mascoi, m., pl. **(1)** (Am): indáni z oblasti Gran Chaco; viz: *lenguas*; (MM).

mascón, na, adj/subst. **(1)** m/f. (Mex): prospěchář, lichvář; viz: *ventajero*; **(2)** m/f. (Ven): chvastoun, vejtaha, domýšlivec; (MM). • **(3)** m. (Hond): druh moučniku; (AM). • **(4)** adj. (Mex): lichvářský, prospěchářský **(5)** adj. (Ven): vychloubačný; (JD).

mascota, f. **(1)** (Am): amulet, talisman; **(2)** člověk, zvíře či věc; ► připisuje se jí schopnost přinášet štěstí; **(3)** (Mex): látka; ► pomalovaná černými a bílými čtverci; (MM).

maselucas, m., pl. **(1)** (Arg): dvaatřicet loupežníků, lupeny (karty); (JD).

mashorca, f. (1) (LaPla): grafický znak pro *mazorca*; (2) banda zabijáků; (AM).

masí, f. (1) (Bol): bolivijský králík; králík divoký (*lepus cuniculus*); (MM).

masiada, f. (1) **hacer la ~** (Per): připravovat něco s použitím lsti; (MM).

masío, m. (1) (Kub): rákos; (JD).

masita, f. (1) (Arg, Bol, Urug): těsto, moučníček, zavařenina; (2) (Dom): piškot; ► vyrobený z pšeničné mouky, vajec, másla a cukru; (AM). • (3) (Am): cukroví, kousek pečiva; čajové pečivo; (JD).

masito, adv. (1) (Kol): skoro; př.: *masito me ahogo*; (AM).

mascque, spoj. (1) (Mex): i kdyby; (JD).

mastate, m. (← nah. *maxtlatl*, „bederní rouška“) (1) arch. (StřAm, Mex): vláknitá kůra; ► indiáni ji používali pro výrobu bederních roušek, sukni, síti atd.; (2) bederní rouška; (MM). • (3) (Am): sukénka Indiánů; (JD).

mastergal, m. (1) (Mex): popruh na koně; (AM).

mastranzo, m. (1) (Ven): léčivá bylinná rostlina; *Hyptis spicigera*; (MM).

mastuerzo, m. (1) (Arg, Ekv, Per): rostlina; ► též nazývaná karafiát čínský; (MM). • (2) (Mex): marijánka, marihuana; (JD).

masudo, -da, adj. (1) (Am): pupkatý, břichatý, vypasený; (JD).

mata, f. (1) (Am): rostlina jakékoli třídy; (2) křoví; (3) (Ekv): odřenina, škrábnutí; (4) (Mex, Ven): vrch, les; (5) ~ **de agua** (Ekv: Esmeraldas): prudký liják, průtrž mračen; (MM). • (6) (Am, Mex, Ven): lesík, skupinka stromů; ► utváří lesík (na planině); (JD, MM). • (7) (Am): strom, keř, rostlina; př.: *mata de café*; *mata de coco*; *mata de limón*; *mata de naranja*; (8) **de la ~** (Kub): to trkne do hlavy, to je jasné, to je jasné jako facka; (9) **ponerse en ~** (Kub): napařit se, opít se; (JD).

matabuey, m. (1) (Arg, Par): popruh, řemen, provaz; ► součást tažného zařízení u vozu; (2) část vozu; ► řídí se odtud volí; (3) velcí černí brouci; (4) bobovitá rostlina; ► vyskytuje se na jihu Mexika; *Ateleia pterocarpa*; (MM).

mataburro, m. (1) (StřAm, Kol): pálenka; ► s vysokým obsahem alkoholu; (MM). • (2) (StřAm, Ekv): rum; (AM).

mataburros, m. (1) (Arg, Kub, Urug): slovník; (MM).

matacaballo, m. (1) (Bol): černý kukačkovitý pták; kukačka *ani* (*Crotophaga ani*); (2) (Kol): vážka; (3) (Chil): velká černá kukačka; (4) (Mex): keř; ► považován za jedovatý; *Illicium floridanum*; (MM).

matacaballos, m. (1) (Kol): vážka; (2) (Chil): černý šváb; (3) (Kub): felčar; (JD).

matacán, m. (1) (Ekv, Ven): mladý jelen, kolouch; (2) (Hond): velké tele; (3) (Dom): dolar, peso; (AM).

matacano, -na, adj. (1) (Guat): o teleti: velké; (AM).

mataco, m. (1) (Arg): indián; ► reprezentant primitivní kultury a zřejmě i nejstarší populace z oblasti Chaco; ve 20. století byla tato populace vytlačena na západ a jih tohoto regionu; nejnámější frakce jsou *matacos*, přesněji řečeno, *mataguayos*, *noctenes* a *vejoces*; (2) jazyk těchto indiánů; (3) druh pásovce; (4) tvrdohlavý a náladový člověk; (5) (Per): zadek; (MM).

matacuás, m. (1) (Mex): špatný řidič; (AM).

matachín, m. (1) (Kol): strašák; (JD).

matada, f. (1) (Mex): zranění, poranění, rána, jizva; (JD).

matadero, m. (1) (Am, Arg, Par, Mex): hodinový hotel, bordel; (JD, MM). (2) kohoutí krk; ► slangový výraz provozovatelů kohoutích zápasů; (MM). • (3) (Am): garsoniéra, svobodárna; (JD).

matado, -da, adj. (1) (Am): utahaný; (2) (Mex): polomrtvý hlady; (3) (Par): švorc, na suchu; (JD).

matador, m. (1) (Mex): řezník; jateční dělník; (JD).

matadura, f. (1) (Ekv, Portor): dluh, pohledávka; (2) (Ekv): hloupý lajdácký student; • (3) **tener ~ de la cruz a la cola** (Mex): být otláčený od hlavy až k zadku; (JD).

matagallegos, m. (1) (Kub): druh sušenky; ► velmi sladký, přeslazený; (AM).

matagente, m. (1) (Kol): rostlina kondurango; (JD).

mataguaro, m. (1) (Ven): říční ryba; ► se hřbetní pilovitou ploutví; *Crenicichla geayi*; (MM).

mataguayo, m. (1) (Arg, Bol): indián; ► z jedné frakce mataků, kteří byli v neustálém kontaktu se Španěly; (2) dialekt těchto indiánů; (MM).

matagusano, m. (1) (Arg, Chil, Per): rostlina; *Eupatorium chilense*; (2) (Guat, Hond, Nik, Salv): obsah konzervy; ► tvořený kůrou pomeranče a medu; (3) (Mex): mast; ► slouží k hubení červů dobytka; (MM). • (4) (Dom): kokoska; (JD).

matahambre, m. (1) (Kub): sladkost; ► z juky, vejce a cukru; (2) (Ekv): druh malých fazolí; (3) (Portor): druh banánu; ■ Syn.: *mafafo*, *chamaluco*; (4) (Arg, Bol, Chil, Ekv), viz: *malaya*; ■ Syn.: *caucara*; (5) (Dom): kokoska; (AM).

matajey, m. (1) (Ven): druh *de lechiguana* z Venezuely; (2) plástev medu od této včely; (3) jakýkoli úl, co vytvoří vosy v lese; (MM).

matalascallando, m. (1) (Mex): tichošlápek; (JD).

matalí, m. (1) (Mex, Salv): popínavá rostlina; ► s kopinatými listy, které jsou fialové či purpurové ze spodní strany a zelené ze strany horní, s podélným stříbrným či žlutým pruhem; *Zebrina pendula*; (MM).

matalotaje, m. (1) (Am): motanice, míchanice; (JD).

matamata, f. (1) (Ven): želva; (JD).

matamba, f. (1) (Kol, Kost, Mex, Nik): rostlina z čeledi *Palmaceae*; ► s pružným a útlým stonkem, který se používá pro výrobu košů; *Desmoncus osyacanthus*; (MM). • (2) (Kol): sukovitý odolný stvol; (AM).

matambo, -ba, adj. (1) (Mex): o bílém koni: se skvrnami, zejména s jednou skrnou na zadku; grošovaný kůň; (MM).

matambre, m. (← *matahambre*) (1) (Arg, Bol, Chil, Ekv, Par, Urug): maso z dobytka; ► to, které pokrývá žebra a břicho; nachází se těsně pod kůží; viz: *vaquero*; (2) stejný druh masa, ale ochucený; ► připravuje se jako plněné závitky, které se mírně povaří; vznikne tak výtečný pokrm; (MM). • (3) (Arg): studený pokrm; *los enrolló (los papeles) como un matambre y a to a cada uno con un trozo de piolín*; (BDE). • (4) (Arg, Bol, Chil, Urug): zkrácený tvar *matahambre*; (AM).

matamico, m. (1) (Arg: Tucumán): dravý pták; ► vyskytuje se na území Tucumánu; čimango horský (*Ibycter megalopterus*); (MM).

matancero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Ven): jateční zvířata; člověk, který na jatkách zabíjí a čtvrtí dobytek; (MM). • (2) m. (Kol, Chil, Ekv, Mex, Pan): obchodník s masem; ► veřejný prodej masa; (AM). • (3) m. (Am, Ven): řezník, jateční dělník; (JD, MM). • (4) adj. (Kub): matanzaský; (5) m. (Kub): obyvatel Matanzas; (JD).

matanga, f. (1) (Mex): tlačence; dětská hra; ► spočívá v tom, že jedno dítě bouchne druhé dítě do ruky, aby mu z ní vyrazilo to, co v ní má; (MM). • (2) (Mex): tahačka, tahanice; (JD).

matanueces, m. (1) (Chil): louskáček; (JD).

matanza, f. (1) (Am, Arg, Ven): jatka; (2) (Am, StřAm, Kost): řeznictví, masna; maloobchod s masem; (AM, JD, MM). • (3) (Mex), viz: *matancero*; (MM).

matajojo, m. (1) (Arg, Urug): strom; ► s hustým větvořím; jeho dřevo při hoření dráždí oči; *Lacuma neriifolia*; (MM).

matapalo, m. (1) (StřAm, Mex): strom; ► pružný; s vláknitou kůrou; (2) (Guat, Mex): cizopasná rostlina; ► zahyne tak, že zabije rostliny, na kterých parazituje; existují různé druhy; (MM).

mataperico, m. (1) (Kol, Kub): cvrnknutí; (AM). • (2) (Kub): kukla; ► nasazuje se některým ptákům; (MM). • (3) (Am): štulec, štouchanec; (JD).

mataperrear, intr. (1) (Am, Arg, Ekv, Per): provádět klukoviny; dovádět; dělat rošťárny; (AM, JD).

mataperros, m. (1) (Mex): rostlina rodu kulčiba (*Strychnos*); (MM).

matapéz, m. (1) (Kol, Mex): rostlina; letkolusk mámivý (*Piscidia erythrina*); (MM).

matapiojo, m. (1) (Mex): rostlina; ► vyskytuje se na pobřeží Pacifiku; z jejích semenek se připravuje mast proti parazitům; *Hippocratea acapulcensis*; (2) (Nik): strom; ► má dobré dřevo; *Trichilia hirta*; (MM).

matapiojos, m. (1) (Kol, Chil): vážka; (MM).

matapulgas, f. (1) (Arg): rostlina *Schkuria bonariensis*; (2) (Mex): rostlina; *Stevia viscida*; (MM).

matar, tr. (1) ~ **el gallo** (Kub): vyřídít záležitost; (2) ~ **gusano** (Am): uhasit žízeň, ukojit hlad; (3) ~ **la rata** (Ven): zapíjet kocovinu; (4) ~ **el ratón** (Kub): mít pod čepicí, být opilý; (5) ~ **vibora en viernes** (Mex): mít z pekla štěstí; (6) ~ **la vieja** (Kub, Portor): mít hlad; (JD).

matarife, m. (1) **dar** ~ **a alguien** (Mex): oddělat, odpravit někoho; (JD).

matarse, zvrat. (1) (Kub): zahazovat se; (JD).

matarratón, m. (1) (Kol, Mex: Veracruz, Pan): viz: strom; *madre de cacao*; (MM).

matarrotos, m. (1) (Chil): pálenka nejhorší kvality; (MM). • (2) m., pl. (Chil): zastavárna; ► půjčuje peníze výměnou za šperky, oblečení a jiné věci; (AM).

matasano, m. (1) (StřAm, Kol, Mex): rostlina rodu *Casimiroa*; existují různé druhy; (MM). • (2) mastičkář, felčar; (JD).

matasanos, m. (1) (Mex): lékař; (MM).

matasarna, f. (1) (Per): rostlina; letlolusk mámivý (*Piscidia erythrina*); (MM).

matasuegra, m. (1) (Chil): člověk; ► má za úkol bavit se a rozptylovat matku snoubenky, aby se spolu snoubenci mohli snáz bavit; (AM).

matasuelo, m. (1) (Chil): pád; upadnutí na bok či na záda; (AM). • (2) (Chil): drcnutí; (JD).

matataes, m., pl. (1) (Kol): harampádí, krámy; (AM).

matate, m. (← nah. *matatl*) (1) (StřAm): zavěšené hnízdo; ► staví ho ptáci zvaní *chorcha*; (2) **echar un pan en su** ~ (Guat): získat zkušenosti; (MM). • (3) (Am, StřAm, Mex): síťovka; ► taška z rostlinných řas; na ovoce a jiné věci; (JD, MM).

matatenas, f., pl. (← nah.) (1) (Mex): mandle v cukru; oblázky; (MM). • (2) (Am, Mex): drápky; ► dětská hra s kamínky; ■ Syn.: *payana, tiquichuela*; (JD, MM).

matato, m. (1) (Bol): nádoba nebo *mate* se zobáčkem; (AM).

matatoros, m., pl. (1) (Portor): venkovský tanec *sonduro*; (AM).

matatudo, -da, adj. (1) (Bol): o nádobce: se špičatou hubičkou; pyskatý, tlamatý; (2) (Guat): šikovný; (JD).

matatús, m. (1) (Hond): tahanice, tahačka; (JD).

matatuza, f. (1) (StřAm): dětská hra; ► jedno dítě uhodí druhé do ruky tak, aby mu z ní vyrazilo to, co v ní má; viz: *matanga*; (MM). • (2) (Am): tahanice, tahačka; (JD).

matazón, f. (1) (StřAm, Kol, Kub, Ven): masakr, krveprolití; (AM).

matazonero, m. (1) (Kub): řezník; (AM).

matavaca, m. (1) (Kub): zabiják, žabikuch; př.: *cuchillo matavaca*; (JD).

matazón, m. (1) (Am, StřAm, Kol, Kub, Ven): masakr, krveprolití; (JD, MM). • (2) (Am): jatky; (3) (Kub): řeznictví; (JD).

matazonero, m. (1) (Am): jateční dělník; (2) (Kub): řezník; (JD).

match, m. (← angl.) (1) (Am): zápas; sportovní utkání; ► mezi dvěma lidmi nebo dvěma družstvy; (MM).

mate, m. (← keč. *mati*) (1) (StřAm, JižAm): tykev nebo nádoba; ► na pití maté nebo pro jiné účely; (2) odvar z listů cesmíny paraguayské (*Ilex paraguayensis*); ► též zvaná *yerba mate*; tento žaludeční nápoj je považován za povzbuzující a zdravý; připravuje se tak, že se do nádoby s několika lžičkami cesmíny paraguayské a trochou curku opakovaně vlévá horká voda; nápoj se pije kovovou trubičkou, která má na svém konci dírky tak velké, aby jimi prošel výluh, ale ne listy; tento nápoj se pije v Argentině, Bolívii, Chile, Paraguayi, Perú (jižní část oblasti Arequipa), Uruguayi a v Brazílii; pije se v jakoukoli hodinu, často místo čaje či kávy; nepodává se v restauracích, protože je považováno spíše za nápoj, který se pije na venkově, nebo v soukromí s přáteli; v první polovině 20. století bylo maté považováno za nápoj chudých, později se tato spojitost s chudobou vytratila a dnes se pije ve velkých městech a je oblíben všemi sociálními vrstvami; (3) (Guat): kulička; ► hrají si s ní děti; (4) (Arg, Bol, Urug): př.: *tomá mate, che, fraile mostén, tú, lo quisiste, tú te lo ten*; (5) ~ **amargo y china pampa, sólo pornecesidad** (Arg, Bol): když není chléb, jsou dobré koláče; (6) ~ **amargo** (Arg, Par, Urug): maté, do kterého se nepřidává cukr; (7) ~ **cimarrón** (Arg, Par, Urug): maté, do kterého se nepřidává cukr; (8) ~ **cocido** (Arg, Par, Urug): nápoj; ► připravuje se tak, že se ve vodě vaří listy cesmíny paraguayské; poté se nápoj scedí a pije se s cukrem; pijí ho na snídani chudí lidé a pracující lidé z venkova; (9) ~ **lavado** (Arg, Par, Urug): maté nevýrazné chuti; ► je nevýrazné, protože se připravuje již po několikáté ze stejné dávky cesmíny paraguayské; (10) ~ **galleta** (Arg, Par, Urug): kulatá zploštělá tykev na maté; (11) **como los ~s, sirvo si me abren la boca** (Arg, Urug): skáču tak, jak pískají; (11) **darle a uno en el** ~ (Arg, Urug): praštit někoho do hlavy, nechat někoho mimo boj, diskreditovat někoho, tít do živého; (12) **andar uno a ~s ahogados** (Arg): dělat něco ve spěchu, pod tlakem; (13) ~ **chuya** (Arg): mdlé maté; ► bez chuti, protože se nevyměnila náplň; (14) **ni pito, ni tomo** ~ (Chil): fráze, kterou člověk odmítá to, co se mu nabízí; (15) **no tener cruz en el** ~ (Bol, Per): být naivní; nebýt moc chytrý; být

padlý na hlavu; **(16) no necesitar ~s para nadar** (Per): nepotřebovat ničí pomoc; ► v této peruánské frázi *mates* označují suché neotevřené tykve, přivázané kolem pasu, které slouží jako záchranný kruh; (MM). • **(17)** (Am, Arg, Ekv, Per): pleš; ► na celé hlavě; **(18)** (Chil, LaPla): hlava, kokos; **(19) pegar ~** (Am, StřAm): zbláznit se; **(20) tener mucho ~** (Am, StřAm): mít prostředky, být podvodník; vyznat se v tlačeni; **(21) calentar agua para que otro tome ~** (Am, Arg, Chil, Par, Urug): slíznout smetanu za práci odvedenou někým jiným; **(22)** především o muži, který se zamiluje do ženy, kterou si nakonec vezme někdo jiný; tahat za někoho kaštan z ohně; (JD, MM). • **(23) ~ de coca o de menta** (Per): příchut' koky či máty; př.: *un mate de coca, una siesticita y como nuevo*; (BDE). • **(24)** adj. (Chil): poctivý; př.: *ella está mate*; **(25)** (Am): cesmína paraguayská, maté, čaj; **(26)** (Kub): muchlování, muckání; **(27)** pl. (Per): plovací měchýře; př.: *mate salvavida*; **(28) a ~** (Ekv): dohola; **(29) se dan su ~ en el parque** (Kub): muchlují se spolu v parku; **(30) meter ~ ahogado** (Per): mít naspěch; **(31) quien toma ~, vuelve** (Arg): dobré účty dělají dobré přátelé; (JD).

mateado, -da, adj/subst. **(1)** adj. (Mex): řídký; **(2)** f. (Arg): pití čaje maté; (JD).

mateador, adj/subst. **(1)** adj. (Am): navyklý na čaj maté; **(2)** m/f. (Am): milovník čaje maté; (JD).

mateaje, m. **(1)** (Am): plantáž čaje maté; (JD).

matear, intr. **(1)** (Am, Arg, Chil, Par, Urug): pít maté z tykve zvané *mate*; (JD, MM). • **(2)** (Chil): smíchat jednu tekutinu s jinou tekutinou; **(3)** dát mat v šachách; **(4)** (Chil, Mex): pěstovat kěříky nebo je přesazovat zpět z místa, kde se jim nedařilo; (MM). • **(5)** (LaPla, JižAm): pít maté; př.: *las muchachas de los bares matean yerba lavada, al cabo de una noche sin clientes*; (AM, BDE). • **(6)** (Am) připravit čaj maté; **(7)** (Kub): hrát kuličky; osahávat, omakávat; (JD).

matearse, intr. **(1)** (Chil): šprtat se; (JD).

matecito, m. **(1)** (Am): čajíček maté; (JD).

matejuelo, m. **(1)** (Antil): ryba, *Holocentrus matejuelo*; (MM).

matera, f. **(1)** (Kol): květináč; (JD).

material, adj/subst. **(1)** adj. (Ven): pečlivý, svědomitý, podrobný; (MM). • **(2) de ~** (Am, Arg, Kol, Par, Portor, Urug): o stavbách z cihel či vepřovic; vepřovicový; (JD, AM). • **(3)** m. (Kub): těličko; př.: *¡qué material tiene!*; (JD).

materialista, m. **(1)** (Mex): řidič nákladního auta; ► převáží stavební materiál; př.: *prohibido a los materialistas estacionar en lo absoluto; ... y lograron que un camión materialista los llevara hasta la iglesia*; (BDE). • **(2)** (Mex): obchodník se stavebním materiálem; (JD).

materializar, tr. (← angl. *materialize*) **(1)** (Am): zrealizovat něco; (MM).

matero, -ra, adj. **(1)** (Am, Arg, Chil, Par, Urug): mající rád nápoj maté; (JD, MM). • **(2)** (Arg, Chil, Par, Urug): související s nápojem maté; (MM). • **(3)** (Kol): květináč; (JD).

matete, m. **(1)** (Arg, Urug): směs substancí, které utvářejí nesoudržnou hmotu; **(2)** spor, potyčka, kravál; **(3)** zmatek; **(4) tener un ~** (Arg, Urug): mít velké pochyby, rozpaky; **(5) tener un ~ en la cabeza**; být velmi zmatený; **(6) hacerse un ~** (Arg, Urug): být zmatený; (MM). • **(7) ser, o parecer un ~** (Arg): o jídle: převarit, znovu povařit; o ulicích: být bahnitý, špinavý; (AM). • **(8)** (Am): motanice; **(9)** (Kub): bleptačka; (JD).

mático, m. **(1)** (Chil): list stromu *pañil*; *Buddleia globosa*; (AM).

matinada, f. **(1)** (Am): jítro, časně ráno; (JD).

matiné, f. (← fr. *matinée*) **(1)** (Am): divadelní představení, divadlo, kino, cirkus, atd.; ► předvádí se divákům dopoledne nebo krátce po poledni; **(2)** (Arg): dámské domácí oblečení; ► dlouhé, z lehké látky, nosí se ráno; (MM).

matlazagua, f. (← nah.) **(1)** (Mex): prudká horečka; **(2)** úpal, tyfus; (MM).

mato, m. **(1)** (Portor): semínka různých rostlin rodu *Canavalia*, *Bromis* nebo *Guilandia*; ► často si s nimi hrají děti; **(2)** (Ven): ještěr; ► podobný leguánovi; tmavý, s pruhovaným hřbetem, šupinatý; dorůstá až do dvou metrů délky; pohybuje se velmi rychle a se vztyčenou hlavou; *Tejus teguixium*; **(3)** sval na rukách; **(4)** (Dom, Portor), viz: *cabalonga*; **(5) ~ de agua** (Ven): velký ještěr; ► podobný leguánovi, v jehož společnosti se často nachází; *Tejus nigropunctatus*; **(6) los ~s son rayados y caminan empinados** (Ven): ironická odpověď; ► používá se, když se někdo vychloubá; (MM).

matoco, m. **(1)** (Chil): čert; (AM).

matoide, m. **(1)** (Am): rváč; (JD).

matojal, m. **(1)** (Kol, Kub, Portor): křoví, houští, houština; (JD, MM).

matojo, m. (1) (Antil, Kol, Kub, Mex): křoví, houští; (2) (Kub): odrůda povijnice batátové; (3) (Kub, Portor): výhonek; ► výhonky, které vyraží poté, co se skácí stromy; (JD, MM).

matonear, tr. (1) (Am, StřAm): zabít; (AM, JD). • (2) (StřAm): dotýkat se; zavadit; odplevelovat mačetou; (AM).

matonismo, m. (1) (Am): výtržnická povaha; tíhnutí jedince ke zločinnému násilí; (MM). • (2) (Mex): lupičství, surovost, barbarství; (JD).

matorro, m. (1) (Kol): křoví, houští; (AM).

matra, f. (1) (Arg, Urug): pokrývka z ovčí vlny; ► někdy bývá zdobená; dává se na koně pod sedlo; viz: *mantillón*; (MM). • (2) (Am): koňská houně; (3) (Chil): morek; (JD). • (4) (Arg, Urug): bavlněný hadr; ► slouží k utírání potu; (AM).

matraca, f. (1) (Mex): hlučný pták; ► vyskytuje se v oblasti Veracruz; *Campylor hynchus zonatus*; (MM). • (2) (Kub): utkvělá myšlenka; (JD).

matracazo, m. (1) (Portor): hlt likéru; (AM).

matraquearse, zvrát. (1) (Portor): nasávat, pít likér; (AM).

matraquero, -ra, adj. (1) (Am, Portor): otravný, drzý; (JD, MM).

matraquilla, f. (1) (Kub): pořád stejná písnička; (JD).

matraquillar, tr. (1) (Kub): otravovat; př.: *me está matraquillando*; (JD).

matraquilloso, adj. (1) (Kub): paličatý; (JD).

matreraje, m. (1) (Am, Arg, Urug): tuláctví; lupičství; banditsví; ■ Syn.: *matrereada*; (AM, JD).

matrerear, intr. (1) (Am, Arg, Urug): toulat se, potulovat se, žít jako vagabund; (AM, JD).

matrería, f. (1) (Arg): vagabundství; (AM).

matrero, -ra, adj. (1) adj. (Arg, Bol, Chil, Per, Urug): banditský, vagabundský; ► žijící v kopcích, cílem je únik před spravedlností; (2) adj. (Arg, Bol, Chil, Per, Urug): podezřívavý, nedůvěřivý; (3) adj. (Arg, Bol, Chil, Per, Urug): prohnaný; falešně mírný a skromný; (4) adj. (Arg, Bol, Chil, Per, Urug): potkloukající se; zločinecký; (MM). • (5) adj. (Am): plachý; (6) m. (Am): tulák, lupič; (JD).

matriculado, m. (1) ~ **repitiente** (Arg): repetent; (JD).

matrijo, m. (1) (Par): chuchvalec; (JD).

matrimoniarse, zvrát. (1) hanl. (Am, Mex): oženit se, vdát se; (JD, MM).

matrimonio, m. (1) (Portor): pokrm; ► rýže s fazolemi; v hospodách; (AM).

matropa, f. (1) (Hond): hysterie; (AM).

matroz, adj/m. (1) m. (Kol, Ven): chvástal, domýšlivec; (2) adj. (Kol): skvělý, strašný, ohromný; (AM). • (3) m. (Am): honda, honimír; (JD).

matuasto, m. (1) (Chil): tmavý jedovatý ještěř; (MM).

matuco, m. (1) (Portor): druh hole; (AM).

matucho, -cha, adj/subst. (1) adj. (Chil): šikovný, vychytralý, mazaný; (2) m. (Chil): externí žák; (3) (Chil): ďábel; (4) (Arg, Bol, Urug). Am): nováček; (5) herka; (AM).

matufia, f. (1) (Arg, Urug): podvod, podfuk, podlost, švindl, lest; (MM).

matul, m. (1) (Kub): svazek listů tabáku; (2) ranec; (3) oplácáný člověk; (4) (Salv): kožený řemínek; ► připevňuje horní část nože mezi střenky rukojeti; (AM).

matulanga, f. (1) (Kub): balík, uzel; (AM).

matulo, m. (1) (Kub): určité množství snítek tabáku; ► připravené, svázané; (2) boule, chaos; (3) baculatý člověk; ► člověk s disproportionální postavou; (4) (Salv): kožený řemínek; ► připevňuje horní část nože mezi dvě střenky rukojeti; (MM).

matungo, adj/subst. (1) adj. (Arg, Am, Kub, Portor, Urug): hubený, nevyvinutý, vycmrdlý, kost a kůže; (2) m. (Arg, Am, Kub, Portor, Urug): stará mrcha, herka; (AM, JD).

maturraca, f. (1) (Kub): podvod, podfuk; (AM).

maturranga, f. (1) (Ven: Trujillo): křik, povyk, jásos; (AM).

maturrango, -ga, adj/subst. (1) adj. (Arg, Per, Urug): o jezdcí: špatný, nezkušený; (2) adj. (Arg, Chil, Urug): o člověku: těžký a neobratný; (3) m. (Arg, Per): herka; ► v průběhu bojů za nezávislost tak označovali američtí vojáci španělské vojáky, protože nebyli dobří jezdci; (MM). • (4) m. (Am): nešika, padavka; (JD).

maturrangear, intr. (1) (LaPla): jezdit; (AM).

maturranguero, -ra, adj. (1) (Kub): vypečený, mazaný, lumpácký; (JD).

matutines, m., pl. (1) (Chil): exorcismus; (2) fráze; ► úvodní a zakončující fráze pohádek; (AM).

mauca, adj. (1) (Per): starý; (JD).

maula, adj/subst. (1) adj. (Am): o zvířatech: líná a slabá (pro práci); (2) adj. (Arg, Mex): o člověku: k ničemu, podvádějící a zrádný; (3) adj. (Arg): zbabělý; (MM). • (4) f. (Am): líné zvíře; (5) f. (Arg): zbabělec; (6) f. (Mex): ničema; (JD).

maular, intr. (1) (Kol): flákat se, povalovat se; (2) (Chil, Urug): šidit, podvádět; (AM).

maulero, -ra, m/f. (1) (Ekv): kouzelník, kouzelnice; (MM).

maulino, -na, adj. (1) (Chil): o čepici: plstěná či vlněná, zakončená do špičky; (AM).

mau-mau, m. (1) (Kub): povstalec; (JD).

maure, m. (1) arch.(Kol, Mex): barevný pás; ► venkovanky ho používaly na sukňě, aby si tak stáhly pas; (2) (Ven: Coro): kus silné konopné látky; ► na výrobu kalhot; (MM).

mauricio, m. (1) (Ven): zralý banán; (MM).

mautaje, m. (1) (Ven): stádo telat; (JD).

maute, adj/m. (1) m. (Ven): velké tele; (MM). • (2) adj. (Ven): odložený; (AM).

mavacure, m. (1) (Ven): liána; ► získává se z ní kurare; (MM).

maxaco, m. (1) (Arg): moučka ze svatojánského chleba; (JD).

maxaquear, tr. (1) (Arg): míchat, mačkat; (JD).

Maximato, m. (1) (Mex): období vlády mexického prezidenta Plutarca Eliase Callese; př.: *prolonga su poder mediante la figura monstruosa del maximato, del poder detrás del trono*; (BDE).

máximo, m. (1) **jefe** ~ (Mex): titul mexického prezidenta Plutarca Eliase Callese; př.: *a ese hombre con rostro de granito y mirada de tigre, el jefe máximo de la revolución, Plutarco Elías Calles*; (2) ~ **jefe** (Mex): prezident, vůdce; př.: *máximo jefe del FMR; su máximo líder aguantó más que el diablo*; (BDE).

maya, adj/subst. (1) f.(Antil, Ven): rostlina; ► z čeledi bromeliovitých; podobá se ananasovníku; (2) plody této rostliny; *Ananas pinguin*; ■ Syn.: *piña de ratón*; (3) (Am): indián; ► představitel národa, který vybudoval jednu z nejvyspělejších kultur v Americe; Májové se rozšířili po celém Yukatanu, Tabasku a oblasti Chiapas v Mexiku pod jménem *mayas* či *yucatecos*; v Guatemale zase pod jménem *maya-quichés*; jejich přítomnost a vliv dosahoval až k území dnešní Republiky del Salvador a části Hondurasu; (4) adj. (Antil, Ven): aplikuje se na vše, co souvisí s těmito indiány; ► májská civilizace se soustředila na náboženský život; byli to právě kněži, kdo podporovali pokrok v architektuře a dalších uměních; byla to jediná americká kultura, která měla vlastní písmo, které se vyvinulo z hieroglyfického písma Olmeků, a také vlastní kalendář téhož původu; tato civilizace se datuje od roku 100 př. n. l. až do roku 300 n. l., ale výstavba velkých památek pravděpodobně začala až o století později; tyto památky je možno obdivovat ve městech *Copán, Tikal, Vaxactún, Piedras Negras, Yaxchilán a Palenque*; další velká města jako jsou *Yucatán, Uxmal, Labná, Sayil, Kabah a Chichen-Itzá* a jejich architektonické památky jsou pozdějšího data; úpadek tohoto uměleckého boomu začíná v 10. století našeho letopočtu s invází různých etnik přicházejících ze severu, která obsadila *Yucatán* a Guatemalu; skupina Tolteků, kteří si říkali *Itzá*, se usadila ve městě *Chichén*, kterému se od té doby říká *Chichén-Itzá*; tomuto období se říká Mexické období, protože se v té době zavedl kult boha jménem *Quetzalcoátl* a dalších mexických bohů; až do roku 1200 se Mayové snažili osvobodit a znovu nastolit původní tradici; založili hlavní město v *Mayapán* se silnou a centralizovanou vládou, to ovšem způsobilo různá povstání, táhlé války a také utvoření nezávislých regionálních vlád, které jen uspíšily úpadek; když v roce 1525 přišli Španělé do Guatemaly, bylo snadné ji dobýt, protože Mayové byli politicky a kulturně velmi slabí; (MM). • (5) **ser uno peor que la** ~ (Portor): být horší než svědící prášek; být horší než to, co se očekává; (6) **de cualquier ~ salta un ratón** (Portor): odkud to člověk nejméně čeká, vyskočí zajíc; než se člověk naděje, je to tady; nevíme dne ani hodiny; (JD, MM).

mayaco, m. (1) (Chil), viz: *zapilote*; (MM). • (2) (Chil): sup; (JD).

mayagua, f. (1) (Hond): nedopalek cigarety; viz též: *magaya*; (MM).

mayal, f. (1) (Ven): hmota v lisu, válec lisu; (AM).

mayar, tr. (← *majar*) (1) (Kost): nechat uhynout; usušit rostliny a květiny; ► tento pojem pochází z dávné výslovnosti z *majar*; (MM).

mayate, adj/subst. (← nah. *mayatl*, „brouk“) (1) m. (Mex): blýskavě zelenkavý brouk; *Hallorina dugesii*; (2) m. (Mex): brouk obecně; (3) adj. (Mex): opilý, namazaný; (4) adj. (Nik): bleďý,

pobledlý; (MM). • (5) adj. (Nik): bledý; (JD). • (6) **irse como el ~, con hebra y todo** (Mex: Durango): utéct s penězi; (AM).

mayén, m. (1) (Ven): uřknutí, uhranutí; (AM).

mayetado, m. (1) (Kub): plechový plot; (AM).

mayimbe, m. (1) (Kub): lampasák; pohlavár; (JD).

mayito, m. (1) (Kub), viz: *mayo*; (MM).

mayo, adj/subst. (1) m. (Kub): černý pták; ► lesklý se zelenavými odlesky na křídlech; v době migrace se objevuje ve velkých hejnech; trupiál karibský (*Icterus dominicensis*); (2) **para ~** (Chil): na svatého dyndy; ■ Syn.: *mayito*; (MM). • (3) (Chil): s majonézou; př.: *dos pisco sour y cuatro empanaditas más tarde, elijo un menú de locos mayo y «Criadillas a la diabla»*; (BDE). • (4) adj. (Arg): květnový, májový; př.: *fiestas mayas*; (5) **tener ~** (Kub): mít napilno, mít průjem; (JD).

mayocol, m. (← *may*.) (1) (Mex: Yucatán): vedoucí, mistr; (AM).

mayombero, m. (1) (Kub): zaklínač; (JD).

mayor!, citosl. (1) (Kub): šéfe!; (JD).

mayoral, m. (1) arch. (Arg, Par, Urug): hlídač v tramvaji; ► pověřený výběrem peněz od cestujících; (2) (Kub): vládní zaměstnanec; ► má na starosti venkovské statky; (MM). • (3) (Arg): řidič tramvaje; (AM). • (4) (Am): konduktér; (JD).

mayordoma, f. (1) (Kub): panička, drahá polovička; (JD).

mayordomo, m. (1) (Am, Chil): šafář, vedoucí; (AM, JD). • (2) (Per): sluha; (AM).

mayorear, tr. (1) (Am): prodávat, obchodovat ve velkém; (JD).

mayoreo, m. (1) (Am, Chil, Mex): velkoobchodní prodej, prodej ve velkém; velkoobchod; (JD, MM).

mayoría, f. (1) **de ~** (Portor): s vysokou chocholkou; (AM).

mayorista, adj/subst. (1) (Arg, Chil, Mex, Par, Urug): obchodník; ► prodává ve velkém; (MM).

mayoritario, -ria, adj/subst. (1) adj. (Am): většinový; ► týká se většiny; (2) adj. (Am): většinový; ► tento pojem se aplikuje na skupinu či politickou stranu, která ve volbách či při hlasování získá většinu hlasů; (MM). • (3) m. (Am): velkoobchodník; (JD).

maytén, m. (1) (Chil): stromek z Chile; *Maytenus macrocarpus*; (MM).

mayuato, -ta, adj. (1) (Arg): plachý, divoký; (JD).

mayúsculo, -la, adj. (1) (Am): mimořádný, neobyčejný, nehorázný; př.: *escándalo mayúsculo*; (MM).

maza, f. (1) (Am): náboj kola; (MM). • (2) (Am, Kol, Kub, Portor): válce lisu; ► na drcení cukrové třtiny; (JD, MM).

mazacote, m. (1) (Arg): zbytek cukrové masy; ► tyto zbytky zůstaly po rafinaci přilepené na dně a na stěnách kotle; ■ Syn.: *chancaca, raspadura*; (2) špatně udělané jídlo; ► vypadá jako nějaká hmota; (3) zmatené a neuspořádané literární dílo; (MM). • (4) (Arg, Kub): jakákoli směs; vše, co tvoří celistvou hmotu; (JD, MM) • (5) sladkost; př.: *puso frente a sus ojos el mazacote seco y amarillento*; (BDE).

mazacuate, m. (← nah. *mazatl*, „bláznivý“, + *coatl*, „had“) (1) (Kub): hroznýš kubánský; viz: *tragavenado*; (2) každá dlouhá a tlustá věc, která připomíná tohoto hada; (MM). • (3) (Mex): hroznýš; (JD).

mazacotudo, -da, adj. (1) (Am): humpolácký; (JD).

mazagaya, f. (1) (Arg): chřestidlo; ► z plechovky; (JD).

mazama, m. (← nah.) (1) (Ekv): roháč obecný (*Cervus pudu*); (MM).

mazamorra, f. (1) (Portor, JižAm): pokrm z vařené kukuřice; (2) (StřAm, Kol, Kub, Portor): puchýř či absces; ► vytváří se u koní na spodní straně kopyt; způsobuje ho vlkcho; (3) (Kol, Kub, Pan, Portor): podráždění prstů na nohou; praskliny, vřídky či odřeniny na prstech na nahou; (4) **menear la ~** (Kol): kout pikle, intrikovat; (5) (Bol): lavina bahna a kamení; ► její síla a následky jsou podobné jako u laviny sněhu; (MM). • (6) Kol): prozkoumávat opuštěné doly; ► již vyfárané a opuštěné; (AM).

mazamorrear, tr. (1) (Kol): protahovat, oddalovat; (2) (Ekv): omítnout; (JD).

mazamorreo, m. (1) (Kol): rýžovat zlato; ► práť povrchový písek z řečišť a z pláží u řek; (AM).

mazamorrero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Kol): intrikující, intrikánský; (2) adj. (Per): limský; z Limy; ► o typickém obyvateli Limy; (3) m/f. prodáváč kukuřičné kaše; (MM). • (4) adj. (Kol): popletený; (AM).

mazatetes, m. (1) (Mex): jiný název pro *valeriana toluicana*; (MM).

mazato, m. (1) (Mex, Ven): porce mleté kukuřice; ► zásoba jídla na cestách; vaří se z ní skromné večeře; když je to nezbytné, smíchá se se studenou vodou a nechá odležet; (2) (Ven): rozmačkaný a okyselený zralý banán; ► tenhle pokrm jedí indiáni; viz: *masato*; již Oviedo zmiňuje pojem *mazato* jako označení pro zásoby, které s sebou vozili dobyvatelé na své expedice; (MM). • (3) (Ven): tekutá potravinová substance s kukuřicí; (AM). • (4) (Am): kaše; (JD).

mazo, m. (1) (Arg): balíček; př.: *cortá el mazo en dos, con la mano izquierda. Ahora cortá, otra vez con la mano izquierda*; (BDE). • (2) (Kub): fůra, habaděj; př.: *un mazo de algo*; (JD).

mazorca, f. (← *más horca*) (1) (Arg): Lidová společnost pro obnovu (*Sociedad Popular Restauradora*); ► pracovali pro Juana Manuela Rosase; (2) (Chil): tlupa banditů; (3) autoritativní a despotická vláda; (4) rada, výbor; ► z lidí, kteří tvoří autoritativní a despotickou vládu; (MM). • (5) tajná policie diktátora Rosase; př.: *una noche, hacia 1842, oyeron el creciente y sordo rumor de los cascotes de los caballos ... La Mazorca, esta vez no pasó largo. Al griterío sucedieron los repetidos golpes, mientras los hombres derribaban la puerta*; (BDE). • (6) (Am): zub kňasák; ► velký zub; (7) **pelar la ~** (Am): cenit se, cenit zuby; (JD).

mazorcar, intr. (1) (Kub): tvořit klas kukuřice; (AM).

mazorquear, intr. (1) (Mex): vyhnat klasy; (MM).

mazorqueo, m. (1) (Mex): hnaní do klasů; ► u kukuřice; (JD).

mazorquero, -ra, adj/subst. (1) arch., m. (Arg): člověk; ► příslušník společnosti *mazorca*, bandy zabijáků; (2) hanl., m. (Arg, Chil): zastánce násilných a krvavých praktik, prostředků; ► používá se v dnešní době; (MM). • (3) adj. (Am): tyranský; (4) m.(Arg): přívrženec diktátora Rosase; (JD).

mazorquilla, f. (1) (Mex): úder; ► prsty otevřené dlaně udeříme na hřbet druhé ruky; (2) **de a ~** (Ven): zdarma, gratis; (MM).

mazorra, f. (1) (Kub): cvokárna; (JD).

mazote, m. (1) (Kol): rána; ► ukazováčkem a prostředníkem na zápěstí; (2) plácnutí; ► v některých chlapeckých hrách vítěz plácne poraženého na hřbety rukou; (3) **de a ~** (Ven): zdarma, zadarmo; (AM). • (4) (Am): cvrnknutí; (JD).

mayocol, m. (← *may.*) (1) (Mex: Yucatán): vedoucí, mistr; (AM).

4. COMENTARIO DE LA TRADUCCIÓN

La mayor parte de mi tesis final consistió en el recogimiento de los americanismos y voces indígenas más usadas en América Latina de los diccionarios de *Augusto Malaret*, *Marcos A. Morínigo*, *Brian Steel* y *Josef Dubský*. En mi trabajo elaboré solamente los términos con letras iniciales Ma. La tesis presenta la parte del Diccionario de Americanismos Checo-Español.

Cómo he mencionado, trabajé con cuatro diccionarios básicos. Mi propósito fue unir todos los términos de esos diccionarios y hacer la traducción más precisa y clara para mejor comprensión y la manipulación fácil.

Fue muy importante juntar todos los significados de los cuatro diccionarios de cada lema. Había muchos lemas que se encontraron en dos o más diccionarios a la vez con el mismo significado o con el significado parecido o diferente. En el caso del mismo significado, lo uní y describí en una sola explicación. En el caso de varios significados, los puse en el orden, cada uno fue designado por un número:

marroquinería, f. (1) (Arg, Chil, Par, Urug): dílna; ► vyrábějí se v ní předměty z Maroka; (2) obchod; ► prodávají se zde výrobky z Maroka; (MM).

Por sacar los vocablos de los cuatro diccionarios, fue necesario distinguirlos por esas abreviaturas: (AM), (MM), (BDE) y (JD). Para facilitar la orientación en el texto, utilicé el signo: ● que dividía varios diccionarios:

mayaco, m. (1) (Chil), viz: *zapolote*; (MM). ● (2) (Chil): sup; (JD).

En el texto se encuentran varios símbolos. Para designar los sinónimos o las variantes utilicé los signos: ; ■ Syn.: y ; ■ Var.: Cómo los sinónimos tanto las variantes hacen referencia al vocablo originario:

mazacote, m., ■ Syn.: *chancaca*, *raspadura*; (MM).

macuche, m., ■ Var.: *macuchi*; (AM).

macundos, m., pl., viz: *macundales*; (MM).

Es obvio que la referencia a los vocablos originarios se hace también por medio de la cursiva.

El otro símbolo muy importante es: ►. Lo utilicé para hacer referencia a la explicación enciclopédica. En el diccionario se encontró ese símbolo frecuentemente. Mi propósito fue hacer las explicaciones bastante cortas y claras, pero en algunos casos fue necesario utilizar una explicación más extensa. Algunas explicaciones no solo aclaran el significado, sino también completan la información sobre el origen del lema, etc.

mayar, tr. (← *majar*) (1) venk.(Kost): nechat uhynout; usušit rostliny a květiny; ► tento pojem pochází z dávné výslovnosti z *majar*; (MM).

marará, m. (1) (Kol, Ven): palma; ► má vodorovný oddenek, ze kterého rostou kmeny o délce 6-7 metrů, široké několik desítek centimetrů; *Martinezia elegans*; (2) pták podobný turpialovi; ► staví si hnízda na této palmě; (MM).

En cuanto a los signos de entre paréntesis, entre paréntesis se puede poner por ejemplo la abreviatura de la lengua de que procede el término. A veces conocemos solamente la palabra de que el lema procede. Esa palabra la ponemos entre paréntesis también. En estos dos casos hay que poner antes de la abreviatura o la palabra original ese signo: ←. Hay que mencionar, que no todos los lemas del diccionario tienen esa información de la procedencia. Entre paréntesis también puse las abreviaturas de los países o partes de los países en los que se utilizaba el término:

mazama, m. (← nah.) (1) (Ekv): roháč obecný (*Cervus pudu*); (MM).

mayocol, m. (← may.) (1) (Mex: Yucatán): vedoucí, mistr; (AM).

El otro signo muy importante es ~. El lema puede formar locuciones o frases hechas. En esos casos las locuciones y las frases echas escribimos en negrita. Para no repetir el lema entre la locución, utilizamos el signo ya mencionado:

matar, tr. (1) ~ **el ratón** (Kub): mít pod čepicí; (JD).

maya, subst. (1) **ser uno peor que la** ~ (Portor): být horší než svědící prášek; (MM).

Durante la elaboración del trabajo me enfrenté a muchos problemas. Entre los vocablos hay muchas denominaciones de plantas o de animales. Intenté encontrar los equivalentes checos, pero no logré ese intento en todos los casos. Tuve que buscar en varias páginas web que se ocupaban de la problemática de la fauna y flora. En el caso de no encontrar el equivalente checo, dejé la denominación latina, escrita en cursiva. Los términos sin equivalente checo forman la mayoría de esos lemas.

Algunos ejemplos de las expresiones con la traducción al checo:

macagüita, f. (1) (Kub): šáchorjedlý (*Cyperus esculentus*); (MM).¹

marimonda, f. (1) (Bol, Kol, Ven): opice; ► tmavá, velmi hravá; chápan dlouhosrstý (*Ateles belzebuth*); (MM).²

machín, m. (1) (Kol, Ven): malpa běločelá; ► malá jihoamerická opice; (MM).³

madama, f. (1) (Arg, Bol, Par, Urug): porodní bába; (2) vedoucí nevěstince; (3) (Kub): netýkavka balzamína; ► okrasná rostlina; (MM).⁴

madi, m. (← map.) (1) arch. (Chil): mádie setá; ► rostlina z čeledi hvězdnicovitých; má olejnatá semínka; (MM).⁵

maicero, m. (1) (Kol): kukačka *ani*; (MM).⁶

maipurí, m. (1) druh tapíra; ► tapír čabrákový; (MM).⁷

El otro problema bastante corriente fue la explicación de un lema por el otro término, que no había podido encontrar en ningún diccionario alcanzable. Siempre empecé a buscar la solución del problema en las páginas web de la *Real Academia Española*, también en el diccionario checo-español y español-checo de *Lingea* y de *Fin* y luego en varios diccionarios en el internet y al final en el *Diccionario de americanismos* (DA)⁸. En el caso de no encontrar la solución fui a consultarlo con el tutor de mi tesis final. Después de la consulta decidimos si dejar o excluir el lema del diccionario.

¹ «Šáchor jedlý (*Cyperus esculentus*)», <<http://botanika.wendys.cz/cizi/rostlina.php?98>>, [consulta: 26/3/2013]

² «Zařazení v systému», <<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id32158/>>, [consulta: 26/3/2013]

³ «malpa běločelá», <<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id32186/>>, [consulta: 26/3/2013]

⁴ «Netýkavka balzamína», <<http://kvetiny.atlasrostlin.cz/netykavka-balzamina>>, [consulta: 26/3/2013]

⁵ «mádie setá (*Madia sativa*)», <<http://kvetiny.atlasrostlin.cz/madie-seta>>, [consulta: 27/3/2013]

⁶ «kukačka ani», <<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id22358/>>, [consulta: 27/3/2013]

⁷ «tapír čabrákový», <<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id33421/>>, [consulta: 27/3/2013]

⁸ Asociación de Academias de la Lengua Española, *Diccionario de americanismos*, Lima 2000.

A veces las explicaciones de los términos fueron bastante complicadas e incomprensibles. En esos casos busqué ayuda en el diccionario de la Real Academia Española en Internet de nuevo, pero también tuve que buscar las fotos de algunos objetos o las definiciones, para ver cómo funcionaban o para comprender de lo que se trataba. La incomprensibilidad fue dada también por la razón de que algunas expresiones procedían del campo de la minería, de la marinería y de otros campos muy específicos.

En cuanto al trabajo con los diccionarios, generalmente no tuve muchos problemas con falta de los países o de las categorías gramaticales. La única excepción fue el diccionario de Josef Dubský⁹. En este diccionario muchas veces faltan las categorías gramaticales y algunas traducciones al checo parecen un poco arcaicas. Eso me complicó el trabajo. En cuanto a las traducciones arcaicas me decidí mantener la forma de la palabra del original:

maturranguero, -ra, adj. (1) (Kub): vypečený, lumpácký; (JD).

matroz, m. (1) (Am): honda, honimír; (JD).

macanada, f. (1) bouchnutí, majznutí, plácnutí klackem; př.: *le dio una macanada*; (JD).

machado, adj/subst. (1) (Am): opilý, opilec, mazavka; (JD).

machancha, f. (1) (Arg): ulejkva; (2) **hacer la ~** (Arg): uleivat se; (JD).

machicó, m. (1) (Arg): míca, kočka; (JD).

Es obvio, que el proceso de la traducción es un trabajo muy difícil. No es suficiente conocer la lengua, hay que tener experiencias, ser bastante paciente y decidido, y también hay que tener un sentimiento lingüístico. Como he dicho, la elaboración de un diccionario no es el proceso fácil, pero es muy interesante y enriquecedor.

⁹ DUBSKÝ, Josef: *Velký španělsko-český slovník II/ I-Z*, Praha: Academia, 1999.

5. CONCLUSIÓN

El propósito de la tesis final fue traducir los términos del habla de la América Latina. El habla está formado por los americanismos, pero también por expresiones de varias lenguas indígenas. Saqué y uní los lemas de los diccionarios ya mencionados de *Augusto Malaret*, *Marcos A. Morínigo*, *Brian Steel* y de *Josef Dubský*.

Durante la elaboración del trabajo descubrí que la idea de crear un diccionario de los americanismos checo-español era una idea muy valiente. Ya sé que la creación del diccionario necesita mucho tiempo, mucha experiencia y la decisión. Para mí se trata de un procedimiento muy difícil, a veces casi imposible. No podía imaginar qué rico era el vocabulario de América Latina. Hay muchas expresiones bastante específicas, por ejemplo de la minería, marinería etc., y especializadas de varios campos o disciplinas. El español de allí incluye también muchas denominaciones de la fauna y flora. Como he mencionado en el comentario de la tesis, fue bastante difícil buscar los equivalentes checos y tampoco logré esa intención en todos los casos.

En el trabajo también me enfrenté a varias locuciones o frases hechas. Eso fue uno de los problemas más graves, porque fue muy difícil buscar los equivalentes checos. En el caso de las locuciones y frases echas me ayudó el diccionario de Josef Dubský, pero también las consultas con el tutor de la tesis.

Como he mencionado muchas veces, el trabajo en la creación del diccionario de los americanismos fue una experiencia muy útil, interesante y enriquecedora. Agradezco mucho la participación en esa obra por saber que un día ese diccionario servirá y ayudará a muchos usuarios futuros.

6. RESUMEN

La tesis final formará una parte del *Diccionario de Americanismos*. Se trata de un diccionario bilingüe español-checo. El trabajo final incluye un listado extenso de los lemas que empiezan con las letras Ma. Los lemas son recolectados de los diccionarios de *Augusto Malaret*, *Marcos A. Morínigo*, *Brian Steel* y *Josef Dubský*.

RESUMÉ

Tato bakalářská práce se stane součástí Slovníku amerikanismů. Jedná se o slovník překladový, který převádí hesla ze španělského jazyka do jazyka českého. Závěrečná práce zahrnuje obsáhlý soupis hesel, která začínají písmeny Ma. Hesla jsou sesbírána ze slovníků *Augusta Malareta*, *Marcose A. Moríniga*, *Briana Steela* a *Josefa Dubského*.

7. ANOTACIÓN

Autor:	Mgr. Hana Roháčková
Název katedry a fakulty:	Katedra romanistiky, Filozofická fakulta UP
Název bakalářské práce:	El diccionario de americanismos; la letra M (1 ^a parte) de los diccionarios de Augusto Malaret, Marcos A. Morínigo, Brian Steel y Josef Dubský
Vedoucí bakalářské práce:	prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.
Počet stran:	63
Počet znaků:	194 650
Počet příloh:	1 CD
Počet titulů použité literatury:	8
Klíčová slova:	Latinská Amerika, amerikanismy, slovník, překlad, španělsko-český, Augusto Malaret, Marcos A. Morínigo, Brian Steel, Josef Dubský

Charakteristika:

Cílem této práce bylo sesbírat a přeložit hesla ze slovníků *Augusta Malareta*, *Marcose A. Moríniga*, *Briana Steela* a *Josefa Dubského*. Jedná se o všechna hesla z těchto slovníků začínajících písmeny Ma. Kromě překladu samotného tato práce obsahuje popis a vysvětlení překladatelského procesu.

ANNOTATION

Author:	Mgr. Hana Roháčková
Name of department and faculty:	Department of the Romance Studies at the Philosophical Faculty
Title:	The dictionary of americanisms; the letter M (1 th part) from the dictionaries of Augusto Malaret, Marcos A. Morínigo, Brian Steel and Josef Dubský
Thesis supervisor:	prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.
Number of pages:	63
Number of characters:	194 650
Number of attachments:	1 CD
Number of used sources of literature:	8
Keywords:	Latin America, americanisms, dictionary, translation, Spanish – Czech, Augusto Malaret, Marcos A. Morínigo, Brian Steel, Josef Dubský

Thesis character:

The aim of this thesis was to collect and translate entries from dictionaries of *Augusto Malaret*, *Marcos A. Morínigo*, *Brian Steel* and *Josef Dubský*. The thesis contains entries that begin with letters Ma. Besides the actual translation, the thesis contains the description and explanation of the process of translation.

8. BIBLIOGRAFÍA

- Asociación de Academias de la Lengua Española, *Diccionario de americanismos*, Lima 2000.
- CHALUPA, J., KRČ E., RODRÍGUEZ F. C.: *Španělsko-český, česko-španělský slovník*, Olomouc: FIN PUBLISHING, 2002.
- DUBSKÝ, J.: *Velký španělsko-český slovník II/I-Z*, Praha: Academia, 1999.
- MALARET, A.: *Diccionario de americanismos*, Buenos Aires: Emecé Editores, 1946.
- MORÍNIGO, M. A.: *Diccionario de americanismos*, Buenos Aires: Muchnik Editores, 1966.
- STEEL, B.: *Diccionario ejemplificado de americanismos*, Madrid: 1999.
- Velký slovník španělsko-český a česko-španělský*, 1. vyd. V Brně: Lingea, 2009.

Recursos de Internet:

- <http://www.rae.es/rae.html/>
- <http://www.google.es/>
- <http://www.google.cz/>
- <http://www.slovník.seznam.cz/>
- <http://www.biolib.cz/cz/main/>
- <http://database.dendrologie.cz/>
- <http://kvetiny.atlasrostlin.cz/>
- <http://botanika.wendys.cz/>
- <http://wordreference.com/>

Enlaces de las páginas de la web utilizadas:

- «Šáchor jedlý (Cyperus esculentus)», <<http://botanika.wendys.cz/cizi/rostlina.php?98>>, [consulta: 26/3/2013]
- «Zařazení v systému», <<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id32158/>>, [consulta: 26/3/2013]
- «malpa běločelá», <<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id32186/>>, [consulta: 26/3/2013]
- «Netýkavka balzamína», <<http://kvetiny.atlasrostlin.cz/netykavka-balzamina>>, [consulta: 26/3/2013]

«mádie setá (*Madia sativa*)», <<http://kvetiny.atlasrostlin.cz/madie-seta>>, [consulta: 27/3/2013]

«kukačka ani», <<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id22358/>>, [consulta: 27/3/2013]

«tapír čabrákový», <<http://www.biolib.cz/cz/taxon/id33421/>>, [consulta: 27/3/2013]